

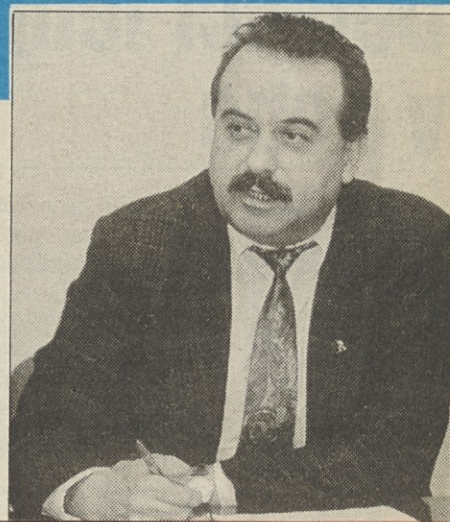
SKEI NIMA ZANESLJIVEGA PARTNERJA

»Škodo nam delajo drugi sindikati, ki s pretiravanjem prekinjajo normalne pogovore s poslovodstvi. Zaradi njih izgublamo vsi sindikati, članstvo pa je oškodovano. (...)

Zadoščale bi usmeritve treh partnerjev o rasti plač v prihodnjem letu. Ne vidim potrebe, da nas še naprej omejuje splošna kolektivna pogodba. Naš problem je nezanesljiv partner. (...)

Spoznali smo, da za uspeh ni pomembna le številčnost članstva, ampak tudi moč, ki temelji na denarju. Zato razmišljamo o prevzemu nekaterih podjetij, s čimer bi rešili tudi delavce pred negotovo usodo na zavodih za zaposlovanje.«

Albert Vodovnik v pogovoru na 4. strani

Dagmar Šuster, ki sindikatom očita, da ustvarjajo nevzdržen pritisk, očitno ne razume njihovega poslanstva.

Na 5. strani

DELAVCI LETIJO V NEBO

Slovenski parlament je na svojem torkovem zasedanju grobo okrnil delavčeve pravice. To naravnost kliče po nuji, da delavci in njihove organizacije slovensko oblast »prepričajo«, da tako in samo na njihovih plečih ni razvoja in socialnega miru.

Več o tem na 2. strani

DE, sreda 14⁰⁰

O stečaju Metalne TIO
6. decembra

Senat temeljnega sodišča v Mariboru danes ni uvedel stečaja za Tovarno investicijske opreme iz sestave Metalne. Določil je finančnega izvedenca Gorazda Zemljariča, ki mora v osmih dneh pripraviti analizo gospodarskih razmer in finančnega stanja v Metalni TIO. Novi narok bo 6. decembra. Sekretar SKEI Vladimir Bizovičar meni, da je takšen razplet posledica včerajšnjega pogovora predstavnikov stavkovnega odbora in SKEI pri ministru Maksu Tajnikarju.

Medtem ko je sodišče tehtalo argumente za uvedbo stečajnega postopka v Metalni TIO, je nekaj sto njenih delavcev pred sodno zgradbo dostojanstveno, nemo protestiralo s transparenti. Po shodu so se v povorki vrnili v »svojo« tovarno, kjer nadaljujejo stavko in zasedbo tovarne.

NEZNOSNA LAHKOST ZADOLŽEVANJA

ali pa morda Slovenija drvi v bankrot,
kakršnega je doživela Jugoslavija?

stran 15

Pritiski, naj svet MGL spremeni svoje sklepe o suspenzu direktorja, se kažejo kot oblastni in politični pritisk na zakonito delovanje zakonitega organa, pravijo v pojasnilu k odločitvam sveta MGL. Pojasnilo predsednice sveta objavljamo na 14. strani

Delavci letijo v nebo

Piše: Marjan Horvat

V torek je državni zbor obravnaval kar nekaj zakonov, ki zadevajo materialni in socialni položaj slovenskega delavstva. Poslanci in poslanke so svoj odnos do zaposlenih pokazali s svojim glasovanjem o zakonih.

Pri sprejemanju zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji so predstavniki ljudstva veselo požrli svoja stališča, ki so jih sprejemali ob drugi obravnavi zakona. Pri glasovanju o vladnem amandmaju k 51. členu zakona,

ki presežnim delavcem skrajšuje odpovedni rok (ta se sicer sprejema v skladu z zakonom o delovnih razmerjih), so predstavniki ljudstva amandma o skrajšanju odpovednega roka na največ 30 dni podprli. Glasovali so takole: za predlagani vladni amandma je glasovalo 12 poslancev SKD, 1 poslanec Združene liste, 12 poslancev LDS in edini glasujoči predstavnik SDSS. Proti navedenemu amandmaju je glasoval en poslanec SKD, 12 poslancev Združene liste, en poslanec LDS, 4 poslanci SLS ter poslanci DS in manjšin. Kar precejšnjemu številu poslancev, ki se sicer glasno zavzemajo za delavske pravice, se sploh ni zdelo vredno ostati v skupščinski dvorani in sodelovati pri glasovanju.

Sprejeti amandma bo v veliko olajšavo delodajalcem, ko bodo hoteli podjetje očistiti »nepotrebnega balasta« delavcev. Na te posledice je poslanec in poslanke jasno opozoril član SKEI in poslanec Združene liste Miloš Pavlica. Tako je torej državni zbor še enkrat dokazal, koliko mu je za pravice zaposlenih: sprejel je za delavce katastrofalno določilo, kljub glasnemu nasprotovanju sindikatov in nekaterih poslancev.

Sejo je državni zbor nadaljeval z glasovanjem o amandmajih k zakonu o delovnih razmerjih. Tudi tu so se poslanci in poslanke »izkazali«: kljub opozorilom so sprejeli amandma, ki sindikate poriva iz aktivne udeležnosti v procesu ugotavljanja presežnih delavcev. S sprejetim amandmajem k 34. in 35. členu zakona so črtali določbe, ki zadevajo vključenost sindikatov v postopke ugotavljanja presežnih delavcev, ter arbitražne postopke, ki jih je zakon do sedaj dopuščal. Tudi v tem primeru niso pomagala opozorila poslanke Metke Karner-Lukač in poslanca Miloša Pavlice. O tem amandmaju so glasovali takole: za predlagani amandma 16 poslancev LDS, 6 poslancev SKD in 1 poslanec ZL. Temu škodljivemu amandmaju pa se je z glasovanjem uprlo 9 poslancev ZL, 8 poslancev SLS, 3 poslanci SKD in po en poslanec DS in DPS.

V nadaljevanju seje državni zbor tudi ni podprl dveh pomembnejših amandmajev, ki bi omogočila podaljšanje izplačevanja nadomestila za brezposelnost v primerih, ko bi brezposelni v času prejemanja nadomestila začasno opravljali kakšno dejavnost in bi njegovi dohodki preseglili dvakratni najnižji znesek denarnega nadomestila po zakonu. Prav tako državni zbor ni podprl amandmaja, s katerim bi uvedli diferencirani čas prejemanja denarne pomoči, šest do dvanajst mesecev in ne samo šest mesecev.

Milošu Pavlici pa je ob podpori še nekaterih poslancev državni zbor vendarle uspelo prepričati, da ni skrajšal odpovednega roka za trajno presežne delavce; ta ostaja šest mesecev.

Torkovo zasedanje državnega zbora je pokazalo, da slovensko delavstvo lahko pričakuje le zaostritve svojega položaja. Zato je toliko pomembnejše, da se delavke in delavci trdno organizirajo v svojih sindikatih in oblasti »prepričajo«, da socialno tržnega gospodarstva ni mogoče graditi samo na njihovih plečih.

DE časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:

Naziv podjetja ali ustanove:

Naslov:

Podpis naročnika:

Pričakujem pisni odziv gospoda Kacina – drugič

Gospod Jelko Kacin piše, da je zelo natančno prebral moj članek »Še enkrat o plačah direktorjev«. Verjamem. Druga tema pa je, kako je članek hotel in zmožal razumeti. O tem si lahko svoje mnenje ustvarijo bralci sami.

Sicer pa citirane izjave nisem dal takšne, kot je bila dobesedno zapisana. Nimam navade, da bi se izgovarjal na novinarje. Raje se (še enkrat – prvič v Delu, 13. 11. 1993) opravičim vsem, ki jih je tako zapisana izjava prizadela.

V svojem tekstu g. Kacin ne prvič ne drugič ne piše, razen zaničanja, o svoji plači, kar je bila vendarle osnovna tema, mar ne. To, da ga je plačal Novoline (oz. »Sklad«), je vendarle le tehnika. Morda bomo izvedeli kaj več zdaj, ko je g. Vodovnik odkril vir svoje informacije, četudi je zadeva vse manj aktualna, ker Sklad z ekipo, v kateri je bil gospod Kacin, ni podaljšal pogodbe o delu v Adrii Caravan.

Nenavadno veliko pa gospod Kacin piše o meni. Ker je to naredil tako, da je več kot o meni govoril o sebi, mi ni treba odgovarjati, četudi bi ne bilo težko.

Upam, da je gospod Kacin enako natančno prebral tudi moj tekst »Pričakujem pisni odziv gospoda Kacina« (Delavska enotnost, 11. 11. 1993). Še vedno čakam, da bo svoje (izmišljene!) trditve dokazal ali pa preklжал.

Tudi jaz vam želim v Vašem osebnem življenju, gospod Kacin,

vse dobro. Vse dobro vam želim tudi na poklicnem področju. Pa ne samo to. Na naslednjih volitvah vam želim vsaj kakšen odstotek glasov več.

Dagmar Šuster

Mister X

(DE št. 47, 4. 11. 1993, št. 48, 11. 1993 in št. 49, 18. 11. 1993)

Vaša polemika o Slovenski ljudski stranki postaja prav zanimiva. Naj povem še svojo izkušnjo. Verjela sem, da je to res tista stranka, ki bo postala iz opozicijske kmečke stranke prava ljudska stranka za vse sloje in stanove slovenstva. Še posebej me je zanimala Delavska zveza pri SLS, saj sem delavka in takšna zveza je tista prava ideja za nas, ki pripadamo delavskemu stanu. Ko so se priprljali s tremi avtomobili, med njimi je bil tudi en trabant (tako da se je videlo, da gre res za skromne in delovne ljudi), pred vladno plačo na Prešernovi, sem videla, da se zares zavzemajo za delavski stan in da so pripravljene tudi demonstrirati, ko kaj drugega ne zaleže več. Toda po tej akciji je Delavska zveza nekako utihnila, jaz pa ne vem niti to, kje in kako naj se vanjo vpisem, saj v našem podjetju nikjer ne najdem njihovega zaupnika. Stobodnim sindikatom ne zaupam, saj so to sindikati komunističnega režima, ki branijo »rdeče direktorje« in udobafijo. Še bolj pa sem razočarana nad Tomšičevo Neodvisnostjo, saj bi morala takoj gladovno štrajkati pred svojim podjetjem, če bi se tja vpisala; kako se je zgodilo tistim sindikalistom Neodvisnosti iz kamniške »Kočne«, vemo vsi! Najprej so se vpisali v sindikat, nato pa so morali gladovati, da bi njihova stavka bila opažena in da bi kaj

učinkovala, saj se jih je v ves sindikat vpisalo premalo, da bi imel ta pravo težo. Ker ima SLS menda največ članov od vseh slovenskih strank, se mi menda ni treba bati, da bi se v Delavski zvezi pri SLS znašla tako osamljena, kakor bi se pri Tomšiču!

Ariana M. Barič, Crni Kal

Pojasnilo k članku »V letu dni električna dražja za 100 odstotkov«

Na sedmi strani našega časopisa z dne 18. 11. 1993 je v članku »V letu dni električna dražja za 100 odstotkov« nekaj netočnosti, zato so vaši bralci napačno informirani o dejanski podražitvi električne energije. Tako je v drugem odstavku imenovanega članka navedeno »Najbolj se je podražila spet električna, točneje – gospodinjstva električna. Za celih 50 odstotkov«, kar ne drži.

Pri povprečni obračunski moči 8 kW in povprečni porabi električne energije 270 kWh na uporabnika v odjemni skupini gospodinjstev s skupnim mesečnim stroški v mesecu:

– septembrom 1993: 8 kW x 70,158 SIT/kWh + 270 kWh x 5,049 SIT/kWh (za enotarifno merjenje) = 1.924,50 SIT mesečno;

– oktobrom 1993: 8 kW x 70,158 SIT/kWh + 270 kWh x 7,579 SIT/kWh (za enotarifno merjenje) = 2.607,60 SIT mesečno.

Stroški za električno energijo ob uvedbi višje sezone so bili višji za: 2.607,60/1.924,50 = 1,355 ali 36%.

Stroški za obračunsko moč, ki znašajo v povprečju 25% stroška, so ostali ob uvedbi višje sezone nespremenjeni, povečali so se le

hitrem postopku, in to brez upoštevanja strokovnih utemeljitev. Nelida Nemeč, Hit Nova Gorica, Sektor za komuniciranje z javnostjo

Odprto pismo ljubljanskemu županu in predsedniku vlade

Spoštovana gospoda, udeležence mednarodnega seminarja Forum evropskih socialnodemokratskih in socialističnih strank za demokracijo in solidarnost, smo bile 19. 11. 1993 zvečer na obisku v ženskem centru Mreže za Metelkovo.

Razprava s predstavnicami štirih politično neodvisnih ženskih skupin nas je v celoti prepričala, da bi bila velika napaka mestnih oblasti, če bi avtonomnim civilnodružbenim skupinam, ki se združujejo v Mreži za Metelkovo, še naprej in s tako nekulturnimi načini, kot je odkapljanje vode in elektrike sredi zime, odrekli prepotrebne prostore na resnično primerni lokaciji.

Obrobje središča mesta z delovanjem takih skupin dobiva razsežnost življenjskega utripa tistih najlepših evropskih mest, v katerih se oblasti zavedajo, da poleg bank, trgovin, zavarovalnic, hotelov in gostišč izvorno dušo mesta oblikujejo njegovi inovativni kulturni ustvarjalci in tisti državljani in državljanke, ki so se pripravljene organizirati, da bi uresničili svojo pravico do pobude in do različnosti.

Zasedba nekdanje vojašnice na Metelkovi kaže, da Ljubljana že ima značilne probleme modernih evropskih prestolnic. Vprašanje pa je, ali jih tudi hoče in zna demokracijo in strpno reševati. V tem primeru sta prav vidva, gospod Strgar in gospod Vidmar, prva poklicana, da rešita nastali spor v resnično korist ljubljanskih meščank in meščanov.

Naš obisk v ženskem centru na Metelkovi je dokaz, da za Vaše ravnanje ve in ga pozorno spremlja tudi mednarodna demokracijska javnost, ki ji ne more biti vseeno, kako se uresničuje mlada demokracija v Sloveniji.

Irmitraut Karsson, podpredsednica ženske Socialistične internacionale Doris Havik, podpredsednica komiteja Sveta Evrope za zdravstvo, socialno in družinske zadeve Cathy Ashly, laburistična članica Sveta mesta London

stroški za porabljene kWh za 50%. Torej ne morejo biti stroški za električno energijo povečani za 50%, če se ena od postavk stroška sploh ni spremenila.

Ob uvedbi višje sezone s 1. oktobrom so sredstva obveščanja poročala, da so cene električne energije večje za 38%. Ko je bila objavljena stopnja inflacije za mesec oktober, pa so bile cene električne energije naenkrat večje za točno 50%. Torej se v javnosti plasirajo podatki, ki ustrezajo trenutni politični situaciji.

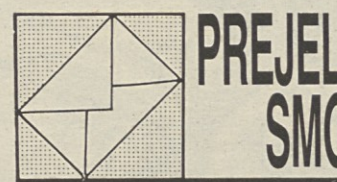
Tudi zapis v tretjem odstavku omenjenega članka, ki se glasi »Kot že rečeno, pa so se pri podražitvah znova najbolj »odrezali« električarji, ki so za seboj potegnili vrsto drugih višjih cen. Med lanskim in letošnjim oktobrom se je gospodinjstva električna podražila za dobrih 100 odstotkov.«, žal ne drži.

Povprečni mesečni strošek električne energije v gospodinjstvem odjemu v mesecu oktobru 1992 je znašal: 8 kW x 105,402 SIT/kWh + 270 kWh x 3,817 SIT/kWh (za enotarifno merjenje) = 1.873,80 SIT mesečno. Podražitev v primerjavi z mesecem oktobrom 1993 je: 2.607,60/1.873,80 = 1,39 ali 39%.

Žalostno, toda žal resnično, se s cenami električne energije ne prestando manipulira in javnost napačno obvešča. Stara zgodba, mar ne?

Tudi v vaši hiši bi z malo več truda lahko prišli do pravih podatkov v korist bralcev in si tako pridobili večje zaupanje. Pri takem načinu smo bralci zmedeni in ne vemo več, kateremu podatku, ki je objavljen, bi verjeli.

Pozdravljeni. Vili Zoko, Pionirska 1a, Leskovec

Posledice zakona o dodatni obdavčitvi igralnic

Državni zbor je 22. novembra 1993 sprejel Zakon o posebnem prometnem davku od posebnih iger na srečo, ki uvaja progresivno davčno stopnjo od 5 do 40% (ob 20-odstotnem sedanjem davku), odvisno od višine prometa pri posameznih igrarjih na srečo. To pomeni, da bo Hit zaradi izjemnega prometa, ki ga ustvari s svojimi šestimi igralnicami, moral po novem plačevati do 60-odstotni davek. Zaradi veliko manjšega obsega poslovanja bodo igralnice na Bledu, v Ljubljani in v Mariboru plačevale le 25-odstotni davek, medtem ko bo portoroška igralnica plačevala zaradi večjega prometa prav tako višji davek kot te tri igralnice. Ta davek je edini progresivni prometni davek pri nas in postavlja v slabši položaj samo primorske igralnice: Hit in Casino Portorož. Ker menimo, da je omenjeni zakon namenjen diskriminaciji primorskih podjetij, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo, zlasti Hita, moramo javnost opozoriti tudi na širše ekonomske posledice take odločitve državnega zbora. Posledic sprejetja novega zakona namreč ne bodo čutila samo neposredno prizadeta podjetja, temveč celotna Primorska in seveda tudi država Slovenija.

Progresivna davčna obremenitev igralnic pomeni zmanjšanje obsega poslovanja tako v igralnicah kot v spremljajočih dejavnostih, saj potrošijo gostje, ki obiskujejo igralnice, najmanj še toliko denarja izven igralnice. Zaradi tega bo prizadeto tudi gostinstvo, trgovina in druge spremljajoče turistične dejavnosti.

Sprejeti zakon pomeni tudi preprečitev razvoja te dejavnosti, saj za to podjetja ne bodo zainteresirana. Podjetja, ki opravljajo igralniško dejavnost, ne bodo zaposlovala novih delavcev, ogrožena pa bodo tudi obstoječa delovna mesta. Kaj to pomeni konkretno za Hit? Zaposleni v Hitu sicer ne bodo neposredno ogroženi, bodo pa za svoje delo zaradi visokih davčnih obremenitev slabše plačani. Temu ustrežno se bo zmanjšala tudi njihova motivacija za

kakovostno delo, ki je doslej bila ključni element uspešnosti našega podjetja. Ogroženi pa so zaposleni v igralnicah v Rogški Slatini, na Otočcu in v Tolminu, pa tudi igralnica v Kranjski Gori bo pri več kot 40-odstotnem dodatnem davku poslovala z izgubo, kar pomeni, da se v bodoče lahko pričakuje zmanjševanje števila zaposlenih (za 400 do 500) in morda celo zaprtja teh igralnic. Če bi te igralnice posamično odpirala druga podjetja, bi za isti promet plačala 8-krat manjši davek!

Najhuje bo zakon prizadel na novo zaposlene in tiste, ki bi se lahko zaposlili v normalnih pogojih za razvoj turizma. Iz vsega navedenega lahko sklepamo, da je namen zakona v čim večji meri omejiti igralništvo in zabavišni turizem v Sloveniji oziroma dolgočasno zavrti to dejavnost. Omejevanje igralništva ali celo njegovo preprečevanje pomeni hkrati tudi zavračanje zaslužka, ki ga igralnice ustvarjajo s tujimi gosti, zavračanje deviznega priliva Sloveniji in zavračanje dobrega dela proračunskega denarja, ki ga država dobi s davki in prispevki teh podjetij. Samo v primeru Hita pomeni sprejetje novega zakona bistveno oškodovanje države Slovenije, saj se bo prav gotovo zmanjšal letni devizni priliv. Zmanjšali se bodo tudi plačani davki in prispevki, tako tudi priliv v državno blagajno. Letos bo Hit ustvaril 150 milijonov DEM deviznega priliva, kar je 26% več kot leto prej. Tudi za naslednje leto smo načrtovali 25-odstotno rast, ki pa bo zaradi omenjene obdavčitve že v naslednjem letu bistveno manjša.

Predlagatelj zakona je nujnost takih rešitev utemeljeval s potrebo po zbiranju dodatnih proračunskih sredstev v višini dve milijardi tolarjev, kar pa je zavajajoče. Trdimo namreč, da bo raven pobrane davka dolgoročno prav gotovo nižja od tiste, ki bi si jo država lahko zagotovila s proporcionalno davčno stopnjo. To dokazuje tudi dosedanja izkušnja: racionalna davčna politika je omogočila, da je država od igralnic v letu 1992 pobrala več davkov, kot je bilo pred petimi leti prometa v vseh slovenskih igralnicah. Torej je pravi namen zakonodajalca povsem nasproten argumentom, ki jih navaja v zakonskem besedilu.

Zal si poslanci, ki so glasovali za ta zakon, niso utegnili vzeti časa za temeljit premislek o vseh posledicah svoje odločitve. Še enkrat je nad racionalnimi argumenti namreč prevladala kratkovidnost sprejemanja zakonov po

Piše: Martin Ivanič

Cena božjega zastopstva

Za sedanjí čas je še kako primerno znano reklo Vse se vrača, vse se plača. Če rek uporabimo kot prisposodo za preobrazbo slovenske družbe, je za malega človeka njegov pomen v vsakem pogledu skrajno neprijeten.

Vsakomur se nekaj deli in vrača, mali človek pa za vse plačuje zapitek. Desetletja so ga prepričevali, naj ne pojé vsega sproti, temveč naj si odrguje od ust za lepšo prihodnost. Danes se sicer reče, da socializem ni ničesar ustvaril, vendar vsi upravičenci in pooblaščenca grabijo in grabijo (po oni znani: ničesar nismo imeli, potem pa so nam vse pobrali).

V imenu malega človeka se je dogajalo tisto, kar se danes sramotno imenuje revolucija. Razlogov za t.i. revolucionarne spremembe sicer ni bilo, vendar so jih delavci podpirali iz dolgočasnega izobilja in želje po zabavi. Oblasniki so rohnili, da je nosilec revolucije mali človek in da se z njo uresničuje njegov zgodovinski interes. Kljub temu so pozneje šteli za primerno, da so ob obletnicah govorili: Tovarne smo dali delavcem! Povdarček je na smo dali. Kajti tovarne so bile naše, se pravi njihove. Kako naj potem razumem, da jih morajo delavci vračati oziroma odkupovati, če pa so postale njihove? Oni, ki so jim dali tovarne, so dobili skromne odškodnine v obliki nacionalnih penzij. Sedanja oblast jim reče privilegiji, a jih ne more ukiniti.

Tudi sama je upravičena do nekakšnih nacionalnih penzij, saj tudi ona deli tovarne in zemljo. Toda sedaj pravim upravičencem. Kako potemtakem ne bi smeli imeti »nacionalnih« (beri poslanskih!) penzij. Toda kje vzeti denar? No, saj imamo vendar delavce, ki so 40 let uživali tovarne, katere v resnici sploh niso bile njihove. Ali zdaj razumete, da je pri revoluciji šlo za zabavo?

A Slovenci smo bogati z majhnostmi. Imamo majhno državo, majhne manire, ... In zato tudi veliko malih ljudi. Poleg delavcev tudi male kmete, pa še teh je malo. Problem je prav v tem, da jih je malo. Menim, da avtor članka o vračanju viničarstva v Delu prejšnji teden ni upošteval ravno tega dejstva. Črnogledo se je namreč spraševal,

kam da pelje manira Cerkve in njenih služabnikov, ki si kar s prižnic naročajo zastopniška opravila v farovžih, na svojih vnovič pridobljenih posestvih (»čeprav nam je to samo v nadlego«, pri čemer pa se avtor umno sprašuje, če je prevzem posesti nazaj nujen) ipd.

To obvezno prostovoljnost lahko božji služabniki nalagajo samo tistim maloštevilnim, ki se na raboto spoznajo in ki so prepričani, da si je treba božje kraljestvo prislužiti že na zemlji. Poleg tega moti avtorjevo nezaupanje v nadškofove besede, da je tisto, kar je od Cerkve, v resnici od Slovencev. Nič hudega, ako vas stvar malo spominja na povojno definicijo avtomobila (avtomobil je prevozno sredstvo, s katerim se vozi ljudstvo po svojih predstavnikih). Tudi delo novodobnih viničarjev na cerkvenem imetju je v bistvu delo, ki ga uživa bog po svojih služabnikih. V božje zadeve pa se ne kaže kar tako vmešavati, saj ja vidimo, kam nas je pripeljal brezbožni komunizem. Za našo kolaboracijo s komunizmom (po največjem in edinem pravem slovenskem socialdemokratu J. Pučniku) nam je naložena lepa pokora. Cerkvi moramo vrniti, kar je božjega, za nazaj moramo opraviti cerkveno tlako, za svarilo pa moramo plačevati nacionalne in poslanske penzije in pokriti še stroške odškodnine tujim kapitalistom. (Gre namreč za odškodnino, katero so na tuje spravila naša podjetja, sedaj pa nevedni vpijejo, da so direktorji pokradli denar delavcem.)

Vsekakor je eno jasno: veliko raje vračam Cerkvi kakor tujim kapitalistom. Kajti kar dam Cerkvi, dam v resnici sebi in še prav neprijetno mi je, ko vendar dobro vem, da ima Cerkev s tem same preglavice. Zgoraj omenjeni avtor se zmrduje nad cerkveno tlako, očitno pa pozablja, da je tudi božjim služabnikom to početje več kot neprijetno. A tako kot vsi zastopniki, tudi oni izpolnjujejo le višjo voljo. V tem sektorju žal še ne poznajo kolektivnih pogodb, ki v civilni sferi tako lepo delujejo. Vendar ne pozabimo: ta rabota se izplača. V onostranstvu ne poznajo vračanja ne v naturi in ne v denarju.

Če je verjeti anketam, ki prikazujejo javno mnenje, so se naše politične stranke in njihovi volivci popolnoma razšli. Zaupanje v politiko je mizerno, in medtem ko politiki mislijo, da je z ljudstvom nekaj narobe, ljudstvo najbrž misli ravno nasprotno.

Te dni je samostojni poslanec gospod Marijan Poljšak zapisal, da je junijski spopad pred dvema letoma z JLA bil zato, da bo ta dežela postala zopet slovenska. Recimo, da ima prav, čeprav je ta dežela vedno bila slovenska, tudi takrat, ko so jo z ene strani tolkli Nemci in z druge Italijani, in tudi takrat, ko jo je zajel jugomigracijski val in prevzel tista umazana dela, ki jih sami nismo hoteli.

Arijec

Toda gospod Poljšak gre dalje in pravi, da noben islam in nobeno pravoslavje nimata domovinske pravice v Sloveniji. Če ga ta dva nimata, ga najbrž nimajo tudi vsi drugi izmi, razen katolicizma in morebiti protestantizma, ker če bi gospod Poljšak še ta dva izgnal, v tej deželi, ki naj bi bila slovenska, ne bi ostal nihče več.

Vsi Židje torej ven iz Slovenije, pa vsi Italijani in Madžari in z njimi vsi džauri. To je recept, ki ga ponuja ljudski poslanec g. Marijan Poljšak, njegov končni cilj pa je delitev Slovencev na pravoverne in krivooverne. V uradih bodo lahko sedeli samo tisti, ki bodo preizkušeni na vse načine, ki bodo zanesljivi in s pravim slovenskim pedigrejem. V tovarnah bodo lahko delali samo tisti, ki jim gre zaupati, ker so bogaboječi, pri čemer bodo katoliki imeli prednost pred protestanti, ker so pravi zato, ker sovražijo vse neslovensko. Šefi bodo lahko samo najbolj čisti slovenski arijci, Primorci in Štajerci, ki zavijajo po svoje, pa bodo drugorazredni ljudje.

Čeprav se tako razglabljanje zdi zgolj karikiranje pogledov poslanca gospoda Poljšaka, smo lahko trdno prepričani, da je to zelo blizu možnemu. Takih idej je v zgodovini človeštva bilo že vse polno in vse so se doslej izrodile v najslabše, v krvave spopade, vojne in pokole ter kriminal. Zdravljenje takih razmer pa je terjalo desetletja hudih demokratskih naporov, od Amerike do Južne Afrike. Se je potemtakem treba čuditi, če pri nas ni zaupanja v politiko in politike?

Piše: Jože Smole

Tuje naložbe

Tuji kapital dozdaj še ni pokazal večjega zanimanja za naložbe v naše gospodarstvo. Nekaj ga očitno odvrča od tega.

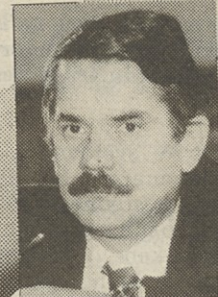
Ali je razlog vojna vihra, ki divja v neposredni bližini Slovenije? Delno vsekakor, zlasti pri slabo obveščenih poslovnih krogih v tujini. Toda tisti, ki so se že neposredno ukvarjali s projekti vlaganja kapitala v naša podjetja, dobro vedo, da Slovenija ni vpletena v srbsko – muslimansko – hrvaško morijo. Njima je popolnoma jasno, da je v Sloveniji mir. Prav tako vedo, da se Slovenije ne sme obravnavati na enak način kot države, ki so vključene v balkansko krizo.

Po nedavnem blejskem simpoziju, na katerem je sodelovalo nekaj uglednih poslovnih ljudi, bančnikov in ekonomistov iz tujine, je bilo slišati tudi mnenje, da je naš zakon o soupravljanju eden od razlogov za zadržano in oprezno

avtorjevo nezaupanje v nadškofove besede, da je tisto, kar je od Cerkve, v resnici od Slovencev. Nič hudega, ako vas stvar malo spominja na povojno definicijo avtomobila (avtomobil je prevozno sredstvo, s katerim se vozi ljudstvo po svojih predstavnikih). Tudi delo novodobnih viničarjev na cerkvenem imetju je v bistvu delo, ki ga uživa bog po svojih služabnikih. V božje zadeve pa se ne kaže kar tako vmešavati, saj ja vidimo, kam nas je pripeljal brezbožni komunizem. Za našo kolaboracijo s komunizmom (po največjem in edinem pravem slovenskem socialdemokratu J. Pučniku) nam je naložena lepa pokora. Cerkvi moramo vrniti, kar je božjega, za nazaj moramo opraviti cerkveno tlako, za svarilo pa moramo plačevati nacionalne in poslanske penzije in pokriti še stroške odškodnine tujim kapitalistom. (Gre namreč za odškodnino, katero so na tuje spravila naša podjetja, sedaj pa nevedni vpijejo, da so direktorji pokradli denar delavcem.)

Vsekakor je eno jasno: veliko raje vračam Cerkvi kakor tujim kapitalistom. Kajti kar dam Cerkvi, dam v resnici sebi in še prav neprijetno mi je, ko vendar dobro vem, da ima Cerkev s tem same preglavice. Zgoraj omenjeni avtor se zmrduje nad cerkveno tlako, očitno pa pozablja, da je tudi božjim služabnikom to početje več kot neprijetno. A tako kot vsi zastopniki, tudi oni izpolnjujejo le višjo voljo. V tem sektorju žal še ne poznajo kolektivnih pogodb, ki v civilni sferi tako lepo delujejo. Vendar ne pozabimo: ta rabota se izplača. V onostranstvu ne poznajo vračanja ne v naturi in ne v denarju.

arena

Plebejec

bo najbrž prišla v zgodovino kot krvoses lastnega delavskega razreda.

Zato je zelo dobro, če se je predsednik gospodarske zbornice odločil za udarec po taki državi. Ni sicer pričakovati, da bo njegovo grmenje kaj prida zaleglo, ker tam, kjer je oblast, močno mislijo predvsem nase in na svoje lepe plače in jim zato niti na misel ne pride, da bi se dali prestrašiti od »neke« gospodarske zbornice.

Vendar, če bo gospod Šuster vztrajno ponavljal to svojo trditve, in če mu bo pri tem še kdo vztrajno pomagal, bo morda ljudem le prišlo v ušesa, da je ta država hudo potratna, če kar polovico pridelanega pospravi za javni sektor, pokojnine in podobne reči.

Gospod Šuster pa se je hkrati znebil še ene zanimive trditve, namreč, da so plače sicer velik makroekonomski problem, da pa so stroški države še večji. Iz ust predsednika gospodarske zbornice se to sliši zelo spodbudno, ker slednjic le pomeni prvo odstopanje od fame o plačah, ki da uničujejo slovensko gospodarstvo, kar seveda najbolj vneto razlagajo tisti, ki imajo desetkrat višjo od zajamčene delavske plače. Lepo bi bilo videti, kaj bi govorili tedaj, ko bi tri mesece ali več morali čakati, da jim izplačajo vsaj tretjino obljubljenega plače.

Pa ne gre za to! Tudi ne za trditve o dragi in požrešni državi, marveč, kako jo odvaditi ali ji preprečiti požrešnost. Recept je povedal predsednik gospodarske zbornice: dokler je država tako potratna, socialnega pakta ni. To je hudirjevo odkrita vojna napoved državi oziroma vladi, in da bo vsa reč še bolj vroča, prihaja iz bloka »delodajalcev«. Je gospod Šuster mislil resno? To naj pač ugotovijo sindikati, ki skupaj z zbornico edini lahko zares zavijejo državi pogoltni vrat.

Boža Gloda

ravnanje tujih partnerjev. Baje se bojijo, da bi se v smislu soupravljanja naši delavci preveč vtikali v način razpolaganja z vložnim tujim kapitalom.

Mislim, da tudi ta razlaga ne drži. Soupravljanje ni nobena specifika Slovenije. Delavske soupravljanje (v raznih oblikah) pozna večina držav z razvitim tržnim gospodarstvom. V mnogih zahodnih državah pa je celo veliko bolj razvito kot pri nas. Prepletanje domačega kapitala s tujim pa je kljub temu pri njih že dolgo ustaljena praksa. Tudi velike mednarodne korporacije so se morale že zdavnaj sprijazniti z delavskim soupravljanjem.

Trditi, da soupravljanje odvrča tuje poslovneže od investicijskih naložb, je prav tako nesmiselno, kot bi bilo dokazovanje, da so močni delavski sindikati cokla procesom prepletanja kapitala, domačega in tujega. Delodajalci, zlasti nosilci velikega kapitala, vsekakor niso navdušeni nad sindikati, toda z njimi se pogajajo in z njimi sodelujejo, ker dobro vedo, da drugače preprosto ne gre.

Glavni razlog, ki tuje odvrča od večjih naložb v naša podjetja, so politične razmere pri nas. Tuji, ki jih spremljajo, nikakor ne morejo razumeti, da se s politikantskimi motivi ustvarja destruktivno ozračje proti vsem tistim podjetjem, ki so zares uspešna in ki nekaj pomenijo tudi na mednarodnem trgu. Tuji poslovneži, ki so nameravali vložiti svoj kapital v naša podjetja, so se ohladili tisti trenutek, ko so opazili, da pri nas sodstva nekaterih političnih strank s pomočjo njim vdanih novinarjev vodijo pravo gonjo proti tistim sposobnim menedžerjem, ki ne spadajo v njihov politični klan. Sploh pa

tuje partnerje zelo moti to, da se pri lastninjenju pri nas pogosto uporabljajo politični kriteriji o tem, kdo komu pripada, ne pa, kako kdo posluje. Nosilci kapitala v razvitih tržnih gospodarstvih praviloma menedžerjev ne ocenjujejo po njihovih politični pripadnosti, temveč samo po njihovih sposobnostih.

K pritegnitvi tujih naložb pri nas gotovo ne prispevajo razne izmišljene obtožbe proti posameznim tujim družbam. Tipični primer takšne aferiške ksenofobije je gonja proti slovenski družbi SAFTI iz Trsta, ki se je pred dnevi začela na straneh dnevnika Delo. Kot vemo, je SAFTI uspešna poslovna in finančna družba Slovencev v Italiji. Delova novinarja pa sta začela SAFTI obrekovati in ga obtoževati, češ da namerava enostavno pokupiti precejšen del gospodarstva v Sloveniji. Z drugimi besedami, za Slovenijo naj bi bila slovenska poslovna skupnost v Italiji resna nevarnost. In če se prek dnevnika Delo v Sloveniji zavestno skuša ustvarjati ozračje proti sodelovanju s slovenskim kapitalom v Italiji, si lahko predstavljamo, kaj si o tem mislijo predstavniki tujih firm. Kajti povsem jasno je, da gonja proti družbi SAFTI pomeni ustvarjanje sovražne naravnosti do tujih vlagateljev in zahteva za uvajanje administrativnih omejitev za tuje naložbe.

V državi, v kateri se politikantom in intrigantom dovoljuje, da z raznimi izmišljenimi aferami ustvarjajo destruktivno ozračje, gotovo niso ravno ugodne okoliščine za naložbe tujega kapitala. Tega se moramo zavedati. Če smo pri nas zares zainteresirani za višje oblike gospodarskega sodelovanja s tujimi partnerji, bi se morali končno že odločno postaviti po robu aferastvu in politikantstvu.

Operacija zmanjševanja previsoke napetosti (zazdaj) uspela

Kadar v Mariboru močno naraste socialna napetost, začne predsednik mariborske mestne vlade Anton Rous hitro ukrepati, da ne bi prišlo do kratkega stika in ne bi pregorele vse socialne varovalke v štajerski metropoli. Znano je namreč, da lahko že en sam dovolj močan kratek stik kaj hitro privede do požara. Prenapetostne probleme v Mariboru Anton Rous rešuje na dva načina: del presežne napetosti odvede v republiški sistem, delno pa padec napetosti doseže s kakovostno ozemljitvijo.

Za reševanje problemov prenapetosti uporablja praviloma visoke politike iz prestolnice, ki jih z velikim pompom povabi v Maribor. Med obiskom stresejo Mariborčani nanje svoje nezadovoljstvo in jezo ter tako sprostitjo velik del svoje odvečne napetosti; gostje iz republike pa Mariborčane tudi izredno kakovostno prizemljijo, saj jim vedno povedo, da za reševanje njihovih problemov v republiški vreči ni denarja. Ko ljudje slišijo, kaj

govorijo republiški politiki, začnejo zopet ceniti svoje lokalne politike, ki jih sicer vneto kritizirajo.

V tem pogledu je bil zelo uspešen tudi zadnji obisk predsednika državnega zbora Hermana Rigelnika in desetih poslancev v Mariboru. Poslanci, ki jim ljudje zamerijo visoke plače, so sedaj sploh nadvse primerni za to, da ljudje nanje stresejo jezo in tako sproščajo previsoko napetost. Mariborčani so obisk za to odlično izkoristili.

Pa tudi Herman Rigelnik in poslanci Mariborčanom niso ostali nič dolžni. Temeljito so jih ozemljili oziroma prizemljili. Rigelnik je namreč dejal, da ima Maribor veliko nesposobnih menedžerjev, ki ne znajo nič drugega kakor odpustiti delavce, kritiziral pa je tudi mestno vlado, češ da ne zna najti dobrih vodilnih ekip za mariborska podjetja. Dokler pa v Mariboru ne bo dobrih vodilnih ekip, tudi denarja ne bo.

Obisk je tako uspel, da so se napetosti

sproščale tudi po odhodu delegacije državnega zbora iz Maribora. Tako še danes številni menedžerji ostro napadajo Rigelnika in dokazujejo, da niso nesposobni oni, ampak je nesposobna oblast, ki ne zna ustvariti stabilnih pogojev za normalno gospodarjenje in dobro delo menedžerjev. Še bolj pa so razjarjeni nekateri občinarji, ki jih že od uvedbe parlamentarne sistema iz republike učijo, da se ne smejo mešati v gospodarstvo, sedaj pa jim očitajo, da oni ne odstavljajo in nastavljajo direktorjeve.

Anton Rous pa je medtem naredil še eno spretno potezo. Najavil je, da z ekipo osmih dobrih menedžerjev odhaja za šest mesecev v Metalno. Maribor je torej dal Metalni dobro ekipo. Ali bo sedaj državna oblast dala Metalni še denar za sanacijo? Če bo Metalna dobila denar, bo to prispevalo k zmanjšanju socialnih napetosti v Mariboru. Če pa ga ne bo dobila, se bo pač še več odvečne napetosti iz Maribora prelilo v republiški sistem...

Miha Repar

SKEI NIMA ZANESLJIVEGA PARTNERJA

Predsednik SKEI Albert Vodovnik je bil v minulih dneh na konferenci mednarodne organizacije kovinarjev v Budimpešti in na kongresu Zveze makedonskih sindikatov. SKEI se torej še naprej uveljavlja tudi v tujini. Ves ta čas pa so se nadaljevala pogajanja o novi kolektivni pogodbi za kovinsko in elektroindustrijo. Nesporazumov je kar precej in glavni problem je nezanesljiv partner, pravi naš sogovornik.

DE: Na povabilo IMF ste se udeležili konference kovinarjev srednje in vzhodne Evrope. Kakšen je bil namen konference in kaj je posebej pomembno za vaš sindikat?

Vodovnik: »Mednarodna organizacija kovinarjev je konferenco organizirala zaradi dogovora o načinih sindikalnega dela v razmerah uveljavljanja tržnega gospodarstva v bivših socialističnih deželah. Povedali smo jim, da mi ne spadamo med te dežele, saj se je Slovenija že pred leti razlikovala od tega sistema. Zadoščenje smo dobili pri oceni sposobnosti posameznih sindikalnih organizacij. Tisti, ki so bili pri nas in so lahko spoznali naše ljudi, so pohvalili zlasti našo dobro organizacijo in demokratičnost notranjih odnosov. Dejali so, da smo na višji stopnji kot druge sindikalne organizacije srednje in vzhodne Evrope.«

DE: Ste sprejeli kakšne dogovore, ki bodo vplivali na delo SKEI?

Vodovnik: »V svetovni organizaciji kovinarjev bo po novem več neposrednega sodelovanja na ožjih območjih, tudi na evropskem. V bližnji prihodnosti se bomo predstavili kovinarjev iz Evrope pogovorili o razvoju avtomobilске industrije in ohranjanju delovnih mest. Načrtuje se tudi posebna razprava o železarstvu. Evropski sindikati se moramo dogovoriti tudi o metodah nasprotovanja krepitvi položaja kapitala na račun socialne države. V Budimpešti smo se pogovarjali tudi o bilateralnih stikih s kovinarji Nemčije, Avstrije, Italije, Poljske in Češke. Z zvezo angleških kovinarjev smo imeli poseben pogovor. Pripravljeni so posredovati izkušnje ponovnega oživljanja sindikata, ki ga je pred leti sesula politika konzervativne vlade Margaret Thacher.

DE: Skupaj z Dušanom Semoličem ste bili na kongresu zveze makedonskih sindikatov. Kaj se dogaja v tej nekda-

nji bratski republiki?

Vodovnik: »Makedonska sindikalna organizacija se še vedno imenuje Zveza sindikatov Makedonije. Spoznali pa smo tudi sindikalni pluralizem, ki je tudi tam nastal po volji strank in oblastnih organov.

Makedonskim kovinarjem smo vseskozi pomagali pri postavljanju nove organizacije. Tudi v Zvezi sindikatov Makedonije so nekateri skušali uveljaviti enakopravnost panožne in teritorialne organiziranosti. Po burni razpravi na kongresu pa so se odločili, da sindikati tvorijo zvezo. Terenske organizacije pa le pomagajo udeležiti vlogo sindikatov in zveze v korist članstva. Podobno kot pri nas je tudi v Makedoniji opazna polarizacija med gospodarskimi in negospodarskimi sindikati.«

DE: V domačem okolju so se po protestnem shodu znova razvnele debate o premajhnih rezultatih in nujnih akcijskih preusmeritvah sindikata.

Vodovnik: »Mislim, da nam je uspelo prekiniti načrte, po katerih bi delavce iz najslabših podjetij takoj poslali na cesto. Škoda pa nam delajo drugi sindikati, ki s pretiravnjem prekinjajo normalne pogovore med poslovođstvi in sindikati. V takšnih razmerah izgublamo vsi sindikati in oškodovano je tudi članstvo. Ugotavljamo, da naše partnerje inštruirajo, kako blokirati sindikalno delo. Primer je stečajni upravitelj Elektrokovine, ki v tovarni ne dovoljuje sindikalnega dela. Zaradi njegove odločitve moramo sindikate organizirati na novo. Da bi nas očrnili pred članstvom, uporabljajo najrazličnejše igre. Tudi direktorji hočejo, da sindikate v novih podjetjih organiziramo po njihovih željah.

Delujemo v času, ko se ustvarja nov sloj kapitalistov, in tudi zaradi njih prihaja do stečajev in odpuščanj velikega števila delavcev. Veliko podjetij se je začasno razdružilo

in pred nami je novo obdobje združevanja kapitala.

V teh razmerah pripravljamo novo listino o organiziranosti in delovanju našega sindikata, ki jo delovno imenujemo »SKEI med tradicijo in bodočnostjo«. O njej se bo članstvo lahko izreklo takoj po novem letu. Sprejeli jo bomo na konferenci spomladi prihodnje leto.«

DE: Opažamo tudi nove nespořazume ob pripravah na podpis panožne kolektivne pogodbe, povezane s pogajanjem za novo tarifno prilogo, ki bo veljala za prihodnje leto.

Vodovnik: »Kovinarji menimo, da bi zadoščale usmeritve vlade, delodajalcev in sindikalnih zvez o rasti plač v prihodnjem letu. Konkretna plača bi v takšnem primeru lahko določali partnerji, ki se pogajamo o kolektivnih pogodbah dejavnosti. V tem primeru bi se res imeli o čem pogajati. Ne vidim potrebe, da nas še naprej omejuje splošna kolektivna pogodba. Če bo zaradi posebnosti zdravstva država sprejela posebno kolektivno pogodbo ali celo kolektivno pogodbo za zdravnike, bomo tudi v SKEI z lahkoto dokazali, da smo vsaj takšna posebnost kot zdravstvo. Nesprejemljivo se mi zdi, da bi v Sloveniji imeli le dve kolektivni pogodbi in zakon o razmerjih plač.«

DE: Nedavno ste se pogovarjali o ustanovitvi sindikalnega koncerna. Kaj načrtujete v zvezi z idejo, ki je vzbudila veliko pozornost?

Vodovnik: »Spoznali smo, da za uspeh našega dela ni pomembna le številčnost, ampak tudi moč, ki temelji na denarju. Zato razmišljamo o prevzemu posameznih podjetij, s čimer bi rešili tudi delavce pred negotovostjo na zavodih za zaposlovanje. Ker imamo malo denarja, lahko sindikatom podjetij pomagamo le z minimalnimi zneski. Načrtujemo ustanovitev večjih solidarnostnih skladov. Naš prvi preizkus pa bo projekt, ki ga pripravlja Igor Triller. Povedati moram, da se za nas zanimajo tudi drugi. Za investicijski sklad SKEI in Svobodnih sindikatov, ki bo neodvisen od strank, pa se zanimajo tudi nekateri poslovni ljudje.«

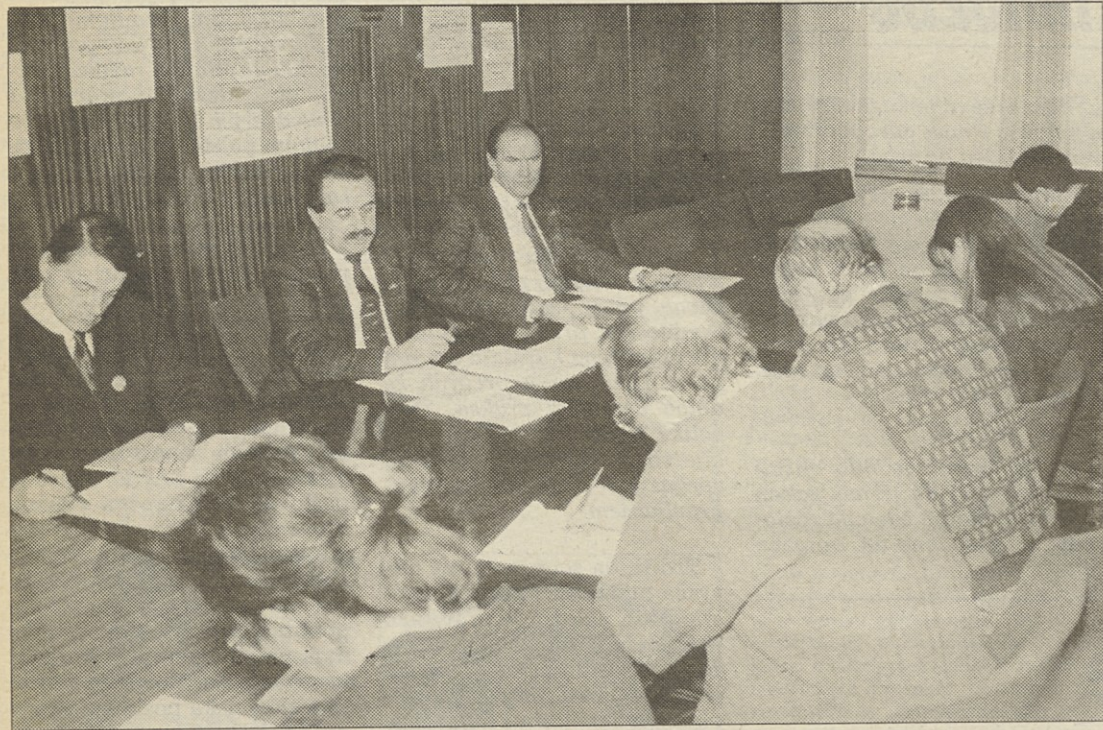
DE: Članstvo verjetno pričakuje, da boste dodali še kakšen odgovor na naša vprašanja.

Vodovnik: »Težave v kovinski in elektroindustriji so bile največje in izgubili smo 35 odstotkov delovnih mest. Ker ni razvojnega in socialnega programa, so vsako podjetje reševali zase, in zato so rezultati tako slabi. Zaradi že izvedenega lastninskega preoblikovanja pa prihaja v številnih podjetjih do blokad. Razočarani so izobraženci, ki so pričakovali udeležbo pri lastničenju, zdaj pa podjetja vodijo zelo ozke skupine.

Članstvo mora vedeti, da gremo zanj in ne za svoje osebne interese. Bolje, kot da kritizirajo nas, bi bilo, če bi tolkli po naših nasprotnikih.«

Francšek Kavčič

SKEI PROTESTIRA ZOPER STEČAJ METALNE TIO

Zaradi vesti o naroku mariborskega temeljnega sodišča za stečaj Metalne TIO je Albert Vodovnik sklical tiskovno konferenco. Opozoril je, da pomeni predlog sklada za stečaj kršitev sporazuma o sanaciji Metalne, ki sta ga med drugim podpisala tudi ministra Maks Tajnikar in Jožica Puhar. V drugi točki tega sporazuma namreč piše, da bo sindikat v 24 urah seznanjen s kompletno dokumentacijo, če bo sodišču predložen predlog za stečaj.

Mariborski sindikati pa so le neuradno izvedeli, da je sodišče razpisalo prvi narok za stečaj za 24. november ob 8. uri. Vodovnik protestira, ker nihče od najbolj prizadetih ni povabljen na obravnavo, kjer bo ukazano delo za sklad opravila neka najeta odvetniška pisarna. Predsednik SKEI protestira proti vladi in skladu, ker nista izvajala obveznosti iz sporazuma in sta s tem delavce Metalne TIO objektivno prisilila k stavki. Delavci Metalne so revoltirani zaradi vesti o sodni obravnavi. Stavkovni odbor Metalne je zato v torek, 23. novembra povabil na pogovor vse podpisnike sporazuma, ki smo ga omenili na začetku. Vabilu pa se ni odzval nihče. Delavci Metalne so jezni, ker sklad vali odgovornost za posledice stavke le na sindikate. **Vodovnik meni, da lahko revoltirani delavci, ki bodo izgubili pravice presežnih delavcev, blokirajo celotno Metalno. Ob blokadi so možni tudi hujši incidenti. Mogoča je tudi velika stavka, če vlada, državni zbor in sklad ne bodo spremenili odnosa do ogroženih delavcev.**

Na tiskovni konferenci je sodeloval tudi Dušan Semolič, ki je ocenil, da oblast v podjetju in tudi v Metalno ni poslala sposobnih direktorjev. S svojim ravnanjem in podcenjevanjem stisk delavcev pa

so oblastniki povzročili nezaupanje sindikatov. Zaradi takšnega ravnanja oblasti prihaja do kalvarij, in Metalna ena od največjih.

Vodovnik pravi, da bo SKEI zaradi oženja možnosti za delo sindikatov predlagal uzakonitev posebnih sindikalnih pooblaščenec, ki bodo imeli pravico preverjati urejanje delovnih razmerij in pravic delavcev v konkretnih podjetjih.

Sodelovanje z Neodvisnostjo v Metalni pa je Vodovnik uporabil za oceno sindikalnega pluralizma. Tisti, ki so pluralizem najbolj zagovarjali, zdaj ugotavljajo, da brez kritične mase (zadostnega števila članstva in de-

narja) ne morejo spreminjati položaja delavstva.

V zvezi s položajem v Metalni in drugih ogroženih podjetjih kovinske in elektroindustrije je SKEI sestavil tudi posebno izjavo. V njej protestira, ker vlada in sklad nekorrektno vodita sanacijo. Protestira tudi zoper stečaje, s katerimi delavci izgubljajo pravice, ki jim jih daje zakon. Zaradi takšnega ravnanja je od septembra moralo na zavodu 4.000 kovinarjev. Če se bo vse leto nadaljevalo, bo do konca leta zavod moral skrbeti še za 4.000 novih delavcev, ki izgubljajo delo v železarnah in drugih ogroženih delih kovinske industrije.

F.K.

RIKO POTIHEM UGAŠA

Te dni bo 1.300 delavcev Rika iz Ribnice v pisarni območne organizacije Svobodnih sindikatov priglasilo svoje terjatve do firme, ki je v stečaju oziroma v likvidaciji. Sodišče bo te terjatve preizkusilo na naroku, ki je razpisan za 14. december. Sekretar območne organizacije Svobodnih sindikatov Dušan Bajda, ki je v zadnjih mesecih deloval tudi kot sindikalist Rika, ocenjuje, da je holding v stečaju delavcem dolžan več kot 15 milijonov mark. Likvidacija Rika pa bo nezaposlenost v ribniški občini povečala na 45 odstotkov. To je nedvomno rekord, za katerega upamo, da se ne bo ponovilo.

Veliko delavcev je bilo vse leto na čakanju in ves čas niso dobivali nobenega nadomestila. Prejšnji teden je na primer 300 delavcev holdinga dobilo od stečajnega upravitelja nadomestilo za letošnji februar.

Delavci Rika so večkrat protestirali pred občinsko skupščino, zapirali so tudi magistralno cesto. Zadnji protest so prekinili, ker sta jim minister Maks Tajnikar in ministrica Jožica

Puhar obljubila program ukrepov za zaščito delavcev. Dušan Bajda ugotavlja, da obljube nista izpolnila. Delavce je pustila na cedilu tudi Jožica Puhar, ki je pred tem večkrat pomagala z denarjem za plače.

V Riku dela le še kakih sto delavcev. Dela ni. Ni tudi alternativnih programov. Nihče od gospodarstvenikov in politikov ne pride blizu. Rika se izogiba tudi nekdanji direktor, ki je veljal za nekakšnega krušnega očeta in ki so ga omenjali kot možnega lastnika nekdanje ugledne tovarne. Ta položaj je zlomil tudi nekateri sindikaliste.

Dušan Bajda pravi, da skuša delavcem pomagati po najboljših močeh. Hudo je tudi njemu, zasti zato, ker ni nobenih obetov za ponovno oživljanje nekdanjega podjetja ali vsaj njegovih vitalnih delov. Številni delavci, ki so zdaj na zavodu, pa lahko po Bajdetovem mnenju preživijo le z drugimi aktivnostmi in zaslužkom na drugih področjih. »Rešuje jih to, da so pridni«, pravi Bajda.

F.K.

skei Sindikat kovinske in elektroindustrije

Še so dobra podjetja

Albert Vodovnik, Vlado Bizovičar in Lidija Jerkič smo se prejšnji teden udeležili sestanka izvršnega odbora SKEI v Eti Cerkno. Predsednik SKEI podjetja Silvij Štremfelj je uvodoma ugotovil, da ima poslovodstvo korekten odnos do sindikata.

Eta še ni imela presežnih delavcev in v celoti uresničuje panožno kolektivno pogodbo. V kratkem bodo odprli še nov obrat. Podjetje iz Cerknega že vrsto let uspešno izvažajo. Skrbi tudi za pomlajevanje tovarne in štipendira več kot 300 dijakov in študentov. Več kot 30 odstotkov zaposlenih ima višjo ali visoko izobrazbo. Na seji izvršnega odbora je sodeloval tudi direktor Rafael Mavri, ki je v podjetju pred leti začel kot proiz-

vojni delavec. Verjetno je tudi on zaslužek za vse to.

Etine sindikaliste je Albert Vodovnik seznanil z načrti SKEI v prihodnjem obdobju, zlasti z namerami za ustanovitev sindikalnega koncerna. Ogledali smo si tudi proizvodne obrate, pogovorili smo se tudi z delavkami in delavci.

Pomoč za Elektrokovino

Republiški odbor SKEI je na svoji zadnji seji v Radovljici razpravljala tudi o pomoči delavcem Elektrokovine, ki so prizadeti zaradi stečaja. Odločili smo se za denarno pomoč in pozvali sindikate podjetij, naj pomagajo po svojih močeh. Naše sindikalne organizacije so se večinoma odzvale vendar akcija še ni končana.

Vlado Bizovičar

ŠUSTER: SINDIKATI USTVARJAJO NEVZDRŽEN PRITISK

Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije je na tiskovni konferenci prejšnji teden opozoril zlasti na previsoke plače in preveliko porabo nenasitne države. Po Šusterjevem mnenju lahko oboje ogrozi zaustavitev negativnih gospodarskih gibanj in začetek nove gospodarske rasti. V Sloveniji je potrebno čimprej sprejeti socialni pakt, ki je boljši od zakonskega omejevanja. Sindikatoma pa predsednik zbornice očita nevzdržen in neutemeljen pritisk na visoke plače.

Šuster je najprej govoril o masi izplačanih OD v desetih mesecih letošnjega leta, za katere je šlo 291 milijard tolarjev oziroma 26,4 odstotka bruto družbenega proizvoda. V primerjavi s lanskim letom se plače povečale za 17,7 odstotka. Najbolj so porasle v državni upravi, in sicer za 35 odstotkov. Plače delavcev v gospodarstvu so večje za 13,6, v negospodarstvu pa za 27,4 odstotka. Šuster je to preračunal v mesečne plače in ugotovil, da so delavci v gospodarstvu dobili že 13., delavci v negospodarstvu pa že pol 16. plače.

Predsednik GZ ocenjuje, da so tolikšne plače velik problem, še večji problem pa so plače v negospodarstvu in državni upravi.

Javna poraba je letos dosegla 50 odstotkov bruto družbenega proizvoda. Državni proračun je realno dobil 21, pokojninski zavod pa 20 odstotkov več kot lansko leto. To kar smo porabili letos, bo treba pokriti enkrat v prihodnosti.

Gospodarska zbornica, je nenahojno trdila, da je že v letošnjem letu možna gospodarska rast. Podatki za zadnje 4 mesece kažejo, da se bo to tudi uresničilo in da bo družbeni proizvod večji kot lansko leto. Če plač in javne porabe ne bi bilo povečali, bi lahko bila gospodarska rast še večja, meni Dagmar Šuster. Zato je treba oboje omejiti, da bi ustvarili možnosti za gospodarsko rast v prihodnjem letu in za nov razvojni cikel.

Septembrske plače so realno neznatno večje, kot so bile decembra lani. Izplačila dokazujejo, da podjetja niso spoštovala ne aneksa k splošni kolektivni pogodbi, ne zakona in ne tarifne priloge k novi splošni kolektivni pogodbi.

buje program političnega in socialnega soglasja, ki bo ljudi prepričal, da se je treba nečemu vsaj začasno odpovedati.

Gospodarska zbornica pa v sedanjem položaju ne more podpisati socialnega pakta s preveč razsipno državo. Problem so tudi sindikati, ki v mnogih ozadih ustvarjajo objektivno nevzdržen pritisk na plače, ki je v nasprotju z interesi delavcev za ohranjanje delovnih mest. Menedžerji pa so po Šusterjevem mnenju preveč neodločni in preveč popuščajo sindikatoma.

Zaradi vsega tega je Šuster prepričan, da Slovenija potre-

Sindikate je treba razumeti

Dagmar Šuster krivdo za previsoke plače podtika sindikatoma, češ da v mnogih okoljih ustvarjajo nevzdržen in neutemeljen pritisk. Po njegovem mnenju so sindikati krivi za rast plač, ki ni pokrita z ustvarjenim proizvodom.

Z Dagmarjem Šusterjem je mogoče polemizirati na različne načine. Za naš namen bo dovolj, če analiziramo stavke iz letošnje jeseni. Delavci v več deset podjetjih so prekinili delo, ker so plače zamujale tudi po več mesecev. Delavci so s stavkami izsiljevali stečajne in pravice z zavodov za zaposlovanje.

Predsednica podravskih sindikatov Metka Roksančič pravi, da so stavke delavcev vsiljene, saj se z njimi tolčejo za golo preživetje. Če bodo Metalnini delavci kljub stavki ostali brez plač, pa lahko po njenem mnenju v Mariboru pride celo do prelivanja krvi. Njene ocene potrjuje tudi izjava predsednika mariborske vlade Antona Rousa, da je za socialni mir v mestu ob Dravi potrebno štiri milijarde tolarjev. Toliko bi po njegovem mnenju stalo preusmerjanje največjih podjetij in denarne pravice presežnih delavcev mariborskih gigantov. Zdi se, da bo država morala dati vsaj del tega denarja, da bi preprečila socialne nemire, ki se lahko preselijo tudi na druga prizadeta območja.

Sindikati na republiški ravni so letos v škodo delavcev najprej podpisali aneksa k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Le-tega je vlada kasneje vgradila v interventni zakon o omejevanju plač, ki je veljal do konca prvega polletja. Poleti pa so sindikati soglašali z novo splošno kolektivno pogodbo, ki ima tudi posebno tarifno

prilogo, veljavno do konca letošnjega leta. Bistvo vseh treh listin je omejitev rasti plač v letošnjem letu. Sindikati so torej za stabilizacijo gospodarstva, kljub koliziji s socialnim mirom zavestno pristali na zadrževanje rasti izhodiščnih plač in na njihovo neusklajevanje z rastjo življenjskih stroškov.

Kljub kolektivnim pogodbam in zakonu so se plače vztrajno zviševale. Uradna statistika in SDK na žalost nimata podatkov o nedovoljeni rasti plač v posameznih konkretnih podjetjih oziroma panogah. Ker je vsa izplačila izpeljala SDK, ki je dolžna skrbeti za zakonitost in je za svoje delo odgovorna zakonodajalcu, lahko rečemo, da je bilo vse zakonito. Trdimo, da menedžerji in sindikati podjetij niso krivi za morebitne luknje v zakonih in kolektivnih pogodbah. Zakona o kolektivnih pogodbah, ki bi omogočal nadzor nad izplačili, pa še vedno nimamo in zanj sta nedvomno odgovorna le vlada in ministrstvo za delo.

Izplačane plače v povprečju presegajo 700 mark neto na zaposlenega. Tisti, ki ta podatek kritizirajo, ne upoštevajo, da višje plače pomenijo tudi večje nakupe, ki so lahko eden od vzrokov za zaustavitev negativnih gospodarskih gibanj in začetek novega razvojnega ciklusa. Dokler so se plače zniževale, se je zniževala tudi proizvodnja. Ko so se izplačila povečala, pa se je že po nekaj mesecih povečala tudi proizvodnja. Slaba točka povečevanja plač zaposlenih v gospodarstvu je le večji odtok denarja v državno porabo. Do tega prihaja zaradi nespremenjenih in previsokih davkov in prispevkov, ki temeljijo na visoki obdavčitvi dela.

Franček Kavčič

Sedanja neskladja bi lahko odpravili s socialnim partnerstvom, ki ne sme biti omejeno le na plače zaposlenih v gospodarstvu. Čimprej je treba sprejeti operativni zakon o kolektivnih pogodbah.

V prihodnjem letu bi morali po Šusterjevem mnenju imeti razumno tarifno prilogo k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Alternativa tej prilogi je le nov omejitveni zakon o plačah. Pri dogovornosti o tarifni prilogi pa bo treba upoštevati tudi združenje delodajalcev, ki postaja novi partner sindikatov.

Slovenska država po Šusterjevem mnenju nikoli ni imela toliko denarja kot letos.

Nerazumno je, da država v sedanjem gospodarskem položaju s svojo nenasitnostjo nacenja gospodarsko substanco.

Šuster je prepričan, da bi ob upoštevanju njegovih predlogov Slovenija v prihodnjem letu imela že vidno gospodarsko rast.

Franček Kavčič

Zakaj upokojeenci zmagujejo (delavci pa ne)?

Proračunski memorandum za leto 1994 je pod streho. Opozicijski poslanci niso skrivali, da so glasovali tako, da bi vladni koaliciji onemogočili, da bi imela tak memorandum, kakršnega potrebuje. Memorandum pa je bil tudi priložnost, da si koalicijski partnerji znotraj koalicije izborijo boljši položaj. Bitka živcev je prvokrat, odkar poznamo Drnovška, za trenutek omajala celo njegove jeklene živce.

Sprejemanje proračunskega memoranduma je bila imenitna šola o tem, za kaj so pripravljene glasovati poslanci. Poleg zabijanja gola v nasprotnikova vrata ne zamudijo tudi priložnosti, da bi se prikupili pomembnejši skupini volivcev. In tako se je zgodilo, da se zdi, da je eden največjih zmagovalcev v memorandumski bitki Koordinacijski odbor organizacij in strank upokojeencev Slovenije. Ta je na poslance naslovil javni protest zaradi v predlogu proračunskega memoranduma napovedanega podaljšanja veljavnosti interaktivnega zakona iz leta 1993, ki upokojeence prikrajšuje za dvomesečne poročane ob usklajitvah pokojnin navzgor. Da ne gre za nepomembno postavko memoranduma, pove že podatek, da gre za 5 milijard 134 milijonov tolarjev.

Poslanci, ki so izglasovali črtanje memorandumske zaveze, da v letu 1994 ne bo poročano pokojnin, so poskrbeli, da so bili v časopisju objavljeni poimenski sezname poslancev, ki so glasovali »ZA«, »PROTI«, in poslancev, ki so se glasovanja vzdržali. Naj se ve! Ne spominjam se, da bi se kaj podobnega že zgodilo!

Dragan Černetič, upokojejski poslanec, presenečen nad gladko zmago, je za časnik Dnevnik izjavil, da so se poslanci morda ustrašili grožnje upokojeencev, da bodo iz bank dvignili denar, ki ga varčujejo za pogreb. Tega denarja da je dovolj, da zamaje slovenski bančni sistem. Drugi menijo, da se poslanci niso želeli zameriti 600.000 volivcem, ki so člani upokojejskih gospodinjev.

Ali so upokojeenci zmagali tudi na »dolgi rok«, se bo šele pokazalo. Vlada predloga zakona o podaljšanju veljavnosti interventnega zakona ni umaknila. V proračunskem memorandumu pa je tudi ostalo zapisano še marsikaj o usodi pokojnin v naslednjih štirih letih. Na kratko – pokojnine bodo realno padale. Za nekatere ukrepe, ki bodo povzročili padec, bo treba spreminjati zakon, za druge pa le spremeniti razlago že veljavnega zakona. Po novem letu se pokojnine naj ne bi več usklajevale z rastjo povprečne plače, ampak z rastjo mase vseh plač in zavarovalnih osnov. Povprečna pokojnina za polno pokojninsko dobo naj ne bi presegla 85% povprečja plač in vseh zavarovalnih osnov. Vpeljane bodo nove oblike dodatnega prostovoljnega zavarovanja, kar bo sčasoma vse več denarja speljalo iz obveznega pokojninskega sklada v ločenega kapitalnega, iz katerega se že uveljavljene pokojnine ne napajajo. Izplačevanje varnostnih dodatkov k nizkim pokojninam naj bi od pokojninskega sklada prevzel državni proračun (kaj to pomeni, lahko ugane tisti, ki čaka, da vlada zviša znesek zajamčene plače). Okleščene bodo izjemne pokojnine.

Toda če je res, da so poslanci s svojim glasovanjem snubili upokojejske volivce, zakaj jim je tako malo mar zahtev delavcev in njihovih sindikatov? Navsezadnje nas je takih volivcev več! Ali zato, ker je v državnem zboru več upokojejskih kot delavskih poslancev, ali pa poslanci ne potrebujejo razdrobljenih delavskih glasov, če imajo upokojejske?

Lučka Böhm

STALIŠČA KOMISIJE ZA RAZLAGO SPLOŠNE KOLEKTIVNE POGODBE ZA GOSPODARSTVO

1. člen – akt o sistemizaciji

Ali je potrebno obstoječi akt o sistemizaciji (ki ga je sprejel glavni direktor) ponovno sprejeti oz. potrditi na organu upravljanja (delavskem svetu)? Katere so zahteve, ki morajo biti določene v aktu o sistemizaciji, da bodo zadovoljene zakonske in zahteve SKP?

Stališče komisije:
Določba 2. odstavka, da je organizacija oz. delodajalec pred sprejemom akta o organizaciji in sistemizaciji oziroma njegovih sprememb in dopolnitvah dolžan pridobiti in obravnavati mnenje sindikatov, velja od dneva uveljavitve splošne kolektivne pogodbe, to je od 1. 7. 1993 dalje in pred tem datumom sprejetega akta o organizaciji in sistemizaciji ni potrebno ponovno sprejemati (oz. potrjevati) po postopku, določenem v tem členu.
Splošna kolektivna pogodba ne

določa sestavin akta o organizaciji in sistemizaciji, zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Ur. l. SFRJ št. 60/89 in 42/90), ki se uporablja kot republiški zakon, pa v 7. členu določa, da se z zakonom in splošnim aktom določijo posebni pogoji za zaposlovanje delovnega mesta; v 3. odstavku 8. člena pa določa, da se s splošnim aktom določi vrsta in stopnja strokovne izobrazbe oziroma poklica, znanja in sposobnosti ter drugi posebni pogoji, potrebni za opravljanje del delovnega mesta.

22. člen – odločanje na drugi stopnji pri obrtnikih

Kateri organ odloča pri obrtnikih na drugi stopnji o pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev glede na to, da obrtniki nimajo splošnih aktov?
Stališče komisije:
Določbe 22. člena SKP ne pose-

gajo v posebnosti zakonske ureditve delovnih razmerij pri zasebnih delodajalcih, ki so določene v 120. do 130. členu zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. RS št. 14/90 in 5/91), posledično pa tudi ne v razmerja, ki so v skladu s temi zakonskimi določbami že ustrezno urejena v 41. in 42. členu kolektivne pogodbe med delavci in zasebnimi delodajalci (Ur. l. RS št. 26/91).

35. člen – opredelitev delovne dobe kot pogoja za pridobitev pravic po določbah SKP

Katera delovna doba je mišljena po 35. členu SKP, ali tista, ki je bila pridobljena v bivših republikah SFRJ, ali tudi tista v drugih državah?
Stališče komisije:
Po določbah 3. odstavka 35. člena SKP se štejejo v delovno

dobo za pridobitev pravic na podlagi delovne dobe po določbah SKP vsa izpolnjena leta delovne dobe v dejanskem trajanju in ki so vpisana v delovno knjižico, pri čemer so pod pojmom tujina mišljene vse tujne države. Izvzete so zavarovalne dobe, kot so dokupljena zavarovalna doba za čas študija, služena vojna roka in podobno.

35. člen – način izplačila plač

Ali je možno del obračunane plače izplačati v bonih na podlagi sklepov pristojnih organov in soglasja sindikatov? V podjetju glede na določbo 35. člena SKP?
Stališče komisije:
Določba 5. odstavka 35. člena SKP je nedvomna in določa izplačilo plač le v denarni obliki. Ta določba ne dopušča nikakršnega drugačnega izplačila plač.

35. člen – pravice delavca, ki dela s krajšim delovnim časom od polnega

Kakšne pravice ima delavec, ki dela s krajšim delovnim časom od polnega glede prehrane, dopusta, regresa itd?
Stališče komisije:
Delavcu, ki dela s krajšim de-

lovnim časom od polnega, pripadajo v skladu z določbo 6. odstavka 35. člena povračilo stroškov prevoza na delo in z dela in drugi osebni prejemki v enakem znesku kot delavecem, ki delajo s polnim delovnim časom. Po določbah 44. člena SKP so drugi osebni prejemki regres za letni dopust, jubilejne nagrade, odpravnina ob upokojitvi in solidarne pomoči. Po določbi 1.

točke 45. člena pa so delavci, ki delajo najmanj s polovičnim delovnim časom upravičeni tudi do povračila stroškov za prehrano med delom.

Komisija hkrati opozarja, da je v 7. odstavku 35. člena potreben popravek, in sicer, da gre za pravice delavcev, ki delajo krajši delovni čas od polnega.

Prof. dr. Polona Končar, predsednica

SINDIKALNA IZHODIŠČA ZA NOVO TARIFNO PRILOGO

Sindikati, podpisniki splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, so medsebojno uskladili predloge za začetek pogajanj o tarifni prilogi za leto 1994.

Sindikati predlagajo Gospodarski zbornici, naj se odpravi kakršnokoli zniževanje izhodiščnih oz. osnovnih plač, naj se v skladu z inflacijo ustrezno korigira znesek izhodiščnih plač, način usklajevanja izhodiščnih plač z rastjo inflacije v letu 1994.

Pogajanja z Gospodarsko zbornico o tarifni prilogi za leto 1994 se bodo začela v četrtek, 25. novembra, kančana pa naj bi bila najkasneje sredi decembra.

Sindikati bodo Gospodarski zbornici predlagali, naj pogajanja tečejo neodvisno od vladnih pobud za sklenitev socialnega pakta, ker sindikati do danes od vlade takih predlogov niso prejeli.

P. V.

SPOR MED DELAVCI IN VODSTVOM ELRADA

Vodstvo Elrada, ki zaposluje 640 delavcev, vidi edino rešitev v programiranem stečaju, ki naj bi rešil propada vsaj zdrava jedra v podjetju. Sindikalisti pa stečaju nasprotujejo. Močno so zaskrbljeni tudi občinski možje.

Ko je novi direktor prejšnji teden delavce na zborih seznanil z izredno težkimi gospodarskimi razmerami v Elradu in povedal, da bo upravnemu odboru in skupščini predlagal stečaj podjetja, so mnogi delavci postali malodušni. Stevilni v družbi Antene so sredi prejšnjega tedna nehali delati, češ saj plač za september in oktober še nismo prejeli. Zakaj da bi se naprezali in delali, če je vse zaman, so se spraševali. Ker delavci niso stavkali, ampak enostavno nehali delati, ker niso več videli smisla svojega dela, je vodstvo družbe Antene vse zaposlene

poslalo na kolektivni dopust.

Medtem se je v Elradu sestal izvršni odbor sindikata SKEI.

Seje so se udeležili tudi vodilni menedžerji podjetja. Povedali so, da so gospodarske razmere v podjetju iz dneva v dan slabše: podjetje ima blokirani žiro račun, denarja za plače ni, primanjkuje sredstev za nabavo reprodukcijskega materiala in podobno. Čeprav ima Elrad naročila in znane kupce, ne more normalno proizvajati in poslovati, ker nima obratnih sredstev. Vodstvo podjetja vidi edino možnost v čimhitrejšem stečaju in

ohranitvi vsaj zdravih proizvodnih programov.

Izvršni odbor SKEI je temu nasprotoval in terjal pripravo socialnega programa za delavce, ki bodo izgubili zaposlitev, ter vizijo razvoja, iz katere bo razvidno, katera jedra v Elradu so zdrava in razvojno perspektivna. Sindikalisti so tudi pozvali delavce, naj redno prihajajo na delo in delajo, saj je to njihova obveznost, kakor je obveznost vodstva, da zagotovi in organizira delo in poslovanje. Po končanem kolektivnem dopustu so na začetku tega tedna vsi Elradovi delavci zopet začeli redno delati in izpolnjevati svoje delovne naloge.

V pogovorih je eden izmed menedžerjev povedal tudi precej obtožb na račun sindi-

katov in sindikalistov, češ da zahtevajo preveč, da so skorporirani in podobno. Sindikalisti so terjali argumente. Ker teh še niso prejeli, zahtevajo v imenu 543 članov SKEI opravičilo.

V Gornji Radgoni je bilo v minulih dneh precej sestanov, saj bi stečaj Elrada močno zaostрил tudi socialne razmere v tej občini. V gornje-radgonski občini, ki šteje 21.000 prebivalcev, je namreč 8000 aktivnih prebivalcev in med njimi 2100 brezposelnih. Brezposelnost je torej že več kot 25-odstotna. Z morebitnim stečajem Elrada bi se povzpela na več kot 30 odstotkov.

Ker bo vodstvo Elrada še v tem tednu organiziralo pogovor z upniki in ker je za ta teden predvidena tudi seja skupščine podjetja, bo nadaljnja usoda Elrada verjetno znana že konec tega tedna. Kakršenkoli že bo razplet, ne bo Elradu prinesel nič dobrega. Takšen kakršen je Elrad bil, zagotovo ne bo več.

Tomaž Kšela

BO METALNO REŠIL ROUS?

Čeprav so delavci Metalne Tovarne investicijske opreme sredi minulega tedna dobili socialno pomoč v znesku zadnjega dela septembrske plače, nadaljujejo stavko in zasedbo tovarne. Postavili so šest dodatnih stavkovnih zahtev. Stavka v Metalni tako traja že več kot 14 dni.

Stavkovni odbor v družbi TIO, ki ga sestavljajo predstavniki sindikata SKEI in KNSS, med drugim zahteva, naj komisija za spremljanje sanacije Metalne oceni dosežani potek sanacije in opredeli program sanacije za naprej. Prav tako zahteva pripravo programa presežnih delavcev in zagotovitev socialne varnosti vsem presežnim delavcem, z izplačilom odpravnin vred. Stavkajoči zahtevajo določitev datuma za izplačilo oktoberskih plač in vir, iz katerega bodo zagotovljena sredstva za te plače. Zahtevajo tudi imenovanje novega vodstva skladno s takomenuvanim septembrskim dogovorom. Stavkovni odbor je ocenil, da tuji partnerji z razumevanjem gledajo na boj delavcev za svoje temeljne pravice,

ki je v razvitih državah nekaj povsem običajnega.

Ko so se stavkajoči odločili o nadaljevanju stavke, se je javno oglašil tudi predstavnik republiškega razvojnega sklada, ki je lastnik Metalne. Izrazil je mnenje, da stavkajoči oziroma njihovi sindikati ne spoštujejo septembrskega dogovora in postavljajo nove zahteve. Zato je bil sklad prisiljen pogajanja prekiniti. Po besedah skladovega predstavnika naj bi tuji zaradi dolgotrajne stavke začeli razmišljati o prekinitvah poslovnega sodelovanja z negotovim partnerjem. Zaradi stavke je kandidaturu umaknil tudi najresnejši kandidat za novega direktorja.

Konec tedna so se delavci družbe TIO tudi prvič pogovorili z v. d. direktorja Alojzjem

Pihlerjem. Ta je med drugim povedal, naj bi odpravnine za blizu 500 presežnih delavcev znašale okoli dva milijona dolarjev. Tako se ve za obseg sredstev, ki so vzrok konflikta med stavkajočimi in večinskimi lastniki.

Metalno je obiskal tudi predsednik KNSS France Tomšič. Povedal je, da so v državnem zboru že vložili zakonski amandma, ki naj bi izenačil delavce, ki so izgubili delo zaradi stečaja, s tistimi, ki so delo izgubili kot presežni delavci. Oboji naj bi dobili odpravnino. Tomšič je izrazil tudi razočaranje nad delom republiškega razvojnega sklada, ki podjetje ne rešuje, ampak se spreminja v njihovega »pogrebca«.

Stavkajoče delavce Metalne je obiskal tudi predsednik mariborske mestne vlade An-

denar za sanacijo Metalne vendarle našel?

Kljub številnim razgovorom in obiskom v Metalni pa se razmere v minulem tednu niso spremenile; do pogajanj med stavkajočimi ter lastnikom in pristojnimi ministrstvi ni prišlo. Delavci sedaj pričakujejo, da se bodo pogajanja začela in da bodo prisluhnili tudi njihovim argumentom. »Ključ za rešitev problemov in konfliktov v Metalni je v pogajanjih,« pravi predsednik SKEI v Metalni Bogdan Ivanovič. Zato sedaj štejejo samo rezultati, doseženi s pogajanjmi, in nič drugega.

Obstaja pa bojazen, da bo časa za pogajanja zmanjkalo. Že sredi tega tedna bo namreč na sodišču zasedal sodni senat, ki bo odločal o uvedbi stečajnega postopka v Metalni družbi TIO. Če bo stečajni postopek uveden pred koncem pogajanj,

Plače menedžerjev in sindikalistov v Metalni

Na tiskovni konferenci, ki jo je organiziral sindikat KNSS v Metalni, so objavili tudi podatke o neto plačah sedaj že bivših vodilnih menedžerjev in vodilnih sindikalistov (izračun je narejen za mesec oktober, vendar oktobrske plače še niso bile izplačane): podpredsednica za finance v Metalni Vera Mihotovič 134.035,50 tolarja; generalni sekretar Srečko Mlakar 132.738,20 tolarja; direktor TIO Jože Kuder 126.381,40 tolarja; predsednik SKEI v Metalni Bogdan Ivanovič 77.374,80 tolarja; predsednik KNSS Milan Živkovič (glavni obdelovalec kovine) 42.142,20 tolarja. Kakšna plača »pritiče« direktorju Metalne, sindikalisti ne vedo.

ton Rous. Povedal jim je, da mu je uspelo oblikovati osemčlansko ekipo menedžerjev, ki so pripravljene 1. decembra prevzeti vodstvo Metalne s pogojem, da bodo vsi podpisniki septembrskega dogovora o sanaciji Metalne letnega spoštovali. Na presenečenje vseh je Rous dejal, da bo v ekipi tudi sam. »To je moja ponudba lastniku, tudi zato, da se ne bo več govorilo, da Maribor nima strokovnjakov in da ne more najti vodilnih menedžerskih ekip.« Na ta način je Rous odgovoril predsedniku državnega zbora Hermanu Rigelniku, ki je pred kratkim v Mariboru dejal, da republika ne more dati denarja v podjetja, kjer ni dobrih vodilnih ekip. Se bo sedaj

lahko pride do absurde situacije. Delavci, ki bodo zasedali tovarno, bodo v tem primeru postali brezposelni in formalno-pravno ne bodo imeli več pravice vstopa v Metalno. Kako bodo reagirali? Kaj bo v primeru, da delavci ne bodo zapustili tovarne, ukrenil stečajni upravitelj? Lahko to pripelje do novih, še ostrejših konfliktov?

Ta vprašanja so še toliko bolj aktualna, ker med delavci po 14 dneh neuspešne stavke naraščata nezadovoljstvo in iz tega izvira joč radikalizem. Možnosti za umirjeno in racionalno izmenjavo mnenj in informacij ter za strpno dogovarjanje se zmanjšujejo. Se tega dovolj zavedajo vsi, ki bi že morali sestiti s stavkajočimi za okroglo mizo?

Tomaž Kšela

USPEŠEN POGOVOR Z JOŽICO PUHAR

Ministrica za delo, družino in socialne zadeve Jožica Puhar s sodelavcema je nedavno obiskala tri večja podjetja, pred tem pa se je sestala s sindikalnim aktivom gorenjskega območja.

Ministrica in njenim sodelavcem smo sindikalni delavci na kratko predstavili gospodarske, socialne in zaposlitvene razmere na Gorenjskem, ki smo jih pisno obdelali v analizi za obravnavo na zadnji seji sveta.

Ministrica se je strinjala s kritično oceno območne sindikalne organizacije in soglašala, da so posamezni primeri, ko se grobo zlorablja financiranje presežnih delavcev in ohranjanja produktivnih delovnih mest. Teh primerov je več v zasebnih podjetjih in obratovnicah, kjer želijo z zaposlovanjem na črno, na plečih slabo plačanih in ustrahovanih delavcev pa tudi ob asistenci državne dotacije hitro obogatiti. Posamezni podjetniki torej spretno izrabljajo odsotnost pravne države, maloštevilnih inšpektorjev in njihovo nemoč pri sankcioniranju teh pojavov.

Oboji smo se zavzeli tudi za ohranjanje posebnega statusa invalidskih podjetij, saj so le-ta odigrala pomembno vlogo pri razreševanju presežnih delavcev, posebno delavcev s telesno okvaro ali poklicno boleznijo. Izražen je bil skupni interes, da se nadaljuje ustanavljanje invalidskih podjetij in delavnic s posebnim statusom glede finančnih, davčnih, carinskih in bančnih obremenitev.

Udeleženci razgovora smo bili kritični do dela stečajnih upraviteljev in njihovih ekip. Stečajni postopki se zaradi njihovih osebnih motivov zavlačujejo, cena pogodbenege dela za delavce pa je sramotno nizka. Žal tudi država oziroma posamezna ministrstva nimajo nobenega vpliva na ne izbiro stečajnega upravitelja ne na stečajne postopke.

Predstavniki sindikata smo od ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in od območne enote zavoda za zaposlovanje zahtevali večjo kontrolo nad porabo sredstev, predvsem pa nad odklanjanjem primerenih zaposlitev prejemnikov nadomestil za brezposelne osebe. Soglašali smo tudi s prizadevanji ministrstva za obvladovanje pogodbenege dela in dela na črno.

Na koncu razgovora smo ministrici Puharjevi izrekli zahvalo za dobro sodelovanje z območno organizacijo ZSSS za Gorenjsko pri obvladovanju zaposlitvenih razmer v številnih gorenjskih podjetjih. Izrekli smo ji tudi zaupanje in podporo.

Sandi Bartol, predsednik

Svobodni Sindikati Slovenije

SEDEM DNI V SINDIKATIH

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE Zaupnike, strokovne službe podjetij in posameznike

● SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO

s komentarjem
Komentirata Gregor Miklič in Brane Mišič. Cena 950,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, matere delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravnomočne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritični evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev v upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 670,00 SIT

● Stane Uhan

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodišča osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Nacrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Emil Rojč

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov
Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST
Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

● ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja
Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslić in dr. Alenka Znidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

● KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM

Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarjem – Priloge: Sklep izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določiti kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Priprava: Nevenka Završček in Vinko Kastner. Cena 950 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Sploš. kol. pog. izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Moje pravice na izv. ● Kariera kot...
..... izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Socialna država...
..... izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Zdrav. zav...
..... izv. ● Nova del. zakon. izv. ● Kol. pog. za negosp...
..... izv. ● Zakon o last.

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

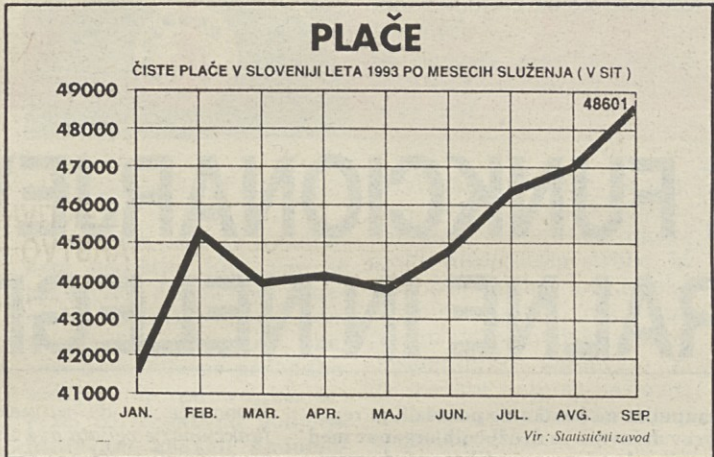
Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«
Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalma-
tinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061)
311-956.

BOLJ KOT PLAČE BODE JAVNA PORABA

Ne glede na to, da v zadnjem času rastejo tako cene tujega denarja kot tudi druge cene, pa preračun naših plač v marke kaže, da zaslužimo več kot pred meseci. Oktobra izplačane čiste plače je bilo v slovenskem povprečju za 674 mark, mesec poprej pa za 665 mark. Če pa primerjamo septembrski dvig življenjskih stroškov za 2,1 odstotka z dvigom septembra zasluženih kosmatih plač za 3,1 odstotka, vidimo, da so se te plače realno povečale za skoraj odstotek. Od tega so bile v gospodarstvu realno višje za 1,1 odstotka, v negospodarstvu pa realno za 0,3 odstotka.

Z analizo čistih in bruto plač ter njihove zneske in realne vrednosti v letošnjih mesecih in v zadnjih letih je moč ugotoviti, da so zdajšnje plače sicer realno nižje, kot so bile leta 1989, da pa so realno znatno višje od lanskih.

V letošnjih prvih desetih mesecih je šlo za čiste plače vseh zaposlenih 291 milijard tolarjev, kar je dobra četrtina bruto domačega proizvoda. Realno so za 17,7 odstotka ali za 44 milijard tolarjev višje od lanskih. Od tega je za plače izplačano vsoto po-

večalo gospodarstvo za 13,6 odstotka, banke za 12,7, negospodarstvo za 27,4, zavarovalnice za 31,5, družbenopolitične skupnosti z Zpizom in Banko Slovenije pa za 34,8 odstotka.

Potemtakem si je v letošnjih desetih mesecih izplačalo gospodarstvo 1,36 mesečne plače več, v bankah 1,27 več, v družbenih dejavnostih 2,74, v zava-

rovalnici 3,15 in v državi 3,48 plače več. Realni premik letošnjih povprečnih osemesečnih plač pa kaže, da so se na primer v elektrogospodarstvu povečale za 6,5 točke, v gradbeništvu za 6,1, v poštini podjetjih za 18,5, zunanji trgovini 13,6, kulturi 14,9 in državi za 16,9 točke.

Ob vsem tem mnogi v Sloveniji ugotavljajo, da so bistveno večji problem kot plače v gospodarstvu plače v družbenih dejavnostih in kajpak plače v državi. Bo kar držalo, mar ne? V precejšnjih škripcih pa smo tudi zaradi javne porabe. V letošnjih prvih desetih mesecih je javna poraba pobrala 548 milijard tolarjev, kar je bistveno več kot v vsem lanskem letu in kar je približno polovico bruto domačega proizvoda.

Če seštejemo plače in javno porabo, ugotovimo, da so se plače in javna poraba realno povečali za 121,7 milijarde. Od tega gre na račun javne porabe 5,9 odstotnih točk, na račun čistih plač pa 3,3 točke.

Pa še to, da ne pozabimo: ob realnem povečevanju plač in javni porabi, ki nam je že davno ušla iz vajeti, nimamo denarja za nova delovna mesta. Oktobra smo namreč zabeležili novo rekordno število brezposelnih: 137.257. Smo že dosegli dno? Menda še ne.

DOBER TEK ZA ZDRAVILA

Lani se je v slovenske lekarne steklo kar 11.504.339 zdravniških receptov, kar je za štiri odstotke več kot leto poprej. Skupna vrednost zdravil, izdanih po teh receptih, je bila 10,3 milijarde tolarjev. Dobrih 9,5 milijarde tolarjev od te vsote je pokrili Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Po njegovih podatkih se je delež odhodkov za zdravstveno varstvo povečal s 13,6 na 14,6 odstotka.

Na sto zavarovancev je bilo lani v povprečju izdanih 491 receptov. Najmanj zdravil so použili v mariborski (437), največ pa v celjski regiji (544 receptov na sto zavarovancev). Skoraj polovico receptov so lani napisali zdravniki zavarovancem, starejšim od 50 let, ki tvorijo 28,4 odstotka vseh prebivalcev. Po pogostnosti predpisovanja zdravil glede na starost pa izstopata skupina od 0 do 3 let in skupina nad 60 let, ki sta pri tem skoraj izenačeni.

A. U.

DOLAR VEČ KOT 1,70 MARKE

Še pred odločitvijo Američanov o prostocarinski coni (NAFTA) in ob začasno znižani nemški obrestni meri je dolar končno prebil magično mejo 1,70 marke. V Evropi se je poletje ustalil na 1,71. Analitiki pa napovedujejo, da bo po omenjenem »preboju« vrednost dolarja nasproti nemški marki še porasla. Predvidevajo, da na 1,75 marke za dolar.

HRVAŠKIH DINARJEV (še) ni

Protiinflacijska politika hrvaške vlade, ki se je odločila ustaviti tiskanje denarja, povzroča izredno hude težave tako domačim ljudem kot tudi obiskovalcem in vsem tistim, ki poslujejo s Hrvaško. Banke praktično ne odkupujejo več deviz. Menjave ni, ker pač ni hrvaških dinarjev.

Ker pa velja predpis, da je na Hrvaškem edino plačilno sredstvo dinar, je prišlo do absurdnega preobrata, da so najtrdnjše svetovne valute na Hrvaškem čez noč izgubile praktično vrednost, ker jih je v dinarje mogoče zamenjati le z največjimi težavami. Dinarje iščejo mnogi hrvaški državljani, ki morajo poravnati svoje obveznosti do države ali podjetij v domači valuti. Pred redkimi bankami in menjalnicami, ki dinarje imajo, so dolge vrste, črna borza pa je izgnila kot kafa.

Postava delavcem je taka: drugim boš točil vino mladosti, pelin starosti boš sam popil.

Ivan Cankar

Laž ima kratke noge, te pa se za govorniškim odrom ne vidijo.

Milovan Vitezović

»Ne streljajte kozlov!« so koze milo prosile zaman.

Žarko Petan

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 46

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti. Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

- Hišice na Veliki planini** – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije – kočica ima elektriko. Cena 44 DEM v tolarški protivrednosti.
- Apartment Kaninska vas** – za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 38 DEM v tolarški protivrednosti.
- Rogla** – apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 35 DEM v tolarški protivrednosti.
- Pokljuka** – apartmaji – v času do 23. decembra: za 4 osebe 35 DEM, za 2 osebi 24 DEM, prijavnata taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarški protivrednosti. Najkrajši termin tri dni.
- Rogla** – garsonjera za 4 osebe – kuhinja, kopalnica, bivalni prostor – cena 44 DEM v tolarški protivrednosti.

Zdravilišča

- Dobrna** – garsonjera za štiri osebe – TWC, bivalni prostor s kuhinjo, cena 49 DEM v tolarški protivrednosti.
- Čatež** – velika hišica za šest oseb, mala za štiri osebe, cena 72 oz. 59 DEM v tolarški protivrednosti.
- Hišica v Čatežu** za 4 osebe od 28. 11. do 26. 12. Cena 39 DEM v tolarški protivrednosti.

Morje

- Enosobno stanovanje v Barbarigi pri Pulji** – opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Termini do 20. decembra. Cena 1500 tolarjev.
- Trisobno stanovanje v Novigradu** – opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Cena 2.000 tolarjev na dan.
- Garsonjera v Novigradu** – za pet oseb: bivalna dnevna soba, otroška soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica. Cena 1.400 tolarjev na dan.

PRODAMO

Prodamo počitniško hišico v Termah Čatež. Velikost 47 m², leto izgrajeno 1989, prostori v dveh etažah: predprostor, kopalnica, bivalni prostor s kuhinjo, dve spalnici.

B. SEJEMSKA PONUDBA

- München H in H**, sejem dom in domača opravila od 27. 11. do 5. 12., eno- ali dvodnevni program, prevoz z avtobusom. ODHOD 28. 11. in 4. 12. Cena 95 oziroma 199 DEM v tolarški protivrednosti.
 - Bologna, Motorshow** – novosti v avtomobilski industriji, od 4. do 12. decembra. Odhodi 4. in 11. decembra, dvodnevni program, avtobusni prevoz. Cena 110 DEM v tolarški protivrednosti.
- ZA SKUPINE NAD 25 OSEB NUDIMO 5% POPUSTA, OB OGLEDU SEJMOV PRIPRAVIMO DODATNI PROGRAM PO VAŠIH ŽELJAH.

C. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

- Počitniške apartmaje v **Atomski vasi** ali **Čateških Toplicah**. Prosimo za ponudbe za obdobje do novega leta.
- Počitniške zmogljivosti v **planinskem delu Slovenije** za čas novoletnih počitnic.
- Planinske kočice na **Veliki planini** od 24. decembra do 2. januarja 1994 za šest do deset oseb.

REPUBLIKA SLOVENIJA
Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj

Dodatna pojasnila o lastniških certifikatih

1. V primeru, da državljan ni prejel obvestila o odprtju evidenčnega računa lastniškega certifikata, se mora, če želi pridobiti potrdilo o številki evidenčnega računa in znesku, ki je na računu knjižen, obrniti na občinski upravni organ, pristojen za notranje zadeve v mestu stalnega prebivališča oziroma na Mestni sekretariat za notranje zadeve mesta Ljubljana, če ima stalno prebivališče na območju mesta Ljubljane, ter vložiti zahtevo za preverbo podatkov. V primeru, da je državljan upravičenec do lastniškega certifikata, bo obvestilo o številki evidenčnega računa in znesku, ki je na računu knjižen, dobil po pošti na naslov, naveden v zahtevku za preverbo podatkov. Državljan lahko izpisek o stanju na evidenčnem računu lastniškega certifikata dobijo tudi na podružnicah SDK Republike Slovenije. Cena navedene storitve je 100 tolarjev.

2. V primeru smrti državljana so upravičenci do lastniškega certifikata njegovi dediči, na podlagi pravnomočnega sklepa o dedovanju. Če zapuščinska obravnava še ni končana, bodo sodišča po uradni dolžnosti priskrbele potdek, ali je bil umrlemu izdan lastniški certifikat. V primeru, da je zapuščinska obravnava že končana oziroma se ni opravila, morajo dediči, če želijo pridobiti pravico do uporabe lastniškega certifikata umrlega, pri temeljnem sodišču vložiti predlog za izdajo dodatnega sklepa o dedovanju oziroma predlog na otvoritev zapuščinske obravnave.

3. Državljan Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v tujini morajo, če želijo dobiti obvestilo o tem, ali so upravičenci do lastniškega certifikata, vložiti pri najbližjem veleposlaništvu oziroma konzularnem predstavništvu Republike Slovenije v tujini zahtevek za izdajo navedenega obvestila. Obvestilo o izdanem certifikatu bodo prejeli po pošti.

Na sestanku je ura zamujena z dnevnicami nagrajena.

Franci Čeč

Neka sramota je hotela priti na dan, a ji niso dovolili. Ne bi bilo zdravo, lahko bi se tega od nje nalezle vse druge sramote.

Dušan Radović

Oblastniški svetovni nazor je nadzor.

Milan Fridauer

4. Počitniške zmogljivosti v zimskošportnih krajih za čas zimskih šolskih počitnic (od 19. 2. do 6. 3. 1994).

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 20 dni pred začetkom potovanja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzanimi razrešujemo sporazumno.

POSEBNA ATRISOVA PONUDBA * POSEBNA ATRISOVA PONUDBA

NOVO LETO V STRUNJANU – cena polnega penziona v dvoposteljni sobah 45 DEM, na razpolago je še deset dvoposteljnih sob. Silvestrski meni ni vključen v ceno. Čas bivanja 28. december 1993 do 2. januarja 1994 – najkrajše bivanje je 3 dni.

Novo letov PRAGI IN ČESKY KRUMLOV štiridnevno potovanje, avtobusni prevoz, bivanje in silvestrovanje v preurejenem samostanu. CENA 350 DEM v tolarški protivrednosti. ODHOD IZ LJUBLJANE 30. 12. zjutraj.

Svetovno prvenstvo v skokih PLANICA
11. in 12. DECEMBRA. Cene vstopnic oz. nalepk: avtobus 14.000, osebni avto 1.200, individualna 400, otroci do 15 let 200, šolski avtobus 9.000 tolarjev.

Sindikalni zaupniki, odločite se za zimski praznik.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.
Direktor borze Zalar Metod

... pokrajinski tednik, ki poroča

DOLENJSKI LIST
Sodoben, vsestranski, zanimiv

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

Sindikalna lista

Prvi del

november 1993

1. Dnevnice	SIT
- cela dnevnic (nad 12 ur do vključno 24 ur odsotnosti)	2.500
- polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.200
- znižana dnevnic (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča 2 uri po njem)	900
2. Kilometrini (od 31. 7. 93 dalje)	20,60
3. Ločeno življenje	24.607
4. Prenočnice se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila prenočitve v višini	900
5. Regres za prehrano	5.200

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem delu objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje junij '93 do avgust '93 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz sredstev neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od junija do avgusta '93 znaša 43.591,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
- za 10 let	21.796,00 SIT
- za 20 let	32.693,00 SIT
- za 30 let	43.591,00 SIT
2. Nagrada ob upokojitvi	130.773,00 SIT
3. Solidarnostne pomoči	43.591,00 SIT

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat poklicnih gasilcev Slovenije

Stavka poslej prepovedana?

V državnem zboru je pred sprejemom predlog zakona o gasilstvu in zakona o varstvu pred požarom. V vseh fazah njune obravnave smo se v našem sindikatu aktivno vključevali, dajali mnenja, predloge in pripombe, v zadnji fazi pa tudi amandmaje na osnutek. O vsem smo sproti obveščali tudi v Sindikalnem zaupniku.

Osnutek zakona o gasilstvu smo v prisotnosti poslanca državnega zbora Franca Černeliča in predlagatelja zakona iz RUZR obravnavali v Krškem in oblikovali tri amandmaje: o stopnji strokovne izobrazbe za operativno vodenje gašenja (najmanj V. stopnja), možnosti predčasne upokojitve in o stavki.

V zadnji fazi so na pobudo »gasilcev« v zakon vključili zelo podrobne omejitve in praktično preprečili stavko. Ko smo prejeli čistopis obravnave amandmajev na osnutek in besedilo zakona za sprejem, ugotovljamo, da naši amandmaji niso bili upoštevani in žal niti obravnavani, čeprav smo poslance zaprosili, naj jih predloži na matičnem odboru. Še več! Z dodatnim besedilom poslancev Černeliča (SKD) in Sisingerja (ZLSD) je bil člen o stavki razširjen še s prepovedjo stavke za čas »povečane ogroženosti od požara oz. nesreče« in z »zagotavljanjem požarne straže«. To praktično pomeni prepoved pravice delavcev do stavke, čeprav je napisana v ustavi. V predlogu so črtani tudi členi, ki določajo možnost zavarovalne dobe s povečanjem, ker naj bi v prihodnje to enotno za vse urejal poseben zakon. S tem so prizadeti poklicni gasilci v industriji in poklicni operativci pri občinskih gasilskih zvezah.

Postavlja se vprašanje, ali ni takšen odnos posledica tudi razdrobljenosti sindikalnih vrst poklicnih gasilcev in premoči prostovoljcev...

Miloš Mikolič, sekretar

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Bolje vsaj nekaj kot nič!

Svetovalni center d.o.o. je 16. in 17. novembra ponovno organiziral posvet predstavnikov svetov občin ter direktorjev in strokovnih sodelavcev komunalnih podjetij, da se pripravijo na naslednjo fazo lastninskega preoblikovanja, izdelavo otvoritvenih bilanc v komunalnih podjetjih ter s tem povezano organizacijsko in statusno preoblikovanje podjetij.

Komunalna podjetja so morala namreč v postopku lastninjenja po zakonu o gospodarskih javnih službah do 2. novembra letos ugotoviti tisti del družbenega kapitala od celote, ki bo postal državna lastnina. V pomoč podjetjem za pravilno ocenitev je vlada sprejela posebno uredbo. Glede na ugotovljeni delež, torej ali je večinski državni ali je državni delež manjši od 50 odstotkov, bo določen tudi način lastninjenja po zakonu o lastninskem preoblikovanju. Določiti ga bo možno do 2. januarja 1994. Do tega dne je občina dolžna dati soglasje k ugotovljenim deležem ali pa zahtevati ponovno ocenitev.

Vse sindikalne zaupnike opozarjamo, da ima sindikat pravico vložiti tožbo, če meni, da v postopku ocenitve niso bili zagotovljeni oz. upoštevani interesi zaposlenih. Zato smo že med pripravami na izdelavo te ocene odgovorne pozivali, naj pravčasno upoštevajo mnenje sindikatov. Po dosedaj znanih podatkih 12 podjetij ocene deležev ni izdelalo in bodo zato v celoti podržavljena. V teh podjetjih naj sindikat še posebej ugotovi, ali niso bili s tem kršeni njihovi interesi in pravice. Tudi v nekaterih drugih podjetjih, kjer je delež za lastninjenje razmeroma majhen (npr. do 10 odstotkov), razmišljajo, da bi kapital v celoti prepustili državi. To vsekakor odsvetujemo, saj se deleži, manjši od 50 odstotkov, lastninijo le z razdelitvijo delnic zaposlenim in notranjim odkupom. Še tako majhen lastninski delež zagotavlja vsaj nekaj vpliva na odločitve, na organizacijsko-statusno oblikovanje podjetja in tudi gotovost zaposlenih. Zato se morate pred dokončno odločitvijo dodatno seznaniti z vsemi možnostmi. Poiščite nasvete oz. pomoč tudi na območnih organizacijah ZSSS, na ROS ali pri ustreznih strokovnjakih.

Miloš Mikolič, sekretar

sindikalni

PLAČE FUNKCIONARJEV SO NEMORALNE IN NELEGITIMNE

Kot smo v Sindikalnem zaupniku na kratko že poročali, je republiški odbor Sindikata delavcev državnih in družbenih organov med 9. in 11. novembrom sklical sedem konferenc sindikatov (od carinikov do društev in zvez v športu), na katerih so se opredelili do proračunskega memoranduma in do predloga zakona o razmerjih plač v javnih zavodih in državnih organih. Pripombe, predloge in zahteve s teh zborovanj sta potem strnila sekretar republiškega odbora Drago Ščernjavič in njegov pravni svetovalec Vinko Kastelic in jih predstavila na tiskovni konferenci v ponedeljek, 22. t.m.

Konference ROS soglašajo, da bi morale plače iz proračuna temeljiti na enotnih in primerljivih osnovah in merilih. Tega pa predloženi zakon ne zagotavlja. Izhodiščna plača, ki znaša 26.000 bruto osnove, se v zadnjih treh letih giblje med 38 in 43 % povprečne plače v gospodarstvu Republike Slovenije. Poslanci, ustavni sodniki in drugi visoki državni funkcionarji pa imajo izhodiščno osnovo 80 % (57.600) povprečne plače v gospodarstvu Republike Slovenije. Nosilci izvršne oblasti imajo še naprej 60 % povprečne plače v Republiki Sloveniji. Takšnim sistemom določanja izhodiščnih plač so ves čas od sprejema zakona o poslancih, zakona o vladi in zakona o sodiščih ostro nasprotovali.

Prav tako so opozarjali in ponovno opozarjajo, da 24. člen zakona o poslancih in podobno 6. člen zakona o funkcionarjih v državnih organih omogoča do 50 odstotno znižanje osnove za plače. Zato poslanci in drugi nosilci funkcij ne bi smeli prezreti dejstva, da omejene proračunske možnosti in pomanjkanje denarja v proračunu v letu 1993 in 1994 ne veljajo samo za navadne delavce v teh organih in

Drago Ščernjavič

organizacijah, ampak tudi za njih. Gre za moralno vprašanje. Prav tako pa gre tudi za to, da je njihova zdajšnja in prihodnja izhodiščna osnova za leto 1994 nelegitimna. To izhaja tako iz 2. člena Ustave, ki zahteva pravno državo in 14. člena Ustave, ki govori o enakosti pred zakonom.

Nemogoče je, da za nekatere funkcionarje veljata dva zakona za plače. V zvezi s tem je bilo sproženih v začetku leta več ustavnih sporov. Tudi ROS ga je sprožil, vendar je ustavno sodišče mnenja, da podubniki niso izkazali pravnega interesa, čeprav se po drugi strani po 25. členu Ustave lahko vsakdo pritoži. Mogoče je ustavno sodišče to pobudo blokiralo, da je zavarovalo svoj materialni interes.

Prav tako je za ROS nesprenjmljiv in nerazumljiv amandma, oblikovan v državnem svetu, da se iz zakona o plačah v javnih zavodih in državnih organih črtajo določbe 5. člena, ki govori o izhodiščni plači za poslance in druge nosilce funkcij. ROS meni, da morajo nosilci funkcij v zakonodajni, izvršni in sodni veji oblasti upoštevati gospodarske in socialne razmere. Višina njihove izhodiščne plače mora biti temu prilagojena in nikakor ne višja kot za preostalih 28.000 delavcev v državnih organih in družbenih organizacijah.

Kar se razmerij tiče, ROS meni, da bi morali uporabiti enako metodo in pristop pri določanju količnika 1 oziroma 10 in 9. Zato bi bilo treba metode za določanje količnikov poenotiti. Ob takšnih previsokih razmerjih se lahko vprašamo, zakaj ne bi bilo razmerje 1:9 ali 1:8. Predlagamo, naj se pojasni, po kakšni metodi so prišli do koeficienta 10 ali 9. Dalje ugotovljajo, da bi delavci v prvih štirih tarifnih skupinah ta zakon (če bo spre-

jet) najbolj prizadel. To so žilke, kurirji, telefonisti, hišniki itd. Zato so zahtevali dvig kate- nika, za snažilko 1.25, ne pa delavci v teh najnižjih kategorijah naj bi bili tudi oproščeni čevanja 12 odstotne dohodne

Nasploh pa velja ocena, da med tarifnimi razredi zm- ker je najzahtevnejše delo v sameznem tarifnem razredu rifirano nižje od najmanj tevnega dela v naslednjem nem razredu. Pri tarifiranju v največji meri upoštevana je nekje tudi prav, šolska strokovna izobrazba; izk- nost, odgovornost, napor, vplivi okolja pa štejejo sam- razliko do najnižje tarife slednjega tarifnega razreda. je v največ primerih manj 20 % osnovne tarife.

V nasprotju s tarifirani- dela od 1. do 6. tarifnega raz- meni tudi stroka, naj bi v- vstevši višješolsko izobraz- kjer ni prekrivanja med ni- nimi razredi, zadnji trije raz- združeni, in bo prekrivanje talno.

Tako torej konference sta- katov, ki se povezujejo v- državnih in družbenih orga- Kaj pa partnerji? »To bom videli,« je zaokrožil sekretar Drago Ščernjavič. »Vsekakor pozivamo vlado na takojšen govor o načelnih in konkretnih pripombah, saj sodimo, da druge obravnave tega zakona v državnem zboru ne sme prej, preden se ne uskladijo

Zakaj tako?

Pred kratkim nam je telefoniral V. Z. iz enega od zasavskih podjetij. »Pred seboj imam Sindikalnega zaupnika iz 47. številke Delavske enotnosti in 60. številko Uradnega lista Republike Slovenije,« je začel. »V prvem se mi je pogled zaustavil na 'Sindikalni listi' v drugem pa na 'zneskih drugih osebnih prejemkov in povračil poslancev Državnega zbora Republike Slovenije in delavcev služb Državnega zbora Republike Slovenije'. Gledam številke in se čudim, saj so domala vse postavke v Uradnem listu kar precej višje od tistih v Sindikalni listi, še posebej, če jih preračunate v odstotke.« Pogledali smo v Uradni list in se prepričali, da ima možakar prav. Prepričajte se še vi (glej faksimile)!

»Če smo se nekako še sprijaznili s tem, da imajo poslanci zaradi izjemno visoke odgovornosti in ne vem česa še tako visoke plače, pa nam nikakor ne gre v glavo, da morajo imeti za to priznane tudi večje materialne stroške,« je Zasavčan komentiral različnost obeh dokumentov, ob koncu pa pristavil: »Vprašajte no starega borca za delavske pravice Toneta Anderliča, ki je podpisal 'Zneske', zakaj tako?«

Možakar iz Zasavja pa v teh razmišljanjih očitno ni ostal osamljen. V ponedeljek se je v našem uredništvu namreč ustavila skupina »prizadetih delavcev« iz Lito- stroja. S sabo je imela fotokopije Sindikalne liste in Uradnega lista in nas kar direktno vprašala: »Kako je mogoče, da so takšne razlike tudi tu, kjer jih pravzaprav sploh ne bi smelo biti? Če pogledamo najelementarnejšo postavko, vidimo, da dobi neka administratorka, ki pripravlja gradivo za poslance, 7.014,00 tolarjev za prehrano med delom, delavec, ki gara in troši neprimerno več kalorij, pa samo 5.200,00 tolarjev!« Na koncu so nam še »konkretno« svetovali, naj zahtevamo od poslancev, predvsem tistih z Združene liste, da se te razlike odpravijo, sicer...

No, še prej javno sprašujemo poslance Toneta Anderliča, zakaj tako!

D. K.

URADNI LIST REPUBLIKE SLOVENIJE

Številka 60 Ljubljana, petek, 29. oktobra 1993 Cena 300 SIT Leto 1

ZNESKE

drugi osebni prejemkov in povračil poslancev Državnega zbora Republike Slovenije in delavcev služb Državnega zbora Republike Slovenije

- Za mesec november 1993 znašajo:
- nagrade ob delovnih jubilejih:
 - za 10 let delovne dobe 21.796 SIT;
 - za 20 let delovne dobe 32.693 SIT;
 - za 30 let delovne dobe 43.591 SIT;
 - regres za prehrano med delom 7.014 SIT;
 - dnevnice za službeno potovanje v Republiki Sloveniji, ki traja:
 - 6 do 8 ur 1.296 SIT;
 - 8 do 12 ur 1.752 SIT;
 - nad 12 ur 3.506 SIT;
 - povračilo stroškov prenočevanja:
 - na podlagi računa za prenočevanje v hotelih deluxe kategorije do 3.064 SIT;
 - brez računa 1.052 SIT;
 - kilometrini (30% cene bencina) 20.60 SIT;
 - povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela. Če ni možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, vsak kilometer (15% cene bencina) 10.30 SIT;
 - namoestilo-za ločeno življenje:
 - povračilo stroškov stanovanja 12.620 SIT;
 - povračilo stroškov prehrane 15.425 SIT;
 - solidarnostna pomoč v primeru smrti poslanca oziroma delavca služb Državnega zbora ali ožjega družinskega člana, težje invalidnosti, daljše bolezni ter elementarne nesreče ali požara 43.591 SIT;
 - učencem in študentom pripadajo za obvezni prakso mesečne nagrade:
 - učencem 5.460 SIT;
 - študentom 11.180 SIT.

Št. 102-02/90-2

Ljubljana, dne 20. oktobra 1993.

Predsednik komisije Državnega zbora Republike Slovenije za volitve imenovanja in administrativne zadeve
Tone Anderlič l. r.

Vprašanje:
Smo družina iz Hrvaške, moj mož pa ima v Sloveniji podjetje, ki uspešno posluje. On ima poslovno vizo, otroci se šolajo v Mariboru, kjer vsi skupaj živijo. Kako lahko v Sloveniji kot tujka legalno bivam in ali se lahko zaposlim v moževem podjetju?

POZOR, ODPRTI TELEFON!
313-942

Odgovor:
Ker tujec lahko sklene delovno razmerje ali opravlja delo v Sloveniji le na podlagi delovnega dovoljenja, bo moralo podjetje vašega moža z vlogo zaprositi Republiški zavod za zaposlovanje, ki izdaja delovna dovoljenja, obenem pa izdati zagotovilo, da bo z vami res sklenil delovno razmerje oz. pogodbo o delu. Delovno dovoljenje pa boste dobili le pod pogojem, da v evidenci Republiškega zavoda za zaposlovanje med brezposelnimi osebam na določenem območju ni ustreznega kandidata, ki poleg splošnih izpolnjuje še posebne pogoje, ki jih delodajalec zahteva za sklenitev delovnega razmerja, in je pripravljen sprejeti zaposlitev.

Tujec lahko prebiva v Sloveniji več kot tri mesece le na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje, za katerega mora zaprositi pri pristojnem organu, na območju katerega tujec prebiva. Izda pa mu ga, če izpolnjuje v zakonu o tujcih določene pogoje.

Vprašanje:
Zaposlen sem v gradbenem podjetju, kjer sem se pred letom dni na delu ponesrečil. Bolniški stalež sem zaključil pred kratkim. Imel sem hude telesne poškodbe, sedaj pa še vedno rahlo šepam. Ali lahko od podjetja zahtevam kakšno nadomestilo za svoje tegobe?

Odgovor:
Ker ste se poškodovali pri delu in za nesrečo, kot ste mi telefonično povedali, niste

Potrebujete kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastninskih razmerij in civilnega prava nasploha?

Pomislili smo tudi na vas! Odšle boste lahko vsak četrtek od 16. do 18. ure na našo telefonsko številko 313-942 priklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži! Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko 313-942 vsak četrtek med 16. in 18. uro!

krivi, vam svetujem, da najprej z vsvo medicinsko dokumentacijo odidete k strokovnjaku medicinske stroke, ki vam bo izdelal izvedensko mnenje. Zatem naj vam pravni strokovnjak sestavi odškodninski zahtevek, ki ga morate najprej nasloviti na svoje podjetje (na organ upravljanja).

Če se vaše podjetje na vaš zahtevek ne bo odzvalo oziroma se ne boste strinjali s ponujeno odškodnino podjetja, lahko zahtevate plačilo odškodnine preko sodišča združenega dela.

Vprašanje:
Moj bivši mož, ki je zavezan plačevati preživnino za najinega deset let starega otroka, je bil do pred kratkim brezposeln in je plačeval 3.500 tolarjev preživnine mesečno. Sedaj pa se je redno zaposlil in prejema visok osebni dohodek. Kako

lahko dosežem, da bo več prispeval za preživljanje otroka?

Odgovor:
Vložiti boste morali tožbo za zvišanje preživnine pri temeljnem sodišču v Domžalah, ker tam vsi trije tudi prebivate. Okoliščine, ki so pomembne za določitev preživnine, pa so se od takrat, ko je bila ta določena, bistveno spremenile, saj je zavezanec za plačevanje preživnine dobil zaposlitev in, kot navajate, prejema visok mesečni dohodek.

V pravnem postopku boste morali navajati, kakšne so potrebe otroka, kakšne življenjske stroške imate, koliko zaslužite in podobno, tako da bo sodišče lahko ugotovilo vse pomembne okoliščine za določitev višine preživnine. Ta se določa glede na potrebe otroka in možnosti tistega, ki jo je dolžan plačevati.

Terra X

(Zahodno)nemška nadaljevanka Terra X - ima 40 nadaljevanj po 45 minut! - je zanimiv spoj razburljivih dogodkov in presenetljivih znanstvenih odkritij, ki prikazujejo stare najdbe v novi luči. TV Slovenija jo bo začela predvajati v soboto, 27. t.m. ob 17.10 na 1. programu.

V prvem delu bomo spoznali otoke nad tropskim deževnim pragozdom v Venezueli, ki so po mnenju znanstvenikov med zadnjimi še neraziskanimi kotički Zemlje. Od odkritja pred 100 leti vzbujajo številna razglabljanja. Conan Doyle jih je uporabil za prizorišče dogajanja v enem svojih romanov in opisal, kako je znanstvena ekspedicija na tem kraju odkrila poslednje žive dinosavre. Na isti kraj se je s helikop-

terjem spustila ekipa Terre X in tu v resnici odkrila nadvse nenavadne svet. Dinosaurji sicer niso našli, so pa opazili rastline, s katerimi so se nekoč prehranjevale te velikanske živali: orjaško praproto, nenavadne vrste orhidej, mesojede rastline...

Skratka, vabljeni k ogledu nadaljevanke Terra X.

Neverjetni četrtek

»Bil je že mrak, ko je 16. oktobra 1988 mlada ženska iz Michigana prišla z dela domov. Vrata njene udobne hiše v mestu so bila še vedno zaklenjena. Nobenega razloga ni imela za to, da bi pomislila na obiskovalca...«

Tak je uvod v zgodbo o zabodeni ženski v oddaji Neverjetni četrtek. To in še štiri resnične zgodbe o reševanju si boste lahko ogledali v četrtek, 2. decembra ob 20.35 na TVS 1.

POSEBNA PONUDBA SINDIKALNIM ORGANIZACIJAM!

Za obdaritev otrok vaših delavcev vam nudimo:

komplet 10 lepih zvezkov A4 in A5 ter pobarvanko »POBARVAJMO DINOZAVRE«.

Cena: samo 590,00 SIT za komplet.

Naročila sprejema založba LUXURIA, Gradaška 10, 61000 Ljubljana, telefon in fax 061 218 433.

»TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«

Spoštovani prijatelji, letos smo v ČZP Enotnost za Vas založili zbirko romanov in avtobiografskih pričevanj znanih slovenskih in tujih piscev. Njihova umetniška dela in pričevanja Vam želimo še bolj približati z nagradno akcijo »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Vabimo Vas, da se dosedanjim prijateljem pridružite tudi Vi z vključitvijo v klub prijateljev knjige DE.

Vanj se vključite tako, da do 31. decembra letos naročite vse knjige ali samo posamezno iz zbirke, ki Vam jih podrobneje predstavljamo.

V januarju 1994 bomo izmed »prijateljev knjige DE« izžrebali 47 nagrajencev.

Nagrade: 1. 200.000 SIT; 2. dve nagradi po 100.000 SIT; 3. štiri nagrade po 50.000 SIT; 4. 20 nagrajencev prejme rokovnik-priročnik; 5. deset letnih naročnin na knjige založbe DE v letu 1994 v vrednosti 18.000 SIT; 6. deset letnih naročnin DE za 1994 v vrednosti 8.320 SIT

Seznam izžrebanih nagrajencev bomo objavili v tedniku DE zadnji četrtek v januarju 1994.

PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič
ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pijačo, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestantih in tam seveda sploh ni pičik in zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je pribil Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mirno«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mirno kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijan in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čacinovič
MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živela ob jezavici in plamenih dveh svetovnih morij. Srce in možgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz l. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopiči.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgovornim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusi reform so bili prepočasni in prepozni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 110-033, faks 311-956.

Miroslav Jančič
GLASNIK PEKLA I. in II.
I. Umreti s Sarajevom
II. Umreti brez Sarajeva

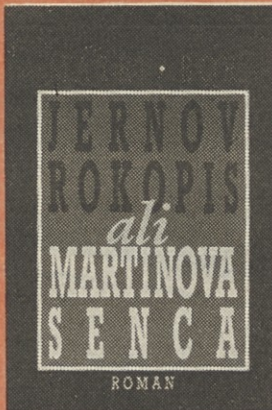

Cena I. knjige je 1.850 SIT
Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam - Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem tisto, kar mi je bilo že od nekdanj mrzko - preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano - 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Muslimane, in to brez prtljage, sem prestregel, kako neka muslimanska soseda drugi pravi: »Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor
JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujetu in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jernovega rokopisa, v katerem pripovedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Jern namreč nosi breme krivde skozi povojno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Cena knjige je 1.900 SIT

Vladimir Kavčič
STEBRI DRUŽBE
Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, bolesterne osebne ambicije. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecjavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrjujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji. Knjiga bo izšla v začetku oktobra 1993.

Cena knjige je 1.650 SIT

Ugodnosti, ki Vam jih pri vključitvi v klub nudimo, so: izredni popust, plačilo v treh obrokih (nakup nad 3.000 SIT) in možnost sodelovanja v naši nagradni akciji »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«. Pa še to: ČLANI KLUBA bodo imeli prihodnje leto 30% popusta pri vseh novitetah založbe - po lastni izbiri - neobvezno.

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT.

Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT.

Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta Smeleta: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!

NAROČILNICA - Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo

- _____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST**
- _____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA II.**
- _____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA**
- _____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**
- _____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I.**
- _____ izvod(ov) knjige **STEBRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bom(o) plačal(i) v enkratnem znesku v zakonitem roku
2. Račun bom(o) plačal(i) v treh obrokih
3. Knjige mi pošljite po povzetju
4. EMSO za ind. naročnike in telefon, če ga imate

Stroški dobave in 5-odstotni davek so vključeni v ceno.

Vse naročilnice, ki nam jih boste poslali do tega dne, bodo vključene v žrebanje in uvrščene v klub »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Rast produkcije in upadanje zaposlenosti

Piše: Franci Krizanič

V zadnjem letu se je zaposlenost na slovenskem skrčila bistveno bolj od gospodarske dejavnosti. Slovenska industrija je, na primer, avgusta letos producirala za odstotek več in imela pri tem skoraj 9% manj zaposlenih delavcev kot pred letom. V celotni depresiji se je od avgusta 1986 do enakega meseca 1993 industrijska produkcija zmanjšala za 34% (avgust na avgust), zaposlenost v industriji pa za 32% (za skoraj 122 tisoč delavcev). Odstotek skrčenja dejavnosti in zaposlenosti je

torej v povprečju zadnjih sedmih let približno enak. To je presenetljivo, saj bi pričakovali počasnejše upadanje števila delovnih mest od upadanja produkcije. Nova delovna mesta, ki bodo postala potrebna zaradi ponovne rasti dejavnosti, bodo terjala določen čas in stroške, ki bi si jih lahko podjetje s počasnejšim odpuščanjem delavcev od zmanjševanja produkcije prihranilo. Dejstvo, da je bilo odpuščanje v vsem obdobju depresije enako hitro kot upadanje produkcije, kaže nizko raven zaščitenosti zaposlenih pa tudi pričakovanje vodstev podjetij, da se bo kriza nadaljevala. Ponovno upadanje gospodarske dejavnosti v prvi polovici 1993. (potem ko je v drugi polovici lanskega leta že naraščala) je ena od posledic takšnih pričakovanj.

Omenjeni podatki o upadu industrijske produkcije ter zaposlenosti v industriji od avgusta 1986 ter 1992 do enakega meseca letos kažejo, da so se razmere zadnje leto celo krepko poslabšale. Če je bilo zmanjšanje zaposlenosti od 1986 do 1993 približno enako kot zmanjšanje gospodarske dejavnosti, je med letom 1992 in 1993 krepko znižanje števila zaposlenih v popolnem nesorazmerju s produktivskimi rezultati (povečanjem avgust na avgust). Ta pojav je sicer deloma posledica pričakovanega časovnega zaostajanja vpliva povečevanja gospodarske dejavnosti na rast zaposlenosti. Brez dvoma pa je k nadaljevanju upadanja zaposlenosti, kljub izboljšanju produktivskih tendenc, pomembno prispevalo povečevanje plač. Po julijskem povratku urejenih tržnih razmer in kolektivnih pogodb lahko zopet opazujemo počasno realno rast plač in prav tako počasno pospeševanje upadanja zaposlenosti v družbenem sektorju slovenskega gospodarstva. Slovenska ekonomska politika lahko te ne ljube razmere ublaži tako, da okrepi pravno varnost delovnega mesta in s tem prepreči povečevanje plač dela zaposlenih na račun odpuščanja drugega dela, pa tudi tako, da vodstva družbenih podjetij (do njihove privatizacije) z reguliranimi premijami spodbuja k rasti podjetja, njegove akumulacije in zaposlenosti.

Pogled z drugega brega

NIŽJE PLAČE – VEČJA BREZPOSELNIŠTVO

Če bruto domači proizvod upada, realne plače pa rastejo od 8 do 10 odstotkov, bo vlada: a) postala zaskrbljena, b) napovedala znižanje plač ali c) načrtovala povečanje proizvodnje. Upravičeno je samo ravnanje pod a). Rast proizvodnje lahko država uravnava, vendar je to na kratek rok zapletena naloga. Da bi industrija v letu 1994 dobila ustrezen zagon, je treba pripraviti potrebne pogoje poslovanja že v tem letu. Nekaj je že narejenega, toda definitivne rasti še ne moremo napovedati. Kar pa zadeva znižanje plač, je to mogoče z osterjšo dohodkovno politiko. Lepo. Vendar dosedanje stavke – predvsem zaradi močnega upadanja življenjske ravni nekaterih razredov zaposlenih – ne sugerirajo uspeha na tem področju.

Rast plač, hitrejša od agregatne proizvodnje, ima dve posledici: prva se praviloma poudarja, druga pozablja. Na mikroekonomski ravni povišanje plač vpliva na rast stroškov na enoto ustvarjene proizvodnje. Bolj ko zaostaja stopnja rasti bruto domačega proizvoda za rastjo plač, večji so ti stroški, akumulacija pa manjša (to pojasnjuje, zakaj je letos njen delež v bruto domačem proizvodu upadel).

Stroški so ena plat problema, drugo pomeni učinek plač na porabo prebivalstva. Na majhnem trgu, kakršen je slovenski, se izpad te oblike porabe pokaže tako rekoč brez časovne zamude. Predpostavljamo za trenutek, da so se plače letos gibale bolj umirjeno. S tem bi bili stroški na enoto proizvodnje nižji, akumulacija podjetij večja, agregatno povpraševanje v sektorju prebivalstva pa manjše. Zaradi velikega deleža porabe prebivalstva v bruto domačem proizvodu je njene majhne spremembe povzročajo velike spremembe v proizvodnji. Predvsem v proizvodnji dobrin za široko porabo in potem z učinki inputa in outputa učinke tudi v drugih panogah, tako da se deflacijski val hitro razprostre po celotnem gospodarstvu. Upadanje proizvodnje v razmerah, ko je že tako in

tako prišlo do redukcije trga, bi neposredno povzročilo, da bi podjetja pospešeno odpuščala delavce. Skratka, manjši obseg plač bi prispeval k povečanju brezposelnosti v tem letu.

S tem ne želim povedati, da je hitrejša rast plač od rasti bruto domačega proizvoda dobra stvar. Ne. Samo, da je znižanje obsega plač brez hkratnega, ekvivalentnega povečanja drugih oblik povpraševanja – slaba stvar.

Recimo, da se naložbe povečujejo za enak odstotek, po katerem se poraba prebivalstva zmanjšuje. Učinek seveda ne bo enak zaradi različnega relativnega obsega ene in druge oblike rabe. Delež porabe prebivalstva v bruto domačem proizvodu je okoli 53-odstoten, delež bruto naložb pa znaša kakšnih 16 odstotkov. Če vzamemo, da bi se z znižanjem plač – recimo za deset odstotkov za isti odstotek zmanjšalo tudi povpraševanje v sektorju prebivalstva (kar je precej točna ocena), to pomeni ekvivalent petim odstotkom bruto domačega proizvoda. Linearno povečanje deleža naložb za deset odstotkov znaša 1,6 odstotka njegove vrednosti. Pri obstoječi sestavi bruto domačega proizvoda bi naložbe morale rasti približno trikrat hitreje, kot se znižujejo plače, da bi volumen agregatnega povpraševanja ostal enak (pri nespremenjenem obsegu izvoza). Sestavi investicijske porabe in porabe prebivalstva sicer niti približno nista enaki, zato mehanična substitucija ene z drugo vrsto porabe ni mogoča in o njej tukaj govorimo zgolj kot o ponazoritvi.

Če bi se dohodek, prihranjen z manjšim obsegom plač (dodatna akumulacija), porabil za naložbe, bi bil učinek na rast proizvodnje blagodejen. Vendar se zastavlja vprašanje, ali bo povečana akumulacija (varčevanje) porabljena za nove naložbe. Gospodarski sistem še ni popolnoma definiran, lastninjenje ni izpeljano (sanacija bank tudi ne), koeficient tveganja je precej visok; vse to vpliva na zadržanost morebitnih vlagateljev. Zato ni gotovo, da bi bila

povečana akumulacija izkoriščena za povečane naložbe v proizvodne sklade. Skoraj gotovo pa je, da bi manjša poraba prebivalstva povzročila manjšo rast domačega proizvoda, neodvisno od tega, koliko bi ta rast znašala drugače. (Uradno je bilo za letos napovedano zmanjšanje BDP za odstotek, zdaj pa se sliši drugače: BDP

naj bi v tem letu ostal na lanskim ravni.) Zato je boljše, da je vlada nezadovoljna zaradi hitrejši rasti plač, kot da je nezadovoljna deset tisoč novih ljudi, ki bi ostali brez dela, če bi te rasti ne bilo.

Davor Savin

(Članek smo povzeli po časopisu Finance, z dne 19. 11. 1993)

ZOPET SKUPAJ V NOvem LETU!

Rokovnik - priročnik '94

Cena 1.575,00 SIT

Možnost napisa na ovitku
/nad 50 izv. brezplačno – do 50 izv. doplačilo 96 SIT za izvodi/

V primeru predplačila vam priznamo ceno 1.155 SIT

Vsa naročila in morebitne informacije dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 313-942, faks 311-956

lepši – bogatejši – zajetnejši

Sestavljajo ga:

- koledarski del
- zajetnejši blok za zapiske
- priročniški del:

- Zakon o soupravljanju s komentarjem Milana Utrše
- Kaj mora po Zakonu o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij vedeti sindikalni zaupnik in član sveta delavcev v podjetjih
- Kako ravnati v sporih z vodstvi podjetij in omogočiti legitimnost in legalnost sindikalnih zaupnikov
- Kdo je kdo v Svobodnih sindikatih – predstavitev sindikatov dejavnosti in območnih organizacij, njihovih vodstev na republiški in območni ravni s fotografijami in ustreznimi podatki

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

..... izvod(ov) rokovnika '94. Naročeno nam pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

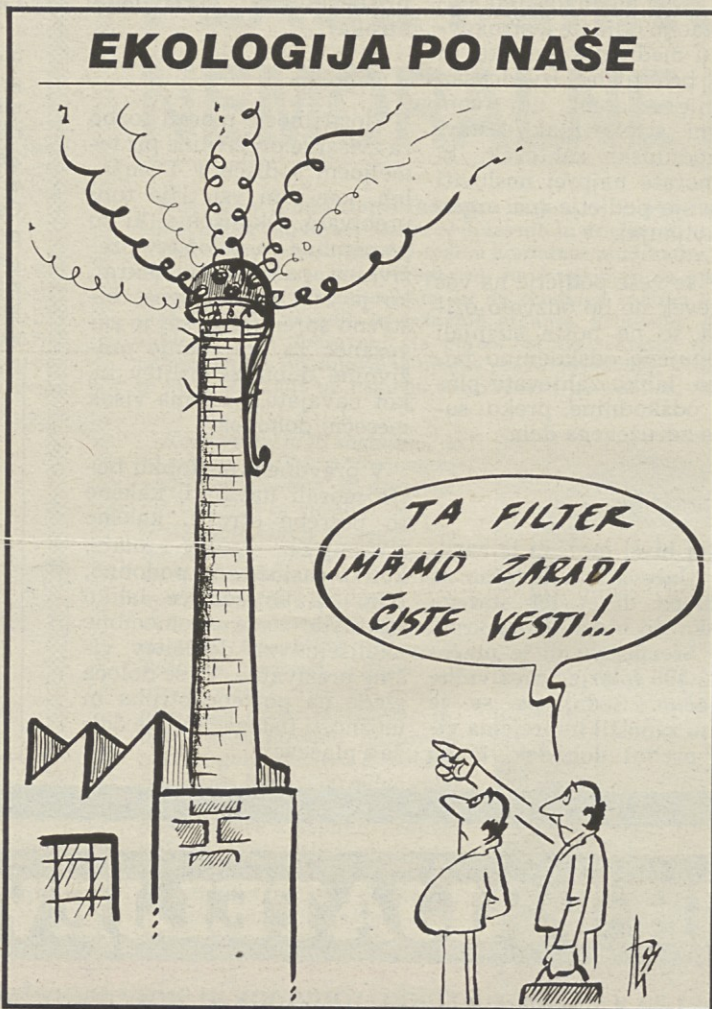
Ime in priimek podpisnika:

Naročeno dne:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju.
3. Želimo rokovnik po prednaročniški ceni – plačamo predračun

Žig

(Podpis naročnika)

nih. Vsi ti podatki pa so seveda nepomembni oziroma močno podobni marsikateri drugi firmi, ki je zrasla na pogorišču prejšnje. Zato o podjetju sploh ne bi pisali, če se po nečem vendarle ne bi razlikovalo od povprečja. V znanje in razvoj namreč vlaga neverjetno visokih 25% svojega bruto proizvoda, kar je trikrat več od povprečja podobnih firm v svetu. Zakaj je treba toliko trošiti za razvoj, ko pa imajo zaposleni relativno neugledne plače, glede na svojo strokovnost in izšolanost?

»Zato,« meni direktor Matjaž Vuga, »ker je to naš edini adut. Na trgih se srečujemo s hudo mednarodno konkurenco, ki jo premagujemo lahko le z visoko kakovostjo in zanesljivostjo izdelkov, primerno ceno ter točno dobavo. Brez ljudi, ki bi znali narediti izdelek vsaj tako dobro kot konkurenti in pri tem malo ceneje, ne gre, take delavce pa dobiš lahko le tako, da vanje oziroma v njihovo znanje veliko vlagáš.«

V Sysenu izdelujejo energetske podsisteme, ki skrbijo za pravilno in zanesljivo delovanje energetskih sistemov. Cilj Sysena je ostati stalni do-

bavitelj na trgih, kjer so to že, in to postati še na drugih trgih. Tu pa se srečujejo s konkurenco tipa Siemens, ABB in drugih svetovno znanih izdelovalcev upravljalških in zaščitnih naprav za energetske sisteme. Zakaj Sysen »rije« tja, ko pa bi lahko delal tudi samo za domači trg? Zato, smo razumeli Matjaža Vugo, ker bi sicer podjetje ne obstajalo več. Za doseg primerne kakovosti izdelkov je namreč potrebna takoimenovana »kritična masa« strokovnjakov, denimo v razvoju in komercialni, za to pa je slovenski trg premajhen. Če bi torej hoteli lagodnejše živeti le doma, bi jih s slovenskega trga izbrisala tuja konkurenca, saj ji brez »kritične mase« umov ne bi mogli parirati.

»Kritična masa znanja v razvoju in v komercialnih dejavnostih manjka mnogim slovenskim podjetjem. Temu lahko rečemo kar slovenski problem,« je na koncu kritičen Matjaž Vuga. »Sysen to ima in lahko tujemu odjemalcu zagotovi izvedbo posla, čeprav je podjetje samo v svetovnem merilu zelo majhno in si mora pomagati tudi z imenom bolj znane Iskre.«

B. R.

LASTNINSKA VROČICA

Dva tisoč šeststo podjetij, v katerih je kapital pretežno v družbeni lasti, kljub nekaterim oviram (mednje sodijo nejasna zakonodaja in pa visoke cene ocenjevalcev premoženja podjetij) pripravlja lastninjenje pospešeno. Po anketi, ki sta jo med tremi četrtinami teh podjetij opravila Gospodarska zbornica in Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj, bo v naslednjih dveh mesecih Agencija za privatizacijo, ki daje »žegen« k privatizacijskim programom, dobesedno zasuta z delom. »Čeprav,« pravi Tone Rop, sekretar v omenjenem ministrstvu, »še nič ne kaže na tako gnečo programov. Agencija je doslej prejela le 65 programov privatizacije družbenih podjetij.«

Kako se nameravajo lastniniti družbena podjetja? Iz an-

kete, nanjo sta se odzvali dve tretjini vprašanih podjetij ali slaba polovica vseh podjetij s pretežno družbenim kapitalom, je razvidno, da se doberšen delež podjetij opira na notranji odkup delnic. Zelo malo podjetij se ogreva za kombinacije z zunanjim lastništvom in dokapitalizacijo. To velja tudi za pripustitev tujih lastnikov v podjetje. Še zlasti malo anketiranih podjetij, komaj pet odstotkov, pa bi dopustilo, da tuji državljani prevzame večinski delež v njihovem podjetju. No, ta odstotek se bo verjetno kmalu spremenil, saj naj bi po neki vladni projekciji do konca tisočletja tuji vložili v slovenska podjetja skoraj 8 milijard dolarjev in tako prevzeli v last dobrih 30 odstotkov vrednosti podjetij.

B. R.

S PROTIHITOVSKIMI ZAKONI PROTI DRŽAVI

Na tiskovni konferenci, ki jo je pred dnevi sklicalo vodstvo novogoriškega Hita, smo med drugim zvedeli, da je bila naložba v Perlo, to je v novi igralniško-zabavišni center, zadetek v polno. V minulih dveh mesecih, kolikor je stara Perla, je zabavišni center obiskalo že 140.000 gostov, predvsem iz zamejstva. To pa je za ta čas, ko gre v glavnem povsod za »mrto« turistično sezono, na moč zgovoren podatek.

Še pred kratkim so se namreč mnogi zmrdovali, da imamo v Sloveniji igralnic že več kot dovolj in da se velika naložba v Perlo ne bo dobro obrestovala. No, izkušnje potrjujejo prav nasprotno. Igralniško-zabavišni center v Novi Gorici prinaša dohodek, ki je celo večji od načrtovanega. In ga bo prav gotovo tudi v prihodnje, če bo v slovenski politiki končno prevladala modrost, da je potrebno uspešna podjetja podpreti in spodbujati k še boljšemu delu in ne le – odirati. Davkomanija brez meja se nikoli ne obrestuje. Še najbolj spominja na bumerang.

Zadetek v črno

Odkar je zablestela Perla, je v bližnji igralnici Park neko-

liko manj gostov, skupno pa se je obisk turistov močno povečal. Značilno je tudi to, da je to primorsko mesto bogatejše za številne nove goste. To potrjuje, da je bil koncept ponudbe pravilno zastavljen.

Obiskovalci so v glavnem Italijani, nekako srednjih let. Kajpak ima Perla odprta svoja vrata tudi za domače ljudi. Vendar zanje velja omejitev v tem smislu, da si lahko privoščijo tovrstno zabavo le dvakrat mesečno. Dosedanji rekord Perle je blizu 5.000 obiskovalcev v enem dnevu, kar gre pripisati tudi temu, da je center odprt ob vsaki uri.

Seveda sem ne zahajajo samo »kvartopirci« in »hazarderji«, temveč tudi mnogi, ki jim je pri srcu drugačna zabava. In med stvarmi, ki vlečejo v Perlo, je tudi gostinska ponudba. Samopostrežna restavracija, na primer, je nenehno zasedena. Tudi za točilnimi pulti je zelo živahno. Če pa želite večerjati v francoski restavraciji, si morate prostor rezervirati že nekaj dni prej.

Zaenkrat pa je malo slabše s prodajo hotelskih storitev, saj so med tednom izkoriščene le 20 do 30-odstotno, ob vikendih pa 80-odstotno. Sicer pa za začetek to ni slabo. No,

V prvih dveh mesecih je novogoriška Perla gostila 140.000 obiskovalcev. Naložba v zabavišno-igralniški center se torej več kot dobro obrestuje, pa čeprav gre mnogim slovenskim politikom zgodba o uspehu Hita močno v nos. Očitno so bolj navdušeni nad utapljaljivimi se firmami in sivino slovenskega gospodarstva kot pa nad podjetji, ki državi prinašajo kupe denarja. Nič kaj lepa zgodba, mar ne?

A. U.

Slika: Sašo Bernardi

tudi obisk v trgovinah, ki jih oddaja Hit, še ni tak, kot bi si želeli. Po mnenju trgovcev

predvsem zato, ker lokali nimajo vhodov z zunanje strani stavbe, morebitni kupci pa ne vstopajo skozi glavni vhod Perle.

Ne glede na nekatere pomanjkljivosti, brez teh pač ne gre – mednje prav gotovo sodi tudi pomanjkanje prostora za avtomobile – je Perla zadetek v polno. Ob odprtju novega zabavišnega centra v Novi Gorici smo med drugim zapisali misel: »Škoda, da je Perla ena sama.« Danes, po dveh mesecih, je to še bolj očitno.

Morda sčasoma ne bo več kaj obdavčiti

Ob vsej tej zgodbi o uspehu je zanimivo, da gre prenekaterim slovenskim politikom Hit v nos, saj ne skrivajo svojih potez, da bi kolektiv uničili, gra spravili na kolena in prisilili v družbo tistih, ki se borijo za preživetje. Če jim bo to uspelo – namreč uničiti slovensko igralništvo – bo posledice občutila v prvi vrsti država. Pod nos se bo namreč obrisala za velik dohodek,

DVE KEPI ZA PLAZ STEČAJEV

Državni zbor je minuli torek sprejel dva zakonska akta, ki bosta verjetno hitro sprožila pravi plaz stečajev, tako da se obeta tudi proračunski malhi precej manj pritoka, kot bi pričakovali. Eden je zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, drugi (tu gre za novele zakonov o prekrških in o valorizaciji kazni za kazniva dejanja in gospodarske prestopke) pa bistveno povečuje denarne kazni za gospodarske prekrške in kazniva dejanja. Zlasti ta, drugi, utegne v primeru, da bo striktno izvajan, sicer resda polniti državno blagajno (in občinske blagajne), toda hkrati utegne povzročiti več stečajev, zlasti med majhnimi podjetji, kot pa pravkar

sprejeti zakon o stečajih. Najvišja kazen za pravno osebo je namreč 108 milijonov tolarjev, za odgovorno osebo pa šest milijonov.

Tradicionalno vprašanje, ali je kdo prevelik možne posledice te druge skrajnosti kaznovalne politike (dozdaj so bile kazni za vse prekrške smešno nizke), lahko naslovimo samo na avtorje zakonskih novel in na vlado. Za poslance tako vemo, da ob tem niso mislili nič, saj so pristali tako na sprejem sprememb po hitrem postopku, sprejeli pa so jih brez razprave... Prav tako nonšalantno so sprejeli še pobudo odbora za notranjo politiko in pravosodje, ki nalaga vladi, naj z dodatnim sklepom omogoči sodnim organom

prilagoditi višino kazni višini storjene gospodarske škode. In s tem izničijo prvo odločitev, sprejem močno povišanih kazni za prekrške.

Drugi zakon, tisti o stečajih..., je bil pričakovan, saj so o njem teklo dolgo časa kar precej žolčne razprave, med katerimi ni manjkalo očitkov vladi, da umetno zavira prestrukturiranje podjetij (z moratorijem na stečaje in s počasno pripravo zakona o stečajih). Prav tako argumentirani so bili tudi očitki oziroma zahteve, naj vlada zavrne stečajni plaz za toliko časa, dokler ne bo sprejeta ustrezna zaščitno-socialna politika za delavce, ki bodo izgubili delo.

Ne da bi se spuščali v podrobnosti, lahko rečemo le, da ta zakon prihaja v dokaj neugodnem času: vlada v memorandumu o proračunu za prihodnje leto napoveduje varčevanje tudi pri socialni politiki. Ker obenem nikjer ni videti kake vladne politike, ki bi spodbujala nastajanje novih podjetij in rast obstoječih, slišimo namesto ubranega sozvočja sprejetih zakonskih aktov in memorandumu (oziroma ekonomske politike) le neprijetno škripanje medsebojnega trenja. In pokanje kosti ljudi, ki jih bo potegnilo vmes... Boris Rugelj

Malo za šalo, malo za...

TAKE POSLANCE JE TREBA NAGRADITI

Če smo pravilno obveščeni, so poslanci državnega zbora, ki se v oktobru niso udeležili vseh zasedanj zbora in njegovih teles (uradna klasifikacija je: bili so neopravičeno odsotni), kljub temu dobili polne plače, čeprav pravilnik predvideva za takšne prekrške odbitek! Komentarji ulice so bili kajpak zelo različni, od skomiganja z rameni, češ, saj so res zasedali ves mesec oktober cele dneve, do spominjanja skrajno neučinkovito izkoriščenega časa za seje in zato napačne odločitve vodstva zbora. Denimo: ure in ure se poslanci prerekajo o dnevnem redu. V razpravah se ne posvetijo jedru načetega vprašanja, ampak večino časa porabijo za politične prepire. Poslanci ene stranke ali skupine strank nagajajo drugim pri glasovanju (ali se spomnite režečega se Bavčarja, ko je v TV kamero povedal, kako so z načinom glasovanja vladni koalicijski zaslili proračunski memorandum do neužitnosti). Stranke da so se ob sprejemanju proračun-

skega memorandumu, ki je obenem temeljni dokument ekonomske politike v prihodnjem letu, spopadale za nadzor nad čim večjim kosom proračunskega kolača, namesto da bi oblikovale čimbolj učinkovito ekonomsko politiko v korist vsem. In tako dalje. Skratka, poslanci v oktobru kljub temu, da so predsedeli v skupščini dolge dneve in večere, niso bili primerno učinkoviti in zato vsaj tisti, ki so s sej neopravičeno izostali, ne bi smeli dobiti polnih plač.

Narobe, pravimo mi. Če vse prej omenjene pripombe na delo državnega zbora in njegovih komisij držijo, potem bi tisti poslanci, ki so neopravičeno manjkali na takih neplodnih in škodljivih debatah, zaslužili več kakor plačo. S svojo odsotnostjo so prispevali, da je bilo delo zbora (in njegovih komisij) malce manj neplodno, kot bi bilo z njihovo udeležbo v debatah. Zato jim ključemo: le tako naprej! Predsedniku zbora pa: taki ljudje ne zaslužijo le normalne plače, take je treba nagraditi... B. R.

BO BOLJE? BO SLABŠE?

Zbornična služba za konjunkturo in ekonomsko politiko je letos tretjič ocenila konjunktura gibanja v Sloveniji. Generalna ocena se ne razlikuje od vladine, češ da naj bi letos kljub vsemu domači bruto proizvod ne bil nižji od lanskega, v prihodnjem letu pa naj bi se povečal. Posebej zanimiva v analizi je anketa med direktorji slovenskih podjetij iz gospodarstva o tem, kaj na področju poslovanja pričakujejo v naslednjih nekaj mesecih.

Tokrat je v anketi prvokrat dodano vprašanje o oceni trenutnega poslovnega položaja podjetja. Petina anketiranih direktorjev ga ocenjuje za do-

brega, dobra polovica za zadovoljivega in več kakor četrtina za slabega. Med temi zadnjimi pa je največ takih, ki z naprej napovedujejo izboljšanje. Tako 41% anketiranih direktorjev meni, da se bo položaj v prihodnje izboljšal, prav toliko pa jih meni, da bo ostal nespremenjen. Skoraj petina direktorjev pa se boji, da jim bo v prihodnje slabše.

Vprašani direktorji sodijo, da se bo v zadnjih letošnjih mesecih najbolj popravil obseg izvoza, naročila in prodaja. Popravila naj bi se tudi industrijska proizvodnja in na teh segmentih je slika pričakovana za zadnji letošnji kvartal bistveno drugačna kakor

v katerega ni vložila prav ničesar. Ne denarja ne razumevanja, kaj šele dobre volje...

Namen vsemogočih pritiskov in dodatnega obdavčevanja posebnih iger na srečo je kar najbolj omejiti slovensko igralništvo, pravijo delavci novogoriškega Hita. Generalni direktor podjetja Danilo Kovačič, ki mu je v nekaj letih uspelo s sodelavci iz povsem propadle gostinske dejavnosti postaviti »najbolj rentabilno slovensko tovarno«, pa s tem v zvezi razmišlja takole:

»Če bo država uresničila svoje napovedi in dejansko ob vsem obdavčenju pobirati tudi poseben (dodatni) prometni davek od posebnih iger na srečo, interesa za tovrstno dejavnost razumljivo ne bo več. Od igralnic se bo treba posloviti, pa tudi od trgovine, gostinstva in drugih spremljajočih dejavnosti, ki žive od obiska v igralnicah.

Miselnost, da bo država s čezmerno obdavčitvijo igralnic pridobila dodaten proračunski denar, je navzkriž z razumom in najpreprostejšo ekonomsko računico. Previsoki davki namreč zmanjšujejo interes za določeno poslovno dejavnost, kar pomeni, da tudi državi ne ostane kaj dosti, saj na koncu ni več kaj obdavčiti. Danes ustvari samo Hit več kot 150 milijonov mark dohodka, od tega gre 60 milijonov mark državi, za najrazličnejše potrebe družbe pa še več kot 3 milijone mark. No, če z vsem tem družba ni zadovoljna, se bo morala sčasoma odpovedati tudi temu zalogaju.«

Andrej Ulaga

za tretjega. Bistveno ugodnejša so tudi predvidevanja o gibanju nezaposlenosti – zmanjševanje števila zaposlenih naj bi se upočasnilo. Na finančnih področjih pa so direktorji bolj skeptični. Tako pričakujejo v zadnjih treh mesecih leta nižanje prodajnih cen izdelkov, težje likvidnostno stanje, prav tako pa v mnogo manjši veri kot konec poletja verjamejo v zniževanje cene denarja.

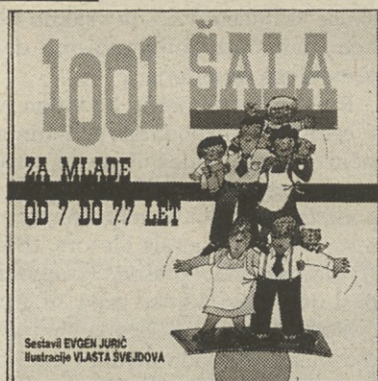
O konjunkturalnih gibanjih v državah, ki so naše najpomembnejše zunanje trgovinske partnerke menijo takole: Vse kaže, da bo oživljanje gospodarske rasti zlasti v Franciji in Nemčiji počasnejše, kot se je predvidevalo še nedavno tega. Za Češko in Poljsko se predvideva relativno dinamična gospodarska rast, kar bi lahko izkoristila tudi slovenska podjetja, na Madžarskem pa tako ugodnih gospodarskih gibanj ne bo. Oživljanje gospodarstva pa pričakujejo v Italiji in dovolj solidno konjunkturo tudi v Avstriji.

Toda ali bo naše gospodarstvo lahko s svojo konkurenčnostjo premagalo ovire na pešajočem nemškem in francoskem trgu ter izkoristilo možnosti na drugih trgih? Podjetja ocenjujejo, da se vse od drugega četrtletja letošnjega leta splošna konkurenčnost slovenskega gospodarstva znižuje. Kljub vsemu je ocena konkurenčnosti v primerjavi z zahodnoevropskimi trgi manj kritična, kot je bila. Direktorji ocenjujejo, da našo konkurenčnost najbolj zmanjšuje tečaj tolarja, cena kapitala, industrijska politika, datjave podjetij itd. Prednost pred konkurenco pa še naprej imamo v razpoložljivi delovni sili, v primerjavi s konkurenti z nekdanje vzhodne Evrope pa predvsem dostopnost do nabavnih trgov ter strokovnost delovne sile in produktivnost dela. B. R.

NAJLEPŠE DARILO!

PRIHAJA ČAS
OBDAROVANJA!
KAJ PODARITI?

Miklavži, dedki Mrazi,
sindikalne podružnice,
podjetniki!

Če podarite knjigo 1001 ŠALA ZA MLADE, se ne morete zmotiti, saj je najlepše darilo za vsakogar; take knjige doslej v Sloveniji še ni bilo.

Humorist EVGEN JURIC je sestavil izjemno lepo in vsebinsko bogato knjigo, ki ima 192 strani in 24 celostranskih karikatur, pripravila pa jih je češka slikarka Vlasta Švejdova. Evgen Juric pravi, da bi bilo lepo, če bi knjiga 1001 šala za mlade – od 7 do 77 let prišla v vsako slovensko hišo, ki bi z njo obogatela, saj je smeh naše največje bogastvo. To je knjiga, ki bo dolga leta lahko razveseljevala staro in mlado.

NAROČAM izvodov knjige 1001 ŠALA ZA MLADE
Cena 2500 tolarjev, ob večjih naročilih popust.
Knjige vam bomo dostavili osebno ali po pošti, lahko jih naročite po telefonu ali po telefaksu 061 268 511.

IME IN PRIIMEK:

NASLOV (s poštno številko):

Naročilnica zavezuje kupca in založbo, pošljite jo na naslov:
EVGEN JURIC, d.o.o., KOLAJBOVA 29, 61000 LJUBLJANA

PODJETJE POSLOVNIH LJUDI

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Eaton Corp.'s Lincoln, Ill. in Kearney, Nebr., tovarne avtomobilskih delov, ki so med »našimi najboljšimi«, kot pravi predstavnik korporacije, usposablja zaposlene, da sledijo prometu in stroškom vsak dan, bodisi po TV-zaslouh (v Kearneyju) ali po računalniških izpisih (v Linkolnu). Motivacijski sistem plač zaposlenih spodbuja k razmišljanju o uspešnosti cele tovarne, ne samo lastnega dela. Skupine, ki jih vodijo delavci, so podjetju privarčevale več sto tisoč dolarjev. Skupina serviserjev je izdelala dva avtomatska stroja, namesto da bi ju kupili. Skupina tiskarjev je odkrila, da predhodno ogrevanje nekih dragih matric podaljša njihovo življenjsko dobo za 25 odstotkov.

Stara »mezna« menedžerska koncepcija, po kateri zaposleni opravljajo svoje delo, menedžerji pa jih nadzorujejo, v marsičem določa tudi konvencionalno strukturo podjetja in način delovanja. Hierarhija je bistvenega pomena. Brez nje nihče ne bi vedel, koga mora poslušati. Odgovornost zadeva menedžerje, ne pa delavcev. S tem tudi predlogi sprememb delovnih postopkov ali izdelkov najprej potujejo od pobudnika k vrhu in se nato vrnejo nazaj. Postopek ponekod traja mesece, tako da predlagatelj redko izve za rezultat.

Ustanovitev podjetja poslovnih ljudi je razumeti tudi kot celoto. Predvsem gre za način razmišljanja, ne pa za niz tehnik. Tak način razmišljanja pa ne bo uspešen, če ne bo prišlo do sprememb v štirih bistvenih vidikih poslovne strukture in delovanja. Tisti, ki so sistem uporabili, so spoznali, da uvajanje ene spremembe ob zapostavljanju drugih, ne bo rodilo pomembnih rezultatov.

Ljudje na vseh ravneh morajo biti sposobni sprejemati odločitve, podjetje pa mora biti tako strukturirano, da to spodbuja.

Prvič, ljudje na vseh ravneh morajo biti sposobni sprejemati odločitve, podjetje pa mora biti tako strukturirano, da to spodbuja. To ni demokracija, še manj pa anarhija; odločitve vsekakor morajo biti koordinirane in nekatere bodo zahtevale soglasje najvišjega menedžmenta. Toda vsak bi moral biti sposoben delati tisto, kar so vedno delali srednji menedžerji – odločati (ali sodelovati pri odločanju) v določenih mejah. Če ne morete odločati, se ne morete obnašati kot poslovni človek.

Posamezniki lahko sami sprejemajo veliko več odločitev, kot jim je bilo dovoljeno v preteklosti.

V novi vrsti podjetja zaposleni pogosteje delajo v skupinah ali timih. XEL Communications Inc., proizvajalec telekomunikacijske opreme v bližini Denverja, je podoben Chesapeaku: tovarna je organizirana v skupinah, ki prevzemajo odgovornost za vodenje lastne proizvodnje. »Vsaka skupina ima svoj odbor,« razlaga podpredsednik John Puckett. »Ti se v glavnem pojmujejo kot neodvisna podjetja.« Ernie Gauna, delavec, ki je sedaj vodja ene od skupin, dodaja: »Menedžment nam v osnovi prepušča vodenje proizvodnje. Prejemamo dnevne informacije o tem, kaj je prodano in kaj je treba izdelati, na nas pa je, da to tudi izdelamo.«

Pooblastila prinesejo tudi odgovornost, toda ne do nadzornika, ki daje navodila, pač pa do realnosti trga.

Za kakovostno odločanje ljudi so potrebne informacije.

Drugič, za kakovostno odločanje ljudi so potrebne informacije. To je samo po sebi razumljivo. Tako se vsako podjetje, ki oblikuje skupine za kakovost ali pelje katerokoli modifikacijo tradicionalnega sistema, potruji, da imajo tudi delavci podatke, potrebne za delo. Toda poslovni ljudje – vodilni delavci in lastniki – ne spremljajo samo tedenskih rezultatov proizvodnje ali odstotek napak; oni imajo celoten pregled: nad denarnimi tokovi, projekcijo proračuna, stroški kapitala itd. Njihovo glavno orodje, (vsaj) mesečne bilance uspeha in stanja, so tradicionalno bile dostopne samo računovodstvu in najvišjih vodilnim delavcem. V novih podjetjih so dostopne vsem.

Morda je v tem tudi največja razlika med starim in novim pristopom; zato je sistem tudi poimenovan »menedžment odprtih knjig«. Jack Stack vsak teden pošilja med zaposlene bilanco uspeha in prikaz denarnih tokov. Jerry Ehrlich, generalni direktor Wabash Nationala, vsak mesec daje vsem zaposlenim na vpogled rezultate poslovanja. Tudi zaposleni v Chesapeake Packagingu vidijo popolne finančne kazalce vsak mesec. (»Še nikoli nisem videl uspešnega koncerta, na katerem je note imel samo dirigent,« pravi Bob Argabright.) Vsako podjetje poleg tega lahko zahteva tudi zadnje podatke o lastnem poslovanju in stroških.

Zaposlenim je potrebno usposabljanje.

Tretjič, zaposlenim je potrebno usposabljanje. Malo je ljudi zunaj računovodskih krogov, ki bi bili usposobljeni dojeti informacije, na podlagi katerih se vodi poslovanje. V Wabashu pa zaposleni lahko poslušajo izobraževalne tečaje: šest ur financ, šest ur tehnik kakovosti in šest ur proizvodnih postopkov. Tečajji so prostovoljni in zunaj delovnega časa, toda 90 % od 2000 zaposlenih jih je obiskovalo.

Izobraževanje je velikokrat tudi manj formalno. V tiskarni Wisconsin Label generalni direktor Terry Fulwiler na mesečnih sestankih pojasnjuje svojim zaposlenim bilanco uspeha. Da bi preveril, če ga vsi razumejo, se je odločil nekoliko

Avtor: John Case, prevod in priredba: EOS design d.o.o.

spremeniti postopek. Tako je prejšnjo jesen tiskal dva milijona dolarjev bankovcev za igro in nekaj zaposlenim v tiskarni razdelil kartice z napisi Amortizacija, Obresti, Plače ipd. Na sestanku je potem »denar« zložil na kup in od vsake »kategorije« zahteval, naj vzame svoj del dohodka.

Ljudje morajo biti za rezultate svojih odločitev nagrajeni in soudeleženi pri profitu v podjetju.

In končno, ljudje morajo biti za rezultate svojih odločitev nagrajeni in soudeleženi pri profitu. Ta soudeležba izključuje cinizem (»Zakaj bi se jaz trudil, da bo nekdo drug zaslužil več?«) in prispeva k notranjemu zadovoljstvu, kar omogoča nastanek uspešnega podjetja. Najpogostejši delež je kakšna oblika stimulacije ali delež pri profitu. Lani je v Chesapeaku plan dodal 1 \$ na uro ali 10 % k običajni plači zaposlenega. Uspešni poslovni ljudje niso finančno zavarovani sami s plačo, temveč tudi s svojim kapitalom v podjetju, zaradi česar so za podjetje dolgoročno zainteresirani. Ker so mnenja, da bi zaposleni morali imeti enake možnosti in dolgoročni interes, večina podjetij nove generacije daje zaposlenim delež pri lastništvu in profitu.

Soudeležba pri profitu in lastnini prinaša riziko pa tudi nagrade; to je del poslovanja. Zaposleni v Jamestown Advanced so na primer dobivali stimulacijo v znesku 1.500 do 2.000 dolarjev vsako četrtletje, potem ko jim je uspelo skrajšati čas za izdelavo glavnega izdelka. Pred kratkim so imeli možnost začeti proizvajati nov izdelek za istega kupca. Zavedali so se, da bo uvajanje nove proizvodnje znižalo stimulacije. Toda kljub temu so se odločili delo sprejeti, kajti več izdelkov pomeni večjo varnost dela.

Kaj prinaša podjetje poslovnih ljudi? Jack Stack, eden redkih menedžerjev, ki so začeli pisati in govoriti o svojih izkušnjah, je rad povedal naslednjo zgodbo. Menedžer nekega Holiday Inna se je pritoževal nad samo 67-odstotno zasedenostjo kapacitet. Ta ni omogočala rentabilnosti in je hotel imel izgubo. »Vprašal sem ga,« pravi Stack, »kdo še ve, da je to kritična meja?« Povedal je, da to ve samo on. Potem sem ga vprašal, kaj je čistilnikovo delo. Da počisti sobe, uredi postelje in na blazine položi mentol bonbone? Pritrdil je, da je njeno delo v glavnem to. Predlagal sem mu, naj vse zaposlene, med njimi tudi čistilke, vključi v program motiviranja, da se bo obiskano hotela popravila. Vsi bi morali vsak dan biti obveščeni o zasedenosti. Menedžer je povedal, da bo odlično, če bo zasedenost večja od 72 %. Predlagal sem, naj vse, kar bo zaslužno nad to mejo, dobijo zaposleni v obliki stimulacij. Po 18 mesecih je bila zasedenost 85-odstotna, ljudje so nosili torbe, pričakovali goste, bili ljubeznivi. »Kaj je,« se sprašuje Stack, »tega menedžerja zadrževalo, da ni verjel, da vsak od njegovih delavcev lahko razume in se tudi odzove na kritično število? Tega ne morem dojeti.«

Za mnoge so glavna pridobitev po ukinitvi »mentalitete medznih delavcev« navidez majhne spremembe v razumevanju in obnašanju. Zaposleni se naučijo paziti na stroške, reagirati na zahteve kupcev, povečati prodajo. Pomen posameznih teh vidikov pa je odvisen od industrijske panoge. V tiskarni so, kot pravi Fulwiler iz Wisconsin Label, bistvene vsakdanje operativne odločitve: iskanje načina, kako proizvodnjo skrajšati za nekaj minut, iskanje načinov, kako kupcu prihraniti denar. (»Če bodo vaše etikete namesto 3,5 široke 3 cm, bomo na stroju s širino 6 cm lahko tiskali dve naenkrat.«) Bistveno je zagotoviti, da so dnevna dela ali planirana za naslednji dan opravljena po razporedu. »Zaradi takih stvari smo postali priljubljeni pri kupcih,« pravi Fulwiler, čigar podjetje se je v zadnjih petih letih povečalo kar desetkrat. »Toda vsega tega ne boste dosegli samo s pravili. Zaposleni morajo hoteti delati na tak način.«

So pa še drugi pozitivni rezultati:

- Zaposleni imajo drugačen odnos do zahtev trga. Če kupci zahtevajo vrhunsko kakovost, se bomo naučili pravil TQM. Če potrebujejo nižje stroške, hitrejšo storitev ali modificirani izdelek, se bodo takoj lotili dela. V konvencionalnem podjetju pa zaposleni doživljajo zahteve trga kot dodatno breme, ki jim ga nalaga menedžment.

- Odločitve se sprejemajo in izvajajo hitreje zaradi multiplikacije centrov upravljanja in odgovornosti.

- Motivacija v novih podjetjih prihaja od znotraj in ne od zunaj. »Pravim lastnikom ni treba povedati, kaj naj delajo, to že sami vedo,« piše Stack v knjigi Velika poslovna igra. »Imajo vse potrebno znanje, razumevanje in informacije za odločanje, imajo pa tudi voljo in motivacijo za hitro delo.« Vedeti pa moramo, da ne bo ravno vsak posameznik naenkrat začel razmišljati kot poslovni človek. Pa tudi tisti, ki bodo, včasih ne bodo hoteli niti slišati o poslih. Kljub temu pa se mnenja spreminjajo. »Sistem bo izrinil iz podjetja tiste, ki ne delajo dobro,« pravi Kim iz Chesapeakea.

- Podjetja imajo več možnosti za reševanje problemov, s katerimi se srečujejo na trgu. Tradicionalna podjetja lahko zmanjšani promet rešujejo z izgubami ali odpuščanjem delavcev; vsak menedžer pa ve, kako odpuščanja hitro vzamejo zaupanje ali reputacijo, ki ju je podjetje pridobilo. V podjetjih poslovnih ljudi obstajajo kreativnejši načini reševanja problemov. V nekem podjetju so predlagali prostovoljne dopuste in zaposlenim zagotovili, da bodo, dokler bodo na dopustu, po-

polnoma zavarovani in plačani. V drugem podjetju so z delavci, ki niso imeli dela, začeli izvajati popolnoma nove programe. Tretje podjetje je svojo proizvodnjo razširilo in se podalo v iskanje novih kupcev, čeprav je to pomenilo, da bodo zaposleni morali pridobiti celo vrsto novih veščin.

Predvsem pa novi način poslovanja ukinja velik problem, s katerim se srečuje konvencionalno poslovanje. V vsakem podjetju se nekateri zaposleni upirajo nalogam, delajo počasi, pritožujejo se, da nimajo ustrezne opreme ali izobrazbe, in navajajo še stotine drugih razlogov, da ne naredijo tistega, kar bi morali. Poslovni ljudje, lastniki ne morejo uporabljati takih izgovorov. Lahko sprejemajo neumne ali napačne odločitve (to delajo tudi vodilni delavci), ne morejo pa se delati, da jim ni mar in da jim ni treba skrbeti za tisto, za kar mora biti poskrbljeno. Poslovni ljudje opravljajo delo, ker bo na ta način njihovo podjetje imelo koristi.

Stack imenuje ta sistem »menedžment brez izgovorov«. Za razliko od TQM ali katere koli druge modne muhe, je sprememba zaposlenih in menedžerjev v poslovne ljudi notranje smotrna. Vsakdo v podjetju lahko ugotavlja uspešnost poslovanja le-tega s spremljanjem številke.

Ameriška podjetja so potrebovala veliko desetletij, da so vzpostavila stabilen, delujoč sistem meznega dela. Morala so iznajti kadrovske sisteme, izsolati generacijo menedžerjev. (Prve poslovne šole so nastale v začetku stoletja.) Čeprav poslovni ljudje tistega časa tega ne bi priznali, sta bila New Deal in kolektivno dogovarjanje temelj uspeha tega sistema. Vse do druge svetovne vojne so podjetja pestili delavski nemiri in nizka morala. Okrepitev sindikalnega gibanja po vojni je veliko spremenila. Delavci, plačani na uro, so bili še vedno mezdni delavci, pripravljani stavkati ali sovražiti. Toda večina je sedaj lahko računala na varnost zaposlitve, na rast plač in na ugodnosti, kot so pokojnine, počitnice in zavarovanje za primer brezposelnosti. Sindikalna pravila z brzdanjem samovoljne oblasti in omogočanjem pritožb so delovna mesta ustala. Rezultat sta bili manjša fluktuacija in večja produktivnost – kar je bilo dobro tako za podjetja kot za delavce.

Danes, ko je trg znova nestabilen, je gospodarstvo spet na začetku ustvarjanja popolnoma drugačnega sistema. Podjetja, ki se bodo spreminjala, bodo neizogibno prišla v težave. Tako bo prišla tudi ameriška družba, ko se bo začela prilagajati novemu sistemu.

Novi načini razmišljanja in delovanja povzročajo v podjetjih kaos in napetost, emocionalno in organizacijsko. Delovnjem in nadzornikom se zdi, da se njihova običajna dela in položaj ukinjajo. Ljudje, ki so zadovoljni z meznim delom (»Samo povej mi, kaj moram narediti in daj mi ček na koncu tedna«), so lahko potisnjeni v odgovornost, ki je ne marajo. Nekateri se ne bodo mogli prilagoditi. Menedžerji se soočajo s problemi, ki jih nikoli poprej niso imeli. V XELu, eni od samoupravljaljskih skupin Johna Pucketta, niso mogli prepričati nobenega člana, naj postane planer, in so za pomoč prosili Pucketta. Le-ta je čeprav zagovornik skupinskega dela, skoraj sprejel odločitev namesto njih. »Skoraj sem se vpletel v reševanje njihovega problema,« se spominja. »Tedaj pa sem dojel, da to ni moj problem. Vrnil sem se in povedal – pogledjte, to je del skupinske odgovornosti. Nimate možnosti, da bi tega ne sprejeli.«

Novi način poslovanja popolnoma redefinira delo generalnega direktorja. Namesto poveljevanja in izdajanja ukazov, prevzema dve vlogi. Ena je vloga, ki jo ima kapitalist podjetnik: poslovanje z investitorji, pregled nad številkami, razdelitev resursov. Druga pa je vloga, ki jo ima glavni trener in koordinator: učenje ljudi, kako naj vodijo svoje delo in zagotavljanje, da vsi delajo po istih pravilih.

Proces sprememb bo torej zapleten. Razviti sistemi nagrajevanja ali izobraževalni programi se bodo ponekod obnesli, drugod bodo neustrezni. Podjetja se bodo morala po mnogih poskusih in napakah naučiti, kaj je zanje najboljše. In kakšna je razlika med temi in vsemi drugimi na medčloveške odnose naravnanimi poskusi v zadnjem desetletju? Tokrat bodo v poskuse vključeni vsi – in vsakdo bo lahko videl cilj. Podjetja se bodo lahko izognila večjemu delu cinizma in razočaranj iz preteklega desetletja.

Preobrat v podjetjih bo viden tudi v industriji, na trgu, celo v celotnem gospodarstvu. Zadnje desetletje je pokazalo kritični pomen menežmenta za uspeh podjetja. Podjetja, ki so došla to sporočilo, od Wal-Marta & Nucorja do razvijajočih se podjetij, rastejo in napredujejo. Podjetja, ki tega sporočila niso došla (Generals Motors, IBM in Sears, če omenimo samo tri najvidnejša, z vsemi zaspanimi malimi podjetji vred, ki poslujejo tako, kot so pred 30 leti), pa odmirajo.

V preteklosti so bila podjetja odvisna od rasti in padcev celotnega gospodarstva in enako tudi zaposleni Američani. Sedaj pa je velika razlika v tem, za koga delajo in kako se njihovi delodajalci organizirajo. Ljudje v uspešnih podjetjih imajo, če so prav usposobljeni, veliko priložnosti za dobro nagrajeno delo in zaslužek. Tisti v podjetjih, ki stagnirajo ali propadajo, se bodo soočili z izgubo dela in stalnim pomanjkanjem varnosti. Ljudje brez izobrazbe ali sposobnosti, da bi se naučili novih veščin in načinov dela, bodo vse pogosteje brez možnosti, da bi si našli delo.

Peter Drucker piše v knjigi »Postkapitalistična družba« o »organizaciji temelječi na znanju.« Znanje bo bistveni sestavni del naše ekonomske prihodnosti. Takšna organizacija je podjetje poslovnih ljudi. Vsak posameznik na plačilnem seznamu, pravi avtor, bo moral biti vprašan: Za kaj naj te imamo odgovornega? Katere informacije potrebuješ?, in obratno: Katere informacije dolguješ ti nam? To pomeni, da mora vsak delavec soodločati pri vprašanih: kakšna oprema je potrebna, kako naj bo delo izpeljano, kakšna naj bo politika podjetja.«

Naloga podjetja dvajsetega stoletja je bila, delo organizirati tako, da ga bo lahko opravil mezdni delavec, z rokama, ki se lahko nadomestita v najkrajšem času. Spremenljivi trg je tak način dela zastaral. Naloga podjetja 21. stoletja pa bo delo organizirati tako, da ga bodo izpeljali poslovni ljudje – moški in ženske, ki bodo prevzemali odgovornost, sprejemali tveganja in delili dobiček podjetja.

Konec

MARIBORSKI ŠPEDTRANS PRODALI TUJCEM

Delavci mariborskega Špedtransa, največjega transportno-prevoznega podjetja v severovzhodni Sloveniji, so razočarani in hkrati ogorčeni. Pred dnevi so namreč iz Sklada Republike Slovenije za razvoj dobili telefaks s sporočilom, da delavsko-menedžerski odkup podjetja ne bo mogoč, ker se je upravni odbor Sklada odločil Špedtrans prodati tujemu kupcu.

Mariborski Špedtrans ima 130 velikih kamionov priklopnikov. Delavci se že več kot dve leti odpovedujejo osebnim dohodkom po kolektivni pogodbi, da bi podjetje rešili pred stečajem in si tako ohranili delovna mesta. Špedtrans je namreč v velikih težavah že od vojne za Slovenijo. Med njo je utrpel veliko poslovno in tudi materialno škodo, saj so njegovi delavci v tistih dneh brez pomislekov žrtvovali kamione, da so preprečili prodor tankov jugoslovanske armade do slovenskih meja. V letošnjem oktobru je bila v Špedtransu povprečna bruto plača za prvi tarifni razred le 16.940 tolarjev. Delavci resda dobijo poleg še razne dodatke, vendar so vse njihove pravice iz pokojninsko invalidskega zavarovanja ter na zavodu za zaposlovanje v primeru brezposelnosti vezane na njihovo osnovno plačo.

Višjim plačam so se delavci

odpovedovali tudi v veri v delavsko-menedžerski odkup podjetja. Zaposleni so takoj potem, ko je sklad objavil razpis za prodajo Špedtransa, pripravili ponudbo za delavsko-menedžerski odkup. Posredovali so jo skladu in zaprosili za razgovor z njegovimi predstavniki o pogojih odkupa. Izvedeli so namreč, da se predstavniki sklada o odkupu pogovarjajo z avstrijskim špedicijskim podjetjem Nunner.

Do razgovora med Špedtransovci in predstavniki sklada je prišlo šele po posre-

dovanju območne organizacije podravske svobodnih sindikatov in mestnega izvršnega sveta. Na njem je sodeloval tudi pravni zastopnik podjetja Nunner. Po razgovoru so zaposleni v Špedtransu svojo ponudbo za delavsko-menedžerski odkup dopolnili, da ne bi za odkup ponudili slabših pogojev kot tuji kupec.

»Potrjujemo, da smo za kupnino 200.000 DEM pripravljeno odkupiti družbo Špedtrans Špedicija Maribor, d.o.o. Zagotavljamo delo za 250 obstoječih delavcev po spisku in izplačilo odpravnin

Delavci bi dejansko že morali biti večinski lastniki Špedtransa

Delavsko-menedžerski odkup Špedtransa je že sredi poletja predlagal Svobodni sindikat v podjetju skupaj z območnim svetom podravske svobodnih sindikatov.

Razlogov za to je kar nekaj, pravi Vekoslava Krašovec, vodja strokovnih služb območne organizacije Svobodnih sindikatov v Podravju. Delavci so s svojimi nizkimi plačami ohranili Špedtrans in tako pravzaprav skladu omogočili, da sploh ima kaj prodajati. S tega vidika so delavci dejansko (žal pa ne tudi formalno) že večinski lastniki podjetja. Po drugi strani pa lahko sedanje vodstvo podjetja še naprej razvija poslovno politiko, ki je že dala določene rezultate. Skratka, pošteno bi bilo, da bi delavcem Špedtransa omogočili odkup podjetja, ki so ga rešili s svojim odrekanjem in je prav zato sedaj sposobno delati in poslovati.

za okoli 90 delavcev,« so Špedtransovci v začetku novembra pisali republiškem razvojnemu skladu v Ljubljano. »Družba Špedtrans Špedicija je pripravljena prevzeti vse obveznosti Špedtransu Transport do dobaviteljev in druge obveznosti do kreditodajalcev v okvirnem znesku 1,2 milijona DEM.

Skladu Republike Slovenije za razvoj ostanejo vsi gradbeni objekti in pripadajoča zemljišča ter zemljišča in poslovne enote v republikah bivše Jugoslavije. Špedtransovci so predlagali tudi sklenitev najemne pogodbe za poslovne prostore in delavnice z željo, da bi nato imeli predkupno pravico. Hkrati so skladu ponovno predlagali, naj prouči možnost prodaje

oziroma odkupa delavniških objektov za lastniške certifikate.

Vendar pa vsa prizadevanja Špedtransovcev, da bi ponudili enake ali celo boljše pogoje kot tuji kupec, niso nič pomagala. Iz kratkega telefaksa so izvedeli, da je sklad »njihovo« podjetje, ki so ga desetletja gradili, prodal tujemu kupcu. Šoferji, ki so za ohranitev »svojega« podjetja za svojo socialno varnost prevozili desetstisoče kilometrov

po cestah Evrope, Bližnjega vzhoda in Azije, sedaj preprosto ne morejo verjeti, da bo za nekaj sto tisoč mark tujec postal lastnik vsega, kar so ustvarili. Delavci si ne predstavljajo, kaj bo tuja firma z »njihovimi« 130 kamioni, in sprašujejo se, kaj bo poslej z njimi, bodo ohranili vsaj službo, če že podjetja niso mogli? Koliko bo presežnih delavcev? Zaradi mizernih plač, ki so jih imeli, bodo tudi presežni delavci dobili zelo majhne odpravnine.

Delavci v Špedtransu upajo, da odločitev skladovega upravnega odbora še ni dokončna, saj kupoprodajna pogodba še ni podpisana. Morda jim bodo pristojni v skladu pet minut pred dvanajsto le prislunili in jim omogočili odkupiti podjetje. Žal vsa njihova odrekanja in vloži danes nič ne veljajo, podobno kakor nimajo prave vrednosti in veljave niti njihovi certifikati. Pri prodaji podjetij – tudi tistih, ki jih prodaja država – imajo očitno »pravo težo« samo marke...

Tomaž Kšela

Stanislav Holc: Sklad naj o prodaji Špedtransa ponovno razpravlja

Med mariborskimi politikami se je na odločitev upravnega odbora republiškega razvojnega sklada o prodaji Špedtransa tujemu kupcu prvi odzval predsednik družbenopolitičnega zbora občinske skupščine Stanislav Holc. Ta se je v zadnjem času večkrat zavzel tudi za spoštovanje pravic delavcev Elektrokovine in Metalne.

Holc je republiški razvojni sklad zaprosil, naj Mariborčanom posreduje primerjalni pregled, v čem je bila ponudba podjetja Nunner ugodnejša za Maribor in državo Slovenijo od predloga za delavsko-menedžerski odkup. »Po še neuradnih informacijah naj bi podjetje Špedtrans po delavsko-menedžerskem odkupu poslovalo nad pragom rentabilnosti in pri tem zagotovilo zaposlitev najmanj 250 delavcem,« je zapisal Holc. Izrazil je prepričanje, da bi moral upravni odbor sklada obe ponudbi ponovno in enakovredno obravnavati. Sklad je zaprosil, naj do tedaj v interesu Maribora in Slovenije ne podpiše kupoprodajne pogodbe z Nunnerjem.

»Pri obravnavi vseh predlogov prav tako ne gre zanemariti dejstva, da je Špedtrans največje podjetje v severovzhodni Sloveniji s tovrstno dejavnostjo in da je bil njegov prispevek v vojni za Slovenijo izredno velik,« je končal svoje pismo republiškem razvojnemu skladu Stanislav Holc.

Minulo soboto so ob Črnem morju v Rusiji svečano odprli sanatorij Nebug, namenjen zdravljenju in rehabilitaciji obolelih v črnobilski nesreči. Sanatorij je gradil ljubljanski Smelt po sistemu »ključ v roke«.

Pri tem projektu je sodelovalo okrog 130 domačih in tujih izvajalcev. To je največji civilni objekt, ki ga je zgradilo slovensko gospodarstvo v tujini. Zato ni čudno, da so ob njegovi otvoritvi sodelovali pomembni slovenski in beloruski poslovneži, poleg njih pa še nekateri iz Italije in Avstrije.

Sanatorij Nebug ob Črnem morju je namenjen zdravljenju in rehabilitaciji obolelih v črnobilski nesreči. Poleg komercialne je prevzel Smelt tudi moralno obvezo, da bo objekt dokončal v roku, ki je bil brezupno kratek, saj je šlo za prvi objekt programa sanacije posledic črnobilске katastrofe. Naloga ni bila lahka. Nepredvidljive in dolgoročne posledice jedrske nesreče so povzročale zmedo med znanstveniki po svetu. Nihče ni imel pravih izkušenj in mnogi od vpletenih in sanacijo so se bali, da bodo tudi sami postali žrtve sevanja. Profesionalni izziv je bil velik.

Z beloruskimi investitorji so se Smeltovci prvič sestali maja 1989 v Ljubljani. Zatem je Smelt izdal idejno rešitev sanatorija in po usklajevanju so 19. 12. 1989 podpisali pogodbo za projektiranje. Že v tem času je bila na osnovi tenderske dokumentacije razpisana mednarodna licitacija za izgradnjo sanatorija po sistemu »ključ v roke«. Poleg Smelta so na nate-

čaju sodelovala italijanska, nemška, avstrijska in turška podjetja. Boj za posel je trajal do konca novembra 1990. Takrat je Smelt kot najugodnejši ponudnik podpisal dokončno pogodbo za gradnjo sanatorija Nebug in stanovanjskega naselja Agoj.

Gradnja se je pričela marca 1991 in se z otvoritvijo objekta končala novembra 1993. Če investitor ne bi imel finančnih težav, bi bil objekt končan že marca letos.

Smelt je poleg naštetih objektov dogradil tudi celotno infrastrukturo: dva vodnjaka, globoka 36 m, 13 km vodovoda z 2000 m³ rezervoarjev, 5 km tlačne kanalizacije in prečrpalnišče z dnevno zmogljivostjo 9000 m³, 13 km napeljav visoke napetosti, 10 transformatorskih postaj, mestno telefonsko centralo s 500 priključki itd.

Med pripravami na gradnjo sanatorija je Smelt najprej zgradil Pionirsko naselje (2.300 m², 250 postelj) z vso potrebno infrastrukturo (kuhinja, ambulanta itd.).

Objekt sanatorija (skupna površina 58.000 m², 1000 postelj) je razdeljen na spalni del in diagnostično terapevtski servis (DTS).

V spalnem delu s 500 ležišči, dograjenem v prvi etapi, sta kuhinja in restavracija za 500 gostov, taverna in klub z lastno kuhinjo, restavracija za osebe, sprejemna avla z recepcijo, pošto, banko, aperitiv barom in trafiko. Tu so še pisarne za administracijo in vodstvo sanatorija ter bolniško informacijski center. V spalnem delu je 10 ordinacij. V vsaki etaži so čajne kuhinje z jedilnico in klubskimi prostori.

DTS združuje javni in zdravstveni program.

Javnosti je namenjenih šest bazenov, savne, športna dvorana, dve manjši telovadnici, terasa s 300 sedeži, večnamenska kinodvorana s 380 sedeži in knjižnica s čitalnico.

Zdravstveni program zajema poliklinično ambulanto, dejavnosti, diagnostiko in fizioterapijo (termoterapijo, helioterapijo, ki-

nezoterapijo, hidroterapijo z 20 masažnimi kadmi, zobozdravstvo, itd.).

Zgradba je v celoti klimatizirana. Vseh 75 sistemov je organiziranih na poudarjeno racionalnem izkoriščanju energije. Namesto klasične kotlarne je vgrajen sistem bivalentnih toplotnih črpalk z močjo 3500 kW, ki kot vir energije uporabljajo toploto morja. Na ta način je objekt ekološko neoporečen in troši 65% manj energije kot klasični načini ogrevanja.

Vse elektro in strojne naprave so računalniško vodene in nadzorovane preko centralnega nadzornega sistema s 3000 merilnimi mesti. S tem je doseženo njihovo optimalno izkoriščanje.

Ob izpadu električne energije oskrbujejo objekt dieselski agregati s 1800 kW priključne moči. Toplota, ki se sprošča pri obratovanju agregatov, ogreva sanitarno vodo.

Na obalo je postavljen plažni objekt z otroškim bazenom, ka-

varnico, slačilnicami in sanitarijami ter ambulanto. Zgrajena so tudi športna igrišča za tenis, mali nogomet in košarko. V morje segata dva pomola z valobrani.

Za potrebe in ugodno počutje uslužbencev v sanatoriju je Smelt zgradil stanovanjsko naselje Agoj s 134 stanovanji v treh stolpnih. Sem spada tudi trgovsko-zabavno središče s trgovinami, banko, disko centrom in knjižnico.

Smelt je objekt gradil po lastni tehnološki zasnovi, na temeljih lastne dokumentacije in izključno z lastnimi delavci. V konici je bilo na gradbišču skupaj 800 delavcev.

Pri gradnji je sodelovalo 76 kooperantskih podjetij iz Slovenije, opremljalo pa ga je poleg slovenskih tudi 62 tujih podjetij, največ nemških, angleških, italijanskih in ameriških. Ves material, razen peska, cementa in delno tudi železa, so na gradbišče vozili iz Slovenije in tujine s skupno 2.000 tovornjaki vlačilci. V objektu je vgrajenih več kot 40.000 m³ betona, 6.000 ton železa, 2500 vrat,

8000 m² umetnega kamna, 21.000 m² keramike, 70.000 m³ gramoza. Zaradi izredno težkega terena, ilovice, ki razmočena poveča volumen za 30%, stoji objekt na 300 betonskih, približno 10 m globokih pilotih.

Uspešno končano delo na objektih sanatorija Nebug je Smeltu odprlo pot do novega posla na tem področju, in sicer rekonstrukcijo luke Tuapse. V prvi fazi gre za gradnjo 470 stanovanj, poslovnega središča in hotela v skupni vrednosti 126.000.000 DEM. Za to fazo v Smeltu že izdelujejo projektno dokumentacijo.

Kompleks sanatorija Nebug je Smelt zgradil v nekaj več kot dveh letih, kar je za tako velik in zahteven objekt kratka doba. Kljub vojni v Sloveniji, razpadu Jugoslavije in razpadu Sovjetske zveze dela na objektu niso zastala niti za en dan. V določenih fazah je delo teklo tudi v treh izmenah, dan in noč. Za tisoče prizadetih prebivalcev Belorusije je zrasel nov up.

M. H.

NEBUG – PRIMER, KAKO SE DA IN SPLAČA DELATI V TUJINI

Svobodni Sindikati Slovenije

PRED IZIDOM – PRED IZIDOM – PRED IZIDOM

ZAKON O SOUPRAVLJANJU

s komentarjem Milana Utrouše

izide v Rokovniku-priročniku '94.

Cena 1.575, pri plačilu po predračunu pa 1.155 SIT.

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 1310-033, fax 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) Zakona o soupravljanju (v Rokovniku 94).

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

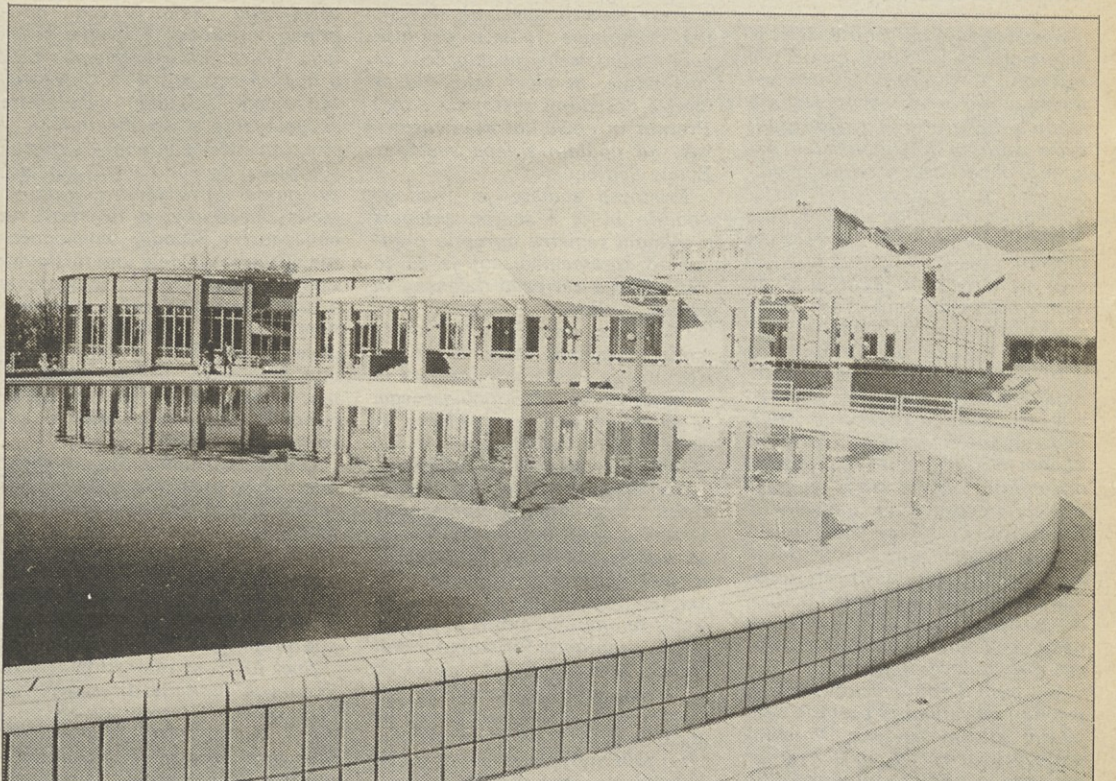
Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju
3. Želimo po prednaročniški ceni – plačamo predračun pred izidom

Žig

Podpis naročnika

Slika: Igor Mali

X-25 javlja

C. I. bo udarila tudi drugič

DRŽAVA SLOVENIJA
CIVILNA INICIJATIVALjubljana - München - Paris - London - New York - Sidney -
Buenos Aires - Madrid - Rim - Dunaj - Ljubljana

Obvestilo Slovenkam in Slovencem!

Nekatere zahodne obveščevalne službe, ki intenzivno spremljajo kršenje trgovskega in vojaškega embarga proti Srbiji in Jugoslaviji, po odkritju orožja na mariborskem letališču sklenejo napraviti nekaj več reda v celotni zadevi. Ocenijo, da Slovenske tajne službe niso sposobne preprečiti pretoka mednarodnega kriminala preko Slovenije, saj sta vojaška in civilna služba nesposobni in med sabo sprti, policija pa je korumpirana in pod vplivom ključnih akterjev tistega dela slovenske oblasti, ki posredno pomaga pri dobavih strateških surovin Srbiji, zato se odločijo, da skupini Slovenskih ljudi, v kateri imajo dolgoletno zaupanje in ki ima zveze širom celotnega sveta, ponudijo vrsto obveščevalnih podatkov o delu nekaterih politikov, gospodarskih predstavnikov slovenskih podjetij v tujini in slovensko - srbskih gospodarskih družb v Avstriji, Nemčiji, Švici, Italiji, Rusiji, Ukrajini in na Cipru, ki omogočajo ekonomsko preživetje Jugoslavije.

Skupina si v dramatičnem ambientu nadene ime CIVILNA INICIJATIVA in vsled velike nesposobnosti tako levih, desnih kot sredinskih političnih strank začne preprečevati javnost o obstoju udarniške ter na podlagi posredovanih informacij razgaljati njeno ozadje. Danes, v sredi septembra vam posreduje prvo obvestilo.

V stavbi na Tomšičevi 5 straši, še posebej intenzivno pa se to dogaja, odkar se na Slovenskem gremo demokratizacijo. Najprej se je po pisalnih mizah pojavil Tajni uradni list SFRJ in že je bil škandal z Drnovškom v glavni vlogi. Njegov veliki preboj, ko je znotraj sistema SLO in DS (splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite, če ste vmes že pozabili) postavil Partijo vkraj, dopustil pa množične aretacije sumljivih elementov še za vnaprej, se je naenkrat videl z drugega zornega kota manj liberalno kakor pa znotraj partijske strukture. Da je dr. Janez Drnovšek to razkritje sploh preživel, se ima zahvaliti krajskemu Vitomirju Grosu, ki je naredil napako in šel Drnovška blamirat na Dunaj. Ob sacher tortah je razkritje Drnovškovih grehov postalo ustrezno osladno in omledno, domači tisk pa je iz Grosa naredil izdajalca leta, namesto da bi se povprašal po Drnovšku. Namesto česna je očitno zadostovala še znana dunajska torta in že je nehala strašiti...

Tokrat se je pojavilo anonimno pisanje, ki ga je podpisala Civilna iniciativa. Poslanci so ga dobili kar na svojih klopeh. Ker se je

obetel škandal, tokrat o predsedniku slovenske skupščine, mag. Hermanu Rigelniku, so to pisanje - za razliko o skupščinskih materialih - vsi tudi pozorno prebrali. Ker po belem svetu s takimi ali podobnimi portreti sodobnikov razpolaga že vsak boljši časopis - da o obveščevalnih službah ne govorimo - bo izvor tega psihoportreta gospoda Hermana težje določiti. Tistega iz tajnega Uradnega lista si je podpisal pač tovariš Drnovšek kar sam in se s tem tudi moralno zavezal, da zanj s svojim podpisom tudi jamči - za pristnost in izvedbo!

Tega pa znana Civilna iniciativa, torej gospodje Aplenc, Ravnikar, Golob itd., očitno edina med osumljenimi ni napisala.

Z izposojajo imen in podpisov na Slovenskem pa je tako, da idejo »ta hecne« Komunistične partije Slovenije oponašajo kar naprej.

Na volitvah '92 si je to privoščil inž. Vitomir Gros in botroval Hamurabijevi in Lesarjevi »Liberalno demokratični stranki Slovenije« (LDSS); rezultat je bil ta, da je svoje glasove razpolovil in da je namesto štirih poslancev v parlamentu ostal izven parlamenta! Če

se je ta zadeva Vitomirju Grosu očitno maščevala, pa se to ni zgodilo z znamenitim štajerskim doktorjem dr. Zlatkom-Rajmundom Feršem in njegovo »Štajersko demokratsko krščansko stranko«; po njej ga šele in sploh poznamo in brez njegovih televizijskih predvolilnih nastopov njegov doktorat nikoli ne bi postal tako zanimiv tudi za širšo javnost. Če torej govorimo o sposojanju imen, je torej »Civilna iniciativa« že skoraj na koncu imenitnih predhodnikov. Zato pa je njen material o Hermanu Rigelniku prav zabaven, in edini razlog, da objavljamo za bralstvo DE samo uvod, je v tem, da edino uvoda še niso natisnili v Delu, Mladini in drugih slovenskih medijih. Tisto o hiši za 6000 DEM mesečne najemnine že vemo iz Dela. Kako pa je Herman Rigelnik postopal z inženirji v Gorenju, pa vam potrdijo v vsaki velenjski gostilni že za šankom. Skratka, Rigelnik je bil pooblaščen partijski kader, in kamor je šel, je šel s pooblastilom cekaja, da naredi red po svojem najboljšem občutku. Ljudje s takimi pooblastili so bili v starem režimu redki in zato toliko bolj dragoceni. Drugi tak kader je bil tudi magister Janez Kocijančič.

Da so v časih demokratizacije taki kadri še na ceni, nam kaže Kocijančičevo napredovanje na mesto šefa »Združene liste« (ex ZKS-SDP) in Rigelnikovo na mesto predsednika slovenske skupščine. Ta kadrovski vrtljak bi se bil lahko zavrtel tudi drugače, saj nam Ciril Ribičič v svoji knjigi, kjer opisuje, kako rad jih je imel, pove, da si je zelo prizadeval pridobiti prav mag. Hermana Rigelnika za ZLSD. Bi v tem primeru mag. Janez Kocijančič postal liberalni demokrat?

Ko bi slovenski tisk opravil svojo nalogo, bi volilci verjetno nikoli ne volili na Liberalnodemokratske stranke (LDS) ne jeklenega Hermana. Fantje iz konkurenčne LDSS se v primerjavi s preizkušenimi partijskimi kadri zdijo vsaj simpatični - in za slovensko valuto bi imeli lipo! Kako gresta skupaj alternativni imidž Školčeve ZSMS-LDS in partijski kader Herman Rigelnik, bo treba še raziskati. Ker večina volilcev na naslednje volitve sploh ne misli iti, bo ta eldesovska kombinacija očitno funkcionirala tudi za naprej. Edino upanje C.I. je torej v tem, da bo čim več ljudi poskušalo priti do njenih papirjev in da bodo brani vsaj toliko, kolikor se bere ljubljansko Delo. Kako lep bo šele dosje kakega demosa, ko bo zagledal luč dneva! Nesposobnost je pri slovenskih politikih kar lepo razdeljena po vsem političnem spektru in presega vse levo-desne delitve.

Takih se loteva tudi X-25, prav tako s sposojenim imenom, iz filmskega sveta namreč!

Slika: Sašo Bernardi

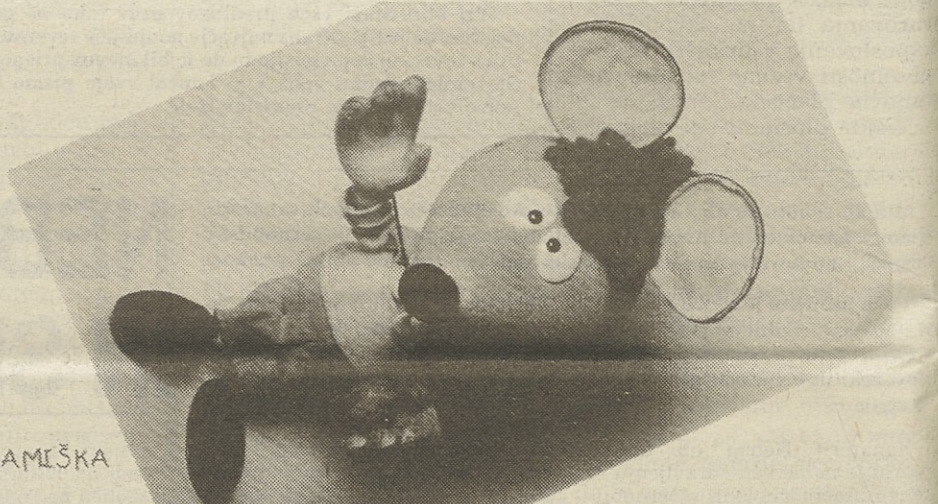
Tretja sezona Gledališkega kluba Krka

S prijetnim pogovorom z gledališko igralko Miro Sardoč se je v Gledališkem klubu Krka začela tretja sezona njegovega delovanja. Več kot 120 članov, ki jih povezuje ljubezen do gledališke umetnosti, se enkrat na mesec srečuje z našimi vidnimi gledališkimi ustvarjalci.

Programsko vsebinski koordinator Krkinih večerov je upokojeni igralec in direktor MGL

Franček Drogenik, vodja kluba pa Krkin šef za stike z javnostjo Boris Česen. Krki in njenemu razumevanju za kulturo gre zasluga, da njihova dvorana za Bežigradom postaja vedno prijetnejše in pomembnejše središče kulturnega dogajanja, pa tudi stroške v zvezi z delovanjem kluba pokriva iz svojih sredstev. Na sliki: živahen klepet med Miro Sardoč in Frančkom Drogenikom.

Sapramiška je ugnala vse

Malo je gledaliških predstav, ki doživijo stoto ponovitev, če izvzamemo Mišnico Agathe Christie, ki podira vse rekorde. Pa imamo tudi pri nas rekorderko. Ne gre ne za navadno zvezdnico ne za običajno avtorico. Preprosto gre za Sapramiško, ki jo je napi-

sala Svetlana Makarovič, in prva je minuli teden nastopila že na jubilejni, petstoti uprizoritvi. In ker se je takoj zatem podala na gostovanje v tujino in jo tudi pri nas še čaka veliko mladih radostnih očk, ji - ne glede na to, da so mihi lahko prava nadloga - obetamo še nove rekorde.

Ali smo res vsi voliči?!

Časi so vse bolj nori in skupaj z njimi nori tudi časopisje. Ta tihi pretekli deževni in snežni vikend sem jih prelistaval za nazaj in jih spoznaval za naprej. Na koncu mi je bilo žal, ker zares nisem vedel, pri čem sem in ali zares živim v tem svetu.

Najprej sem spoznal, da so se »čudno« lastnina tudi mnoga časopisna podjetja, sedaj pa je s prstom manje pokazal Hit. Posrečen oblik časopisniškega lastninstva je bilo veliko, vse pa so daleč od tistih bivših prazničnih devetindvajsetnovembrskih dni, ko sem pred leti sklenil v podaljšanem vikendu obiskati rodno pod pohorsko Roglo.

Glej ga zlomka, mi Ljubljančani pridemo v goste, oni pa na delo v Unior, Comet in Konus. Ja, prodamo lahko, izkupiček pa gre za obnovo in asfaltiranje ceste, tu gori k nam pri Sveti Konigundi. In nekako abotno sem se počutil v praznični samoti in brezdelju. Konec koncev bi ti ljudje lahko po današnji logiki ustanovili cestno firmo in tovarnam še danes zaračunavali stroške uporabe tako obnovljenega in izboljšane cestišča. Pa je kmečka pamet zdrava, klena in poštena. Tej pameti je greh premakniti mejnik.

Seveda pa v mestu ni tako. Naj dodam še misel družbene pravobranilke Republike Slovenije in zahtevo, naj se Gojko Stanič s svojimi modeli lastninstva ne sklicuje nanjo, saj se je z njim pripravljena (po tistem, ko je preprečila vpis v sodni register eni od po Staničevem modelu nastalih firm) »pogovarjati zgolj na sodišču preko puškinke cevi«.

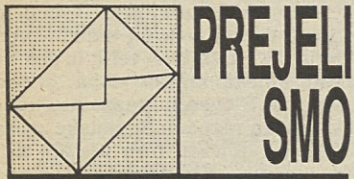
Upam, da razumete, kakšna groza me je. Zlasti upošteva je znamenite Drnovškove v javnem mediju izrečene besede o blebetanju, namenjene Marjanu Podobniku. In upošteva je kolumnistov zapis v enem naših časopisov, da Drnovšku ne verjame več, odkar nastopa bolj prepričljivo in uglašeno. Prej, ko je bil medel, mu je vzbujal več človeškega zaupanja.

V kulturi, ki mi reže kruh, pa prihaja s tokratnim zasedanjem državnega zbora v obravnavo zasnovana zakona o filmu. To pomeni, da je opozicija začela poziciji narekovati drugačen tempo od zamišljenega - najprej krovnii zakon, potem pa tisti, za katere se bo pokazalo, da so potrebni. Ker so se tudi pisatelji sklenili vrniti na politično prizorišče, je že laiku jasno, da je bila navidezna sprava sanjsko početje določene kroga ljudi. Ta je spravo v sebi sicer težko dosegel, sedaj pa spoznavamo, da ni dovolj doseči civilizacijsko normo, marveč jo je treba tudi braniti.

Tako pa se pljuvamo kar počez in pisma bralcev so političnokomunalni smetarski servis, v katerem prepričljivo kažemo raven kulturne medsebojnega komuniciranja. Po tej poti bomo znova ustvarili dva ločena svetova in Valjhun, sin Kajtimara, bo vse bolj bil boj za vero pravo. Tisti, ki bo konec tega stoletja preživel, pa bo doživel krst pri Savici.

Kdo bo kje, ne vem, vem pa, da me v preganjanju kakršne koli vrste in obnavljanju pretekega početja tudi za ceno lastnega življenja ne bo zraven. Imel sem dobre učitelje in želim jih tudi vam. Če ne gre drugače, namesto kakšnega omizja žrtvuje čas gledališču in si oglejte Cankarjev opus o dolini Šentflorjanski, kjer gre politiki zgolj in edino za narodov blagor, seveda, če so volivci pripravljeni biti na veke vekomaj hlapci.

Milan Bratec

PREJELI
SMOPojasnilo k odločitvam
sveta MGL

Svet MGL je na svoji 8. seji, ki je bila dne 11. 11. 1993, sprejel več sklepov, s katerimi je ustvaril podlago za razrešitev nevzdržnih razmer, do katerih je prišlo zaradi večkratnih in hujskih kršitev delovnih obveznosti direktorja gledališča g. Janeza Pretnarja. V zvezi z navedenimi sklepi je svet MGL v zadnjih dneh prejel vrsto dopisov z očitki, da gre za nezakonito ravnanje, in s predlogi ali že kar zahtevami, naj svet svoje sklepe spremeni ali umakne. Svet MGL je zakonit in legitimen organ upravljanja gledališča, katerega položaj in pristojnosti so v celoti v skladu s statutom MGL in z ustanovitvenimi akti ter z zakonom o zavodih. Prav nobeden od organov, ki se sedaj oglašajo v zvezi s sporno »odstavitvijo« g. Pretnarja, doslej ni v predpisnem postopku sprožil vprašanja zakonitosti in legitimnosti delovanja sveta, zato je več kot očitno, da so sedanje ocene le posledice nekaterim morda nevshečne odločitve, ki zadeva direktorja MGL.

V pravni državi o zakonitosti in pravilnosti ravnanja pravnih subjektov odločajo sodišča. Najmanj pa je primerno, da ga J. Pretnar podpora in podlago za spremembo

sprejetih sklepov išče pri izvršilnih ali upravnih organih, ki želijo s preseganjem svojih pristojnosti spremeniti sprejete odločitve sveta. G. Janez Pretnar, kot tudi nobeden od organov, ki so se v zvezi s sklepi sveta oglašali, doslej ni sprožil nikakršnega sodnega postopka, v katerem bi se preverjala zakonitost in pravilnost sklepov sveta MGL z dne 11. 11. 1993.

Po drugi strani je svet MGL v uresničevanju sprejetih sklepov pri pristojnem sodišču prijavil spremembo osebe, pooblaščenca za zastopanje, in sicer tako, da se izbriše dosedanji zastopnik Janez Pretnar in vpiše kot novi zastopnik, na podlagi sklepa sveta, g. Zvone Šedlbauer.

Pristojno sodišče je predlogu ugodilo in je s svojim sklepom v sodnem registru opravilo predlagano spremembo, saj je za to bila podana ustrezna dejanska in pravna podlaga.

Glede na navedeno so očitki o nezakonitost in nepravilnem poslovanju še toliko bolj zgrešeni in se kažejo le kot oblika oblastnega, če ne celo političnega pritiska na zakonit in legitimen organ, ki naj spremeni svoje sprejete odločitve. Nesprejemljivo je, da poslovodni organ organu upravljanja zastavlja vprašanje o tem, kje oz. na kakšen način je pridobil listine, iz katerih je razvidno, da finančno poslovanje ni bilo usklajeno s finančnimi okviri in pogoji, ki jih zagotavlja pristojno ministrstvo. Namesto tega bi moral, ko je tako gradivo uvrščeno na dnevni red, podati vsa pojasnila in razloge, saj je za svoje poslovanje v prvi vrsti finančno oz. materialno odgovoren.

V zvezi z uvedenim disciplinjskim postopkom pa velja opozoriti le na naslednja očitana dejanja: podpis pogodbe o finansiranju redne dejavnosti, ki ni v skladu z letnim programom, katerega je sprejel svet zavoda; opustitev obvestila svetu zavoda o spremembi programa; malomarno opravljanje dolžnosti s sklepanjem vsebinsko in programsko neusklajenih pogodb in aneksov; opustitev priprave ustreznega sanacijskega programa; opustitev priprave predloga potrebnih sprememb akta o oblikovanju in delitvi sredstev za osebne dohodke; nezakonito razpolaganje z družbenimi sredstvi; opustitev zahtevane ukinitve »by pass« družbe znotraj zavoda; zavajanje pristojnih organov glede obveščanja o terjatvah in obveznostih zavoda; onemogočanje opravljanja dela umetniškemu vodji; neupravičeno izostajanje s seji sveta; samovoljno zmanjševanje osebnih dohodkov; onemogočanje vpogleda v dokumentacijo gledališča organu upravljanja; oviranje dela sindikata, sprejemanje delavcev na delo v nasprotju s predpisi.

O vsem navedenem in o načinu, kako se bo sedaj tisto, kar iz opisane izhaja, razrešilo, v dopisih pristojnih organov ni navedb. Verjetno pa ni bil namen, da se z odpravo sklepov le prikrije nezakonito stanje in vse opisane in druge nepravilnosti »pometejo pod preprogo«.

Svet MGL ni razrešil g. Janeza Pretnarja funkcije direktorja zavoda. Svet MGL prav tako ni imenoval novega direktorja zavoda. Svet prav tako ni odločal o disciplinski odgovornosti direktorja

zavoda. Svet je glede vseh navedenih odločitev posredoval ustrezna gradiva pristojnemu organu ustanovitelja in pričakuje, da bo le-ta v okviru svojih pristojnosti opravil predpisane postopke in o tem obvestil svet MGL.

Neusklajenost zakonskih in podzakonskih aktov; različni interesi posameznikov in posameznih organov, nemožnost oblikovanja odločitev nekaterih pristojnih organov so očitno prispevale k oeni, da se je v takih razmerah mogoče izogniti odgovornosti in postopkom, ki veljajo za vse poslovodne delavce. Vendar pa je bila taka ocena zgrešena in prenačljiva. Svet zavoda je namreč imel dovolj odgovornosti, moči, volje in tudi dovolj statutarne in zakonske podlage, da je preprečil nadaljnjo samooblast direktorja in vse škodljive posledice, do katerih je prihajalo zaradi popolnega razkola med njim, svetom kot organom upravljanja in kolektivom Mestnega gledališča ljubljanskega.

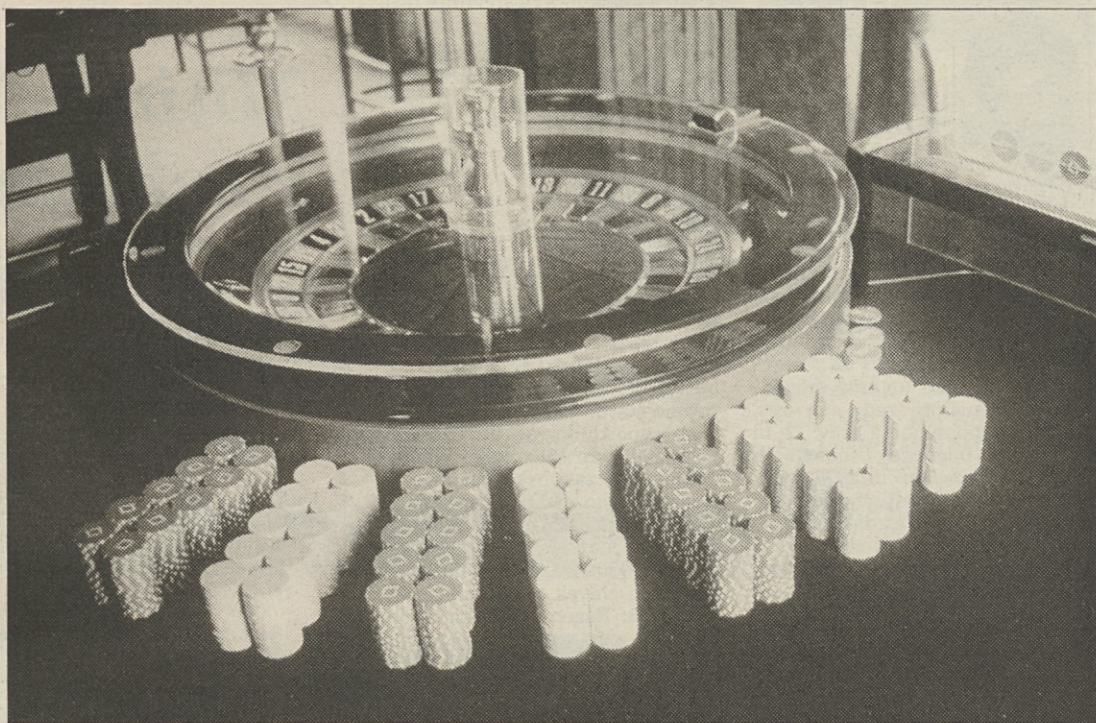
Svet MGL utemeljeno pričakuje, da ga bodo pristojni organi pri taki odločitvi, ki je tudi zaradi interesa gledališča in slovenske kulture ni zlahka sprejel, podprli ter mu pomagali, da nastalo stanje uredi. S pozivanjem k odpravi sklepov in podporo odstranitvi nemu direktorju, ki posameznikom grozi s suspensijo, ki samovoljno vdira v poslovne prostore (zaradi vdora v zapечатeno pisarno je svet moral vložiti kazensko ovadbo), tega zagotovo ne bo mogoče doseči.

Marijana Jaklič-Klanšek,
predsednica sveta MGL

Kdo postaja lastnik slovenskih časopisov

Večkrat zastavljeno vprašanje, kdo bodo bodoči lastniki slovenskih časopisov, pravzaprav niti ni več vprašanje. Njegova družbena relevantnost je izginila tisti trenutek, ko je parlament z zakonom o lastninjenju tiskane medije izenačil z drugimi deli »normalnega« gospodarstva. Časopisi se torej lastninijo skladno z vsemi predvidenimi zakonskimi metodami in predpisanimi procedurami. Spričo njihovih ekonomskih značilnosti (majhna vrednost osnovnih sredstev in večja v blagovni znamki) bo lastninjenje potekalo z notranjim odkupom.

Drugo pomembno vprašanje pa je, kdo so (ali bodo) poglaviti akterji tega lastni-

By-špas hazard

BY PASS VOLJA NEKDANJE PARTIJE

njenja? **Hitovo** kazanje s prstom na **Delove by pass Slovenske novice** že kaže smer. Seveda nas v tej zgodbi ne zanimajo tolikanj njegovi nagibi, ki so lahko tudi povsem razumljivi. Glavna medijska protagonistinja Hitovih lastninskih (ne)čednosti sta bila prav **Delo** in **Slovenske novice**. Torej ne gre, da bi nasedali Hitovi inaci by pass Delove zgodbe, kar seveda ne pomeni, da je na drugi strani vse lepo in prav.

Najprej ne gre spregledati, da je **Delov by pass** nastal v okoliščinah, ko je vodilne ljudi slovenskih časopisnih hiš grabila panika spričo novevolucionarnih (Demosovih) hotenj slovenske politike. **By pass Slovenske novice** lahko jemljemo torej kot ekonomski in politični upor zoper falangistične norosti novodobne (ne)demokratske slovenske politike. Približno takšen bi utegnil biti politični in moralni okvir tega razvpitega by passa. Do tod seveda vse lepo in prav. Stvari se začnejo zatikati pri podrobnostih.

Nepristranskemu opazovalcu, ki živi daleč stran od Hita in od Dela, kolikor ga seveda oba ne posiljujeta s svojimi zgodbami drug o drugem, bo kaj hitro lahko ugotovil, da sta si zgodbi načelno podobni kot jajce jajcu. Ali drugače: **Delo** in **Slovenske novice** sta razgaljala (pustimo ob strani motive) **Hitovo »umazano« privatizacijsko** perilo, hkrati pa sta pozabila na svoj smeten prag. Zakaj so **Delovi** ljudje hoteli ustanoviti zasebno podjetje znotraj Črne vdove, smo že odgovorili. Umazana podrobnost pri tem je, da je zagonske stroške novega zasebnega podjetja nosil **Delov** družbeni kapital. Samo

spomnimo se promocije Slovenskih novic, ki bi jo težko primerjali s katero koli drugo tovrstno marketinško akcijo v Sloveniji. Nova umazana podrobnost je, da so glavni družbeniki zasebnega »Delovega« podjetja prav vodilni ljudje družbenega podjetja **Delo**. Na drugi strani Slovenske novice kot eno najuspešnejših slovenskih časopisnih podjetij nima nobenega zaposlenega. Ustvarjajo ga profesionalci, zaposleni v družbenem podjetju **Delo**, kjer veljajo, kot je splošno znano, konkurenčne klavzule. Če k temu dodamo še podatek, da je direktor družbenega podjetja **Delo** hkrati tudi direktor Slovenskih novic z večinskimi zasebnim kapitalom, ena in ista oseba, potem se stvar dodatno zapleta. Vsaj v isti meri kot pri **Hitu**.

Cilj teh umazanih podrobnosti se nam tako kaže sam po sebi. Družbeno podjetje **Delo** je rodilo zasebno hčer Slovenske novice, ki bodo ob dnevu L (beri: lastninjenju) skozi stranska vrata postale največji družbenik nekdanje družbene matere. Kdo lahko reče, in zraven še kaže svoj popolnoma čisti novinarski obraz, pa je pri tem vse v redu? Mogoče bi celo bilo, če bi glavni zagovorniki te »čiste« zgodbe lahko dokazali, da je Črna vdova in vse, kar poseduje, izključno plod nekdanjih in sedanjih zaposlenih v tej hiši. Vsi pa, ki malo bolje poznamo to hišo, vemo, da ni tako. Vemo za samoupravne sporazume o združevanju sredstev za gradnjo **Delove** hiše, pri katerem so participirali mnogi družbenopravni subjekti, o čemer bodo v nadaljevanju **Delove** lastninske zgodbe vsekakor tudi še kaj

rekli. V ta kontekst pa sodi tudi **Hitovo** opozorilo o družbeni pomoči, ki jo je **Delo** prejelo leta in leta. V tem pogledu je vsaj moralno **Hitova** verzija lastninjenja veliko čistejša od **Delove**, kajti **Hit** prav gotovo ni lastninil kapitala, ki bi ga dobil od države ali družbe, temveč gotovo samo tistega, ki so ga ustvarili v njem zaposleni.

Ker so bile v času političnega enoumja razen verskih časopisov vse časopisne slovenske hiše v mnogih pogledih bolj ali manj zgolj depandanse rdeče škofije in njenih satelitov, temu primerno pa je bilo tudi kadrovanje urednikov, se velja prav gotovo vprašati tudi o upravičenosti oziroma vsesplošni legitimnosti sedanjih glavnih privatizerjev. Lahko ugotovimo, da so bili notranji organi upravljanja časopisnih in seveda tudi vseh drugih medijskih hiš zgolj izvrševalci kadrovske volje edino dovoljene Partije. Tako je bilo vse do vznika civilne družbe in z njo notranje demokratizacije Partije, ko so tudi njene kadrovske vajeti začele popuščati. To pa se je na **Delu** in v vseh drugih večjih novinarskih kolektivih začelo kazati šele v sklepnem obdobju enostrankarstva, se pravi pred prvimi demokratičnimi volitvami. Domala vsi

sedanji uredniki in direktorji največjih časopisnih hiš, in **Delo** pri tem ni nobena izjema, so prišli na sedanje položaje z voljo nekdanje Partije. In prav ta volja je bila njihova zadnja »resna« verifikacija, ki pa je, kot je splošno znano, bolj temeljila na politični in še kakšni lojalnosti kot pa na profesionalnih sposobnostih. Se pravi, da bodo, kolikor to že niso, glavni akterji lastninjenja časopisov nekdanji partijski ljudje, ne glede na to, v kakšne demokrate so se medtem razvili. Za verodostojnost nekega novinarstva torej nikakor ni dovolj, če posamezniki, ki nastopajo kot družbeniki zasebnega časopisnega podjetja, predajo štafetno palico onim, ki jih slučajno iz takšnega ali drugačnega razloga ni na spisku delničarjev. To je kompleksnejša zgodba z daljšo brado. Dokaz, da to drži, pa z lahkoto najdemo v celostranskih in mučnih pojasnjevanjih oziroma pranju lastnega privatizacijskega perila na straneh lastnih časopisov, kar nikakor ne gre v kontekst kakšne novinarske etike. **Hit** na primer je to počel z drago plačano kampanjo in z oglasi, iz katerih so ti isti štafetniki brili norce. Le kdo bo norec tudi na koncu?

Ivo Kuljaj

Neznosna lahkost zadolževanja

Ali Slovenija drsi v bankrot, kakršnega je doživela rajnka Jugoslavija? Čeprav se vlada še ni izjasnila o trenutni višini (sploh ve zanjo?) javnega dolga, hkrati tudi še ni zanikala javnih trditvev o tem, da ta dolg znaša trenutno okoli 7 milijard (!?) DEM. K tej številki je seveda treba prišteti še celo vrsto postavk, ki bodo že v kratkem ali v bližnji prihodnosti prav gotovo prebile »meje znosnosti«, na katere se sklicuje finančni minister. Poleg predvidenega deficitarnega polnjenja državnega proračuna, je tu slej ko prej sukcesivni delež Slovenije v nekdanjem jugoslovanskem dolgu, zakon o plačilu terjatev, ki se mu vlada sicer izmika, a ji zaradi tega nad glavo visi **Damoklejev meč** v obliki več kot 10.000 ogroženih delovnih mest, tu je predlog zakona o zagotavljanju sredstev za obrambo v letih 1994–2001, ki naj bi povečal javni dolg kar za milijardo 295 milijonov DEM... Pri vsem tem skrbi predvsem neznosna lahkost, s katero vlada obravnava vse te grozeče številke.

Javne zahteve Slovenske desnice, ki se mimogrede sprašuje o zakonski ureditvi javnega dolga, kar pomeni, da ta dolg nikjer ni zakonsko opredeljen, da se niti ne ve, kaj je to, kako in kdo ga sme oblikovati, do kakšne višine in za kakšne namene, še najmanj pa je jasno, na kakšen način in kdaj bo poravnani, so prav gotovo na mestu. Desnici je jasno samo to, da javni dolg pomeni vnaprejšnjo porabo in da so izkušnje z javnim dolgom iz propadle Jugoslavije več kot bledke. Dodaja še, da sedanja vladna koalicija ravna popolnoma enako, kot je ravnala takratna jugoslovanska vlada. Celotno več, sedanja slovenska vlada ravna slabše. Poglejmo samo omenjeni predlog zakona o zagotavljanju sredstev za obrambo, katerega sprejem je vlada forsirala po hitrem postopku. **France Bučar**, poslanec Demokratske stranke, je na odboru državnega zbora za obrambo jasno dejal: »Ne bom glasoval za obrambo države, ki jo sami rušimo. Zatekamo se k načinom, ki so bili značilni za prejšnji sistem.« Je imel **Bučar** v mislih z rušenjem države prav predvideno zadolževanje, na podlagi katerega bi v omenjenem obdobju nakupili rakete, letala, helikoptere! In res: propadle Jugoslavije ni rešil niti (po nekaterih ocenah in po moči) četrti najmočnejši orožarski arzenal v Evropi. Ali, če se vprašamo drugače: lahko **Janša** reši državo pred bankrotom z na »puf« kupljenimi raketaми? Resnica je prav nasprotna. Vlada z gospodarsko nekritičnim pristajanjem na zahteve obrambnega ministra in vojaškega kompleksa pelje državo v katastrofo. In ko smo že ravno pri načinih, ki so veljali v Jugoslaviji, lahko mirno ugotovimo, da so slovenski načini na gospodarsko trhlejših nogah, kot so bili jugoslovanski. Konec koncev je kompleks nekdanje jugoslovanske države vendarle sodil tudi med največje (tudi v svetovnem merilu) izvoznike orožja. Slovenija pa sprejema zakon, s katerim se bo oborožila mimo svojih gospodarskih zmožnosti. To je čisto siljenje v gospodarski samomor. Slovenska desnica torej upravičeno opozarja, da bo neodgovorno posnemanje jugoslovanskih vzorcev Slovenijo pripeljalo do katastrofalnih posledic.

Ob vsem tem je značilno ne samo za **Janšo**, temveč vlado v celoti z **Drnovškom** na čelu, da se nihče ne sprašuje, vsaj pred javnostjo ne, kjer bomo dobili denar za oborožitev in kako ga bomo vrnili. Isto kot za orožje velja tudi za številne tako imenovane sanacije, ki v resnici niso nobene prave sanacije, kar jasno govori prav nekritično in prek vsake razumne meje povečevanje javnega dolga. Zanimivo pri tem je, da glede tega ni slišati niti jasnega glasu slovenske ekonomske stroke. Ali tudi ona ponavlja jugoslovansko napako? Slovenska desnica je s svojimi zahtevami upravičeno sprožila samoobrambni mehanizem, ki bi se ga morali navzeti vsi, ki jemljejo to državo za svojo. Še najbolj pa to seveda velja prav za vladajočo koalicijo, ki bi morala v najkrajšem času javno razgrniti projekcijo slovenskega javnega dolga. Slovenska desnica pa bo v svojih zahtevah verodostojnejša, če bo z enakimi vatli kot javni dolg obravnavala tudi oboroževanja iz njegovega naslova.

Ivo Kuljaj

NOVA DOBA

NOVI ČASI,
VROČE NOVICE:
**SMELT: GOLORITI
VASLE V KOPRIVAH**

ŠIROKOUTNI
PODOBNIK
DO VRATU
V DOLGOVIH

AMERIŠKA
PŠENICA V KOPRU
– DOMAČA
POD SNEGOM

KOZJANCI OBLEKLI
DRŽAVO

KAM RINEJO
POMURCI

Nova doba je časopis, ki ni
pod strankarsko marelo

Slovenske investicije po novem

Bolfenk na Pohorju

OGLASI MALIH

ZAMENJAM

Nujno potrebujem 6.000 DEM. V zameno za 6 mesecev odstopim svojo ženo. Je delovna, skromna in čista. Po dogovoru je možno podaljšanje.
Ponudbe pod: Komaj čakava

OBVESTILO

Obveščam upnike, da nisem plačnica dolgov svojega moža Franca Znajdiča. Sporazumno se s kakšnim prijetnim upnikom lahko dogovorim le za diskretno oddolžitev v višini zamudnih obresti. Glavnico bo vračal sam po vrnitvi iz Doba, predvidoma l. 2018.
Betka Znajdič

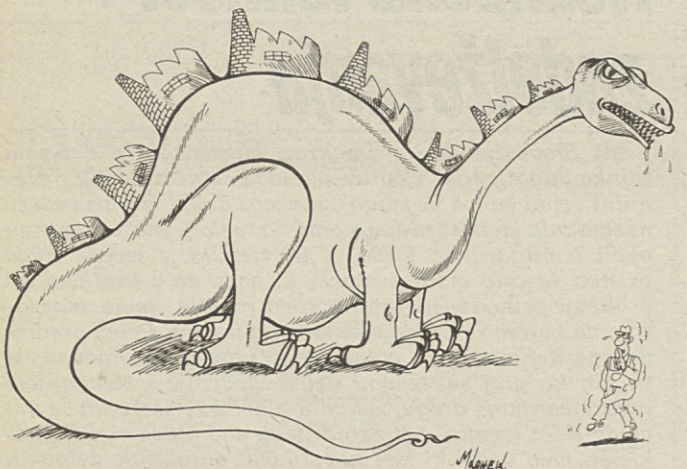
INŠTRUKCIJE

Najamem strokovnjaka specialista, ki me bo usposobil, da bom zmožen preživeti cel mesec s svojo miniaturno penzijo. Za nagrado mu takoj odstopim celotno 3-odstotno povišanje tega meseca.
Ponudbe pod »Oj mladost ti moja...«

POIZVEDBA

Prosim, da se javi dimnikar, ki je konec februarja v naši vasi ometal dimnike. Razlog ni reklamacija. Dimniki so v odličnem stanju, naša hiša pa v **BLAZENEM**, tik pred zdajci...
Oče – Jožef Togotnik,
Pod Gabri 106

KORŽEZAVER

Horoskop

Ljubezen do knjig

Med pisatelji, ki jih je dal Novi svet vsemu človeštvu, je morda najbolj znan humoristični in mladinski pisatelj Samuel Langthorne Clemens alias Mark Twain (rojen 30. novembra 1835). Otroštvo je preživel v mestecu ob Missisipiju na sužnjeposestniškem jugu ZDA. Kasneje je po svojih doživetjih in doživljajih svojih vrstnikov napisal svoji najbolj znani knjigi Tom Sawyer in Huckleberry Finn. Kmalu pa je mladeniča iz zaspanskega mesteca zvalila v širni svet želja po pustolovčinah. Poizkusil se je kot vajenec za pilota na rečnih ladjah; popotoval je po jugu kot priložnostni delavec na poljih; tako na jugu kot tudi na severu se je poizkusil z novinarstvom. Talent za pisanje mu je omogočil, da je v tem poklicu tudi ostal. Dolga leta je bil urednik časopisa v New Yorku, končno pa je našel samega sebe v pisanju. Njegova dela so imela velik uspeh in se razširila tudi v Evropo, kjer je postal tako slaven, kot je bil v Združenih državah. K njegovi slavi je veliko pripomogla tudi odrezavost in duhovitost v vsakdanjem družabnem življenju. Na srečo se je mnogo teh duhovitosti ohranilo za naslednje generacije.

Nekoč ga je na zabavi neka dama vprašala, če ima rad knjige in če jih zbira.

»Vsekakor,« je potrdil slavni pisatelj. »Če so vezane v usnje, lahko z njimi sijajno nabrusim britve. Z ničimer ne moreš bolje podložiti mize, kot jo lahko s tanko knjigo. Veliki svetovni atlas sijajno zakriva luknjo v mojem strtem ogledalu. In moj pes se ne boji ničesar tako kot debelega angleškega romana, ki mu ga vržem v glavo...«

V tem tednu so se rodili še slovenski pisatelj škof Anton Martin Slomšek, slovenski politik in publicist Janez Evangelist Krek, švedski astronom Andees Celsius, nemški politik in filozof Friedrich Engels, irski pisatelj Jonathan Swift, irski pisatelj Oscar Wilde, angleški državnik Winston Churchill, nemški zgodovinar Theodor Mommsen in ruski skladatelj in klavirski virtuoz Anton G. Rubinstein.

Deni

Dolnik
novega kova

Privatizira in prodaja,
kar je ustvaril gnili sistem.
Sam ni ustvaril še ničesar!

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Nov frontalni val

Sneženje prejšnje sobote je povzročilo plitvo območje nizkega zračnega pritiska nad Jadranom, ki se je le počasi pomikalo proti vzhodu. Največ snega je padlo na Dolenjskem, v Beli krajini, na Štajerskem in v Prekmurju. Ob morju se je ohladilo na 0 stopinj, tako da je tudi tam padlo nekaj snežink. Na Primorskem je pihala tudi močna burja, ki je v Vipavski dolini resno ovirala promet.

Že v nedeljo zvečer je v večjem delu Slovenije spet začelo snežiti, ob morju pa deževati. Tudi tokrat nam je nametlo precej snega in kot kaže, se bo tudi obdržal dalj časa. Če niste opazili, so ponekod posamezni hrasti še obdržali svoje okrasje. »Če hrast še listje obdrži, bo mrzaz vse zimske dni.«

V torek se je iznad evropskega dela Rusije proti srednji in jugozahodni Evropi pričel širiti obsežen kontinentalni anticiklon. Slovenija z okolico je bila na njegovem južnem obrobju v področju hladnejših jugovzhodnih vetrov v nižjih zračnih plasteh. Sredi tedna je bilo zato na Primorskem in v višjih legah precej jasno, po nižinah v notranjosti pa se je zadrževala nič kaj prijazna sivina nizke oblačnosti.

Ob koncu tedna se bo nad Sredozemljem spet poglobilo območje nizkega zračnega pritiska s frontalnim valom, ki se bo od juga približal našim krajem. Na Primorskem se bo zato pooblačilo in burja se bo še okrepila, v notranjosti pa bodo predvsem v južnih krajih »ponekod občasno manjše padavine«, kot meteorologi radi rečemo.

Koržetov
red

Uroš Korže, direktor Sklada za pogreb se je vnovič izkazal z briljantno ekonomsko analizo propadanja mariborske Metalne. Zdaj naj bi bili po njegovem »strokovnem« mnenju za propadanje vitalnih delov Metalne krivi predvsem sindikati, ki da s stavkami in zasedbo tovarne onemogočajo »temeljni red«. In res, Korže ima popolnoma prav. Če bi sindikati, bognejad, omogočili »temeljni red«, bi bila Metalna skladno z dosedanjimi Koržetovimi referencami že zdavnaj sanirana. Delavci ne bi ostali samo brez svoje lastnine, temveč tudi brez delovnih mest, kar je temeljni zakon Koržetovih »Marija k sebi consulting« podjetij. Odveč je poudarjati, da ima od tega njegovega modela koristi zgolj peščica spekulantov, ki jih prav malo zanima usoda kakšne blagovne znamke, da o narodnogospodarskih koristih sploh ne govorimo. Sindikati so za zdaj edini, ki so spregledali ta Koržetov »temeljni red«, zato mu tudi gredo najbolj na živce.

Kovačičev
prispevek

Danilo Kovačič, direktor novogoriškega HIT-a, je z razgrnitvijo Delove »by pass« novinarske etike gotovo prispeval največji delež k slovenski postsocialistični pluralizaciji medijev. Za razliko od Peterleta et consortes, ki so v ta namen brez kakšnega opaznega haska zmetali na milijone tolarjev davkoplačevalskega denarja, pa Kovačič ni porabil niti tolarja. To pa je tudi največja razlika med njim in vsemi tistimi, ki bi ga radi obglavili. Uredništvo DE Kovačiča za njegov pluralizacijski prispevek predlaga za dobitnika letošnje Tomšičeve nagrade. Za raz-

zliko od Slivnika in številnih drugih nagrajencev bo Kovačič prvi, ki bo prejel to nagrado za zvestobo samemu sebi. Vsi drugi so jo prejeli zaradi tega, ker so bili predvsem zvesti Partiji.

Pučnikova
matura

Dr. Jože Pučnik, socialdemokratski poslanec, se je v parlamentarni razpravi zavzel za takšno maturo, ki bo mladega članka usposobila, da bo znal misliti. Če bo to Pučnikovo mnenje dobilo tudi zakonsko oboje, je že zdaj jasno, da bodo morali ta miselni zrelostni izpit najprej opraviti predvsem in ponovno poslanci. S kakšno pravico naj sicer nemisleči človek druge sile k razmišljanju. Razen po butalsko seveda...

Šternjavičeva
skica

Drago Šternjavič, sekretar ROS državnih in družbenih organov, se je samo nasmejal, ko je v DE prebral s tresočo se roko napisani članek o sindikalnem konzorciju. Medtem ko šef največjega slovenskega sindikata SKEI Albert Vodovnik potrebuje podrobno Trillerjevo skico sicer nujno potrebne družbe, da bi se končno lahko odločil, in ko Milan Meden v Republiki to idejo prodaja kot unikat, je Drago postoril že vse potrebno za ustanovitev podobnega sindikalnega investicijskega sklada. Dragova skica se le malenkostno razlikuje od Trillerjeve. Medtem ko slednji Vodovniku razlaga, kako bi za zagon concerna sindikati potrebovali le 200.000 DEM, Drago išče menedžerja, ki bi bil za verodostojnost takšnega sodelovanja sam pripravljen vložiti približno takšno vsoto. Po Dragovih informacijah doslej še nihče od zainteresiranih ni držal peresa trdno v roki... Kuli

DELAVSKA ENOTNOST	MORSKA RIBA TRSKA	NOGOMETŠA BOKSIČ	PLAČLO ZA AVTOCESTO	PRVA ŽENSKA	KRAVJIV MLADIC	DELAVSKA ENOTNOST	PAVAO MARKOVAC	BELJAKOVINA KIDAJE PROŽNOST	IZVORNI KRAK REKE MENAM	ČLAN KAKEGA AKTIVA	DRŽAVNA AZULI	PESNICA MUSER
RAZUM UM						KAZENSKI STREL OBOROŽENA TATVINA						
ZAGREBSKI TV VODITELJ												
AVION							PESNIK ASKERC SREDIŠČE VRTENJA					
AVSTRUJSKI SMUČAR (HANS) SKANDIN MOŠKO/ME				VELIKA PRIPOVED NA PESEM STAS				IGRALKA MIRANDA SMUČARSKO SREDIŠČE V SVICI				
AVTOR: BORUT LEVEC	DENARNI FOND	MEHKO VITA SVILENA PREJA	NAČELNIK BANOVINE INDIJSKI FIZIK (VENKATA)	IVAN PRIJATELJ VNAŠANJE	ELEKTRICNA MORSKA RIBA	LEGA POLOŽAJ IZUMROJ GOVEDO					RAZVRŠCANJE POJAVOV	DELAVSKA ENOTNOST
VELIKA SPOSOBNOST PRI DELU								PERUNIKA HRVATSKA PESNICA (VESNA)				NAGRADNA KRIZANKA
TERITORIALNA ENOTA V MEJAH OBČINE												MOČNATA JED
JUŽNO-AMERIŠKA TOVORNINA ZIVAL				PODREDNI VENIK	TEŽA OVOJNINE TINA TURNER			DRUŽBENI POLOŽAJ JANEZ LEVEC				
GLAVNO MESTO JORDANJE				RADIOAKTIVNA KEMIČNA PRVINA BEOTIJEK		UNIČEVALKA ZELEZA	GLAVNO MESTO KANSASA			KAZALNI ZAJEMK VITAMIN B ₁		
PREBIVALKA DANSKE				TVORBA V PANJU	TELEVIZIJA TRAVNATA POKRAJINA VTIPOH	ETUI, TOK HRVATSKI NOGOMETNI TRENER (MARKO)				ŽELEZNIŠKA PROGA LIZA MINELLI		
DELAVSKA ENOTNOST	VISOKA GORAV TESALJI	FILMSKA ZVEZDA	AMERIŠKA PEVKA (DANA) FRANČOSKI KOMIK		REKA V ANGLIJI PTICA UJEJA SRSEMAR			MAROGA PEGA				
MOTIV, KI SE PONAVLJA VSO SKLADBO						ALENKA PINTERIČ OČE		AMERIŠKA MERSKA ENOTA ZA MLEKO	TENIŠKI IGRALEC WILANDER			
DELOVNA DOBA				PREBIVALEC TESALLIE NATRIJ				DELAVSKA ENOTNOST	BAJKA NOVA ZELANDIJA			
HUDIČ ZLODEJ					ZADNJE SLABO ZGANJE				GRŠKA BOGINJA ZMAGE			
OPERNI SPEV					GOROVJE V BORMI					OZNAKA		

Nagradna križanka št. 50

Rešeno križanko nam pošljite do 6. decembra 1993 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 50

Rešitev nagradne križanke št. 48

KATAR, SPANEC, OMELO, KALINA, RANTA, IRANKA, INO, TAT, AN, ANDREJ ŠIFER, STAINER, AIL, SKOPAS, SN, OM, AST, TARA,

KOTA, TARANTO, ARIŠTIP, RAL, AČ, RAS, APRIL, MADERNA, AV, SIROVA POTICA, LEDENE GORE, ON, VAC OLEVEK, BETON, INKI, KOSE, OBAD, SKELINA, AVAR, PANO, PELIKAN

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 48

1. Zoran Jordan, Rojčeva 22, 61110 Ljubljana-Moste,
2. Marko Milič, Križevci 126, 69242 Križevci pri Ljutomeru,
3. Poldka Pelicon, Miren 142c, 65291 Miren pri Gorici

Nagrade bomo poslali po pošti

SAIOMONOV
UGANKAR

Križanko pripravil